İKLİM-CE SOHBET-LER

2.SEZON

UNDP

İKLİM-CE SOHBET-LER

İklim krizi bağlamındaki sorun ve çözümlere dair deneyimlerin paylaşıldığı, bu konuda çalışan farklı uzmanlık alanlarına sahip taraflar ile ortak bir dil ve bütüncül anlayış geliştirmeyi hedefleyen İklimce Sohbetler, Myra Ajans desteği ve Mert Fırat moderatörlüğü ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [UNDP] tarafından düzenleniyor.

Editör
Burçin ERSOY

Fotoğraflar
Levent KULU

Tasarım
Carnavale

İllüstrasyon
Göksel GÜRSEL

Ağustos 2020

İKLİMCE SÖZLÜK

İKLİMCE SOHBETLER: İklim krizi mücadelesindeki sorun ve çözümlere dair deneyimlerin paylaşılacağı, bu konuda çalışan farklı uzmanlık alanlarına sahip taraflar ile ortak bir dilin ve bütüncül yaklaşımın geliştirilmesinin hedeflendiği toplantılar dizisi.

İKLİMDAŞ: İklim krizinden etkilenen, bu konuda kafa yoran, eyleme geçen ya da geçmek isteyen herkes.

İKLİMCE: İklim krizine dair hali hazırda kullanılan teknik dilin sadeleştirildiği ortak bir dil.

SAĞLIK

Konuşmacılar

Dr. Ümit Şahin
Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi
İklim Çalışmaları Koordinatörü
Halk Sağlığı Uzmanı

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çevre Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

7 Nisan 2020

Açılış Sunumu

İklim krizi de COVID-19 salgını gibi bir sistemik şok. Burada toplumsal yapımızın ve günlük yaşamlarımızın dayanıklılık ve sürdürülebilirliği ile sınanıyoruz. Bu dönemde iklim değişikliğinin olası etkilerine dönük olarak bir deneyim kazanabilir miyiz? Olanlar ve tepkilerimiz, sürece katılımımız, sistemik dönüşümde nasıl rol oynayacak? İklimce Sohbetlerde İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat moderatörlüğünde, Dr. Ümit Şahin ve Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz ile birlikte konuştuk.

UNDP Türkiye İyi Niyet Elçisi

İklimce Sohbetlere hoş geldiniz. Sevgili iklimdaşlar, İklimce Sohbetlerin ikinci sezonunu büyük bir krizin tam ortasında, Dünya Sağlık Gününde "Sağlık" başlığıyla açıyoruz. Bu sefer sizinle fiziksel olarak değil dijital olarak aynı odadayız ve her şeye rağmen İklimce Sohbetlerimizi yapabildiğimiz için çok mutluyuz. Bu sezon da dört konuyu uzmanlarıyla beraber iklimce konuşacağız. Ortak iklim sorunlarımıza ortak cevaplar arayacağız.

COVID-19 krizi bizlere, bir yandan insanlığın karşılaştığı krizlerle mücadele edebilmek için hızla esnek çözümler üretme kapasitesini diğer yandan da bu krizlerin temel sebeplerine inmenin ortak küresel çözümler gerektirdiğini hatırlatmış oldu. COVID-19'un belirttiği gündem doğrudan iklim krizi ile bağlantılı olmasa da tıpkı iklim krizi gibi küresel bir krizi işaret ediyor. Bize iklim krizi gibi ekonomik, toplumsal ve bireysel değişimi dayatıyor. Eşitsizlikleri gözler önüne sererken bir yandan da eşitsizlikleri çözmeden hiçbir şeyi çözemeyeceğimizi net bir şekilde gösteriyor. Kimseyi geride bırakmamamız gerektiğini tekrar hatırlatıyor.

Bugünlerde en çok kullanılan kelimelerin başında pandemi geliyor. Pandemi Grekçe bir kelime ve sözlük anlamı "tüm insanlar" demek. Salgınlar tüm insanları etkiliyor. Bu nedenle İklimce Sohbetlerin ikinci sezonu "Sağlık" başlığı ile açıyoruz ve tüm dünyanın sağlığını düşünen iklimdaşlarımıza bir daha hoş geldiniz diyoruz.

Şimdi küçük bir hatırlatma yapacağım. Her İklimce Sohbetlerde olduğu gibi önce uzmanlarımızla sohbet ettikten sonra sizin sorularınızı alacağız. Son bölümde de her zamanki gibi Güneşin Aydemir ile kısa bir değerlendirme yapacağız. Uzmanlarımıza sorularınızı ekranın altında bulunan Q/A kısmından gönderebilirsiniz. İklimce Sohbetlerin ilk sezonunda iklimce sözlerinizi yazdığınız duvarımızı da dijital ortama taşıdık. Mesajlarınızı ve iklimce sözlerinizi dijital duvarımızda paylaşabilirsiniz. İklimce haberlerden uzak kalmamak için bizi Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarından takip edebilirsiniz.

Şimdi konuklarımıza dönmek istiyorum, Ümit Hocam ve Didem Hocam hoş geldiniz.

SAĞLIK

PANDEMİ
GREKÇE ANLAMI
TÜM İNSANLAR

TRAFİK KAZALARINDA ÖLEN İNSANLARIN **7 KATI** HAVA KİRLİLİĞİNE BAĞLI ERKEN ÖLÜM SAYISINA DENK GELİYOR.
TEMİZ HAVA HAKKI PLATFORMU

2015 2016 2017
419 AŞIRI SICAK HAVA DALGASINA BAĞLI BEKLENMEDİK ÖLÜM SAYISI

2003
AVRUPA SICAK HAVA DALGASI 1 AYDA İNSAN HAYATINI KAYBETTİ. **70 BİN**

THE LANCET
21. YÜZYILIN EN BÜYÜK KÜRESEL SAĞLIK TEHDİDİ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

BUNUN NEDENİ
YERYÜZÜNDEKİ CANLILARIN İHTİYACI OLAN FİZİKSEL KOŞULLARIN ORTADAN KALKMASI

UNDP

BÖYLE GİDERSE **+4°** KÜRESEL SICAKLIK ARTIŞI
2050
BU SICAKLIKTAKİ BİR DÜNYA İLE HENÜZ KARŞILAŞMADIK.

BUZULLARIN ERİMESİ YENİ SALGINLARIN ORTAYA ÇIKMASINA NEDEN OLACAK

PARTİKÜL MADDE KİRLİLİĞİ
ZONGULDAK
KİRLİ HAVA SOLUYANLARIN BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ ZAYIFLIYOR.
BULAŞICI HASTALIKLARA DAHA AÇIK OLUYORLAR.
KRONİK SOLUNUM HASTALARI
VİRÜSLER

COVID-19
KRİZİ BEKLENMEDİK FELAKETLERLE KARŞI KARŞIYA KALDIĞIMIZDA HIZLI VE ESNEK ÇÖZÜMLER ÜRETME KAPASİTEMİZİ GÖSTERDİ.

MERT FIRAT

ARTIK SADECE 1 KİŞİ TÜM TOPLUM SAĞLIĞINI ETKİLİYOR.

SAĞLIĞI COĞRAFİ VERİLER YARDIMIYLA İNCELEYEBİLMELİYİZ.

SU KITLIĞI TEMİZ SUYA ERİŞİMİN ORTADAN KALKMASI ANLAMINA GELİYOR.

DR. ÜMİT ŞAHİN

BU TARZ FELAKETLER ORTAK KÜRESEL ÇÖZÜMLERİ GEREKTİRİYOR.

SALGIN EŞİTSİZLİKLERİ ARTIRDI.

EŞİTSİZLİKLERİ AZALTMADAN KALICI ÇÖZÜM ÜRETMEK ZOR.

BU BİR HALK SAĞLIĞI PROBLEMİDİR.

VAROLAN KAYNAKLARI KORUMAK ZORUNDAYIZ.

LÜTFEN ÇEŞMEDEN AKAN SUYUNUZA SAHİP ÇIKIN!

İKLİM KRİZİ SUYLA BULAŞAN HASTALIKLARIN ARTMASINA SEBEP OLACAK.

DOLAYLI ETKİLER

TARIMSAL ÜRETİMİN AZALMASINA BAĞLI BİR AÇLIK OLACAĞINI DÜŞÜNÜYORUZ.

ASLINDA TEHLİKELİ OLAN ŞEY GIDANIN BESLEYİCİLİĞİNİN VE ÇEŞİTLİLİĞİNİN AZALMASI

İNCİNEBİLİR HASSAS GRUPLAR DAHA ÇOK ETKİLENECEK.
World Health Organization
YAŞLILAR ÇOCUKLAR
İSHAL VE SITMA
YETERSİZ BESLENME
BU DURUM ÖNLENEBİLİR.

İKLİM KRİZİNİN İNSAN SAĞLIĞINA 2 BÜYÜK ETKİSİ VAR:

1 İNSANLARIN ERKEN ÖLMESİ
2030-2050 YILLARI ARASINDA **+250.000** YILLIK YENİ ÖLÜM

2 İNSANLARIN DAHA SIK HASTALANMASI
FONKSİYON KAYBI VE YETİLERİN YİTİRİLMESİ
İŞ VE GÜÇ KAYBI

PROF. DR. E. DİDEM EVCİ KİRAZ

DİRENÇLİ VE FARKINDALIK SAHİBİ BİR TOPLUM OLURSAK

ÜLKELERİ 2'YE AYIRIYORUZ:
İKLİM KRİZİNE KARŞI DİRENÇ KAZANMIŞ ÜLKELER
İKLİM KRİZİNE KARŞI DİRENCİ OLMAYAN ÜLKELER

KENTLERİMİZ RİSK ALTINDA
ANİ SICAK HAVA DALGALARI YENİ SAĞLIK SORUNLARINA SEBEP OLACAK.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE BAĞLI SAĞLIK SORUNLARI KANITLARI ZAYIF. GENİŞLETİLMELİ.

DENİZ SEVİYESİNİN YÜKSELMESİ
SU KAYNAKLARINDAKİ DEĞİŞİM
SIRA DIŞI HAVA OLAYLARI
UV IŞIN RADYASYON ARTIŞI
HAVA KALİTESİNDEKİ DEĞİŞİM

TEKNOLOJİ'YE YATIRIM YAPILMALI AMA...
ERKEN UYARI SİSTEMLERİNE
DEZENFEKTE EĞİTİMLERİ VERELİM.
VAROLMAYAN HİZMETLERİ GELİŞTİRMEK İÇİN YAPALIM.
YENİ FOSEPTİK ÇUKURLARI AÇALIM.
YENİ SU ŞEBEKELERİ AÇALIM.

KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ SAĞLIK HİZMETLERİNE ÖNCELİK VERMELİYİZ.

SOSYAL KANIT HAVUZU
EV KURUMLAR SAHA
SALGINDAKİ SOSYAL DENEYİMLERİMİZİ KAYDETMELİYİZ.

YEREL YÖNETİMLER RİSKLİ DURUMLARI ÖNCEDEN HALKA BİLDİRMELİLER.
SICAK HAVA
DÜNYAYI SAĞLIK ACİLLERİNE HAZIR HALE GETİRMEK İÇİN FAALİYET
EN KÖTÜSÜNE HAZIR OLMAK
RİSK ALTINDA DÜNYA RAPORU

BİR ŞEHRİN SAĞLIKLI OLMASI 11 KRİTER'E BAĞLI
World Health Organization
İKLİME UYUM
İKLİME DİRENÇLİ OLMA
İKLİME HAZIRLIKLI OLMA
YEREL PLANLAR HAZIRLANMALI

İKLİM-CE SOHBETLER

Spotify

çizen Göksel Gürsel

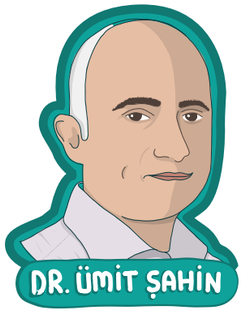

Dr. Ümit Şahin
Merhaba, hoş bulduk.

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz
Hoş bulduk, merhaba.

Mert Fırat
Sohbetimize iklim krizi ve sağlık bağlamında genel bir çerçeve çizerek başlayalım istedik. Didem Hocam önce sizi tanıyabilir miyiz?

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz
Teşekkür ederim sevgili Mert Fırat. Sizinle birlikte İklimİn Projesinin kapanış konferansında güzel bir panel yapmış, gelecekle ilgili bütün önerilerimizi, beklentilerimizi orada sunmuştuk ama sonrasında böyle bir olayın içerisindeyiz. Ben bir Halk Sağlığı Profesörüyüm. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesinde görev yapıyorum, Çevre Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanıyım. Uzun yıllar Sağlık Bakanlığında bürokrat olarak çeşitli görevlerim oldu, ardından üniversiteye geçtim. Üniversitede uzun yıllardır Şehir Sağlığının Geliştirilmesi Araştırma Uygulama Merkezinin Müdürlüğünü de yapmaktayım, yine kendi ilgilendiğim konularda merkezlerim var.

2010 yılından beri Sağlık Bakanlığı ile iklim değişikliğinin sağlığa etkileri boyutunda bir çalışma içerisindeyiz. Ayrıca göç ve sağlık hizmetleri konusunda da çalışıyoruz. Az önce bahsettiğim İklimİn Projesi kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile çalıştık. Bu proje kapsamında iklim değişikliği ile ilgili bir modül hazırladım ve eğitimler verdim.

Halihazırda Aydın'ın önemli bir meselesi olan jeotermal enerji tesislerinin kümülatif sağlık etkisi boyutunda çalışmaları sürdürürken, Mart ayının başından itibaren COVID-19 pandemi süreci ve sonrasında bireysel, yerel sağlık sorumluluğunun geliştirilmesi yönünde fikir üretim süreçlerine katılıyorum.

İklim değişikliği ile birlikte gelişmiş ülke, gelişmekte olan ülke kavramlarının ortadan kalktığını göreceğiz ve özellikle iklimin sağlık etkileri boyutunda ülkeleri direnç kazanmış ya da kazanmamış ülkeler olarak da sınıflandırmaya başlayacağız.

Mert Fırat
Evet, biz sizinle en son Ankara'da İklimİn'de bir aradaydık ve orada yaptığınız değerli çalışmaları dinleme fırsatı bulmuştuk. Şimdi size birbiri ile ilgili üç soruyu bir arada yöneltmek istiyorum. İklim krizi bireylerin ve toplumların sağlığını nasıl etkiliyor? Gelecekte sağlığımızı nasıl riskler bekliyor ve bu konularda Türkiye'nin durumu nasıl?

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz
Bu konu ile ilgili çok bileşenli bir denklemi çözmek için çalışıyor, denklemin bilinmeyen sayısının giderek arttığını, çözmek için zamanımızın azaldığını söylüyor ve içine yeni bilinmeyenler de eklenecek mi diye endişe ediyorduk. Şu an bir Shakespeare oyununun içinde olsaydık, tıpkı o kapanış toplantısında söylediğim gibi *"Olmak ya da olmamak!"* derdim. Biz iklim değişikliği ve sağlığı anlatırken

insanların erken ölmesinden, yaşayanların da daha çok hasta olmasından, daha çok fonksiyon kaybı ve yeti yitimi ile karşılaşmasından, iş ve güç kaybı yaşamasından bahsediyoruz. Kısacası iklim değişikliğinin sağlık etkilerini önemli bir halk sağlığı sorunu olarak dile getiriyoruz.

Dünya Sağlık Örgütünün iklimle ilgili açıklamalarında verdiği sayısal değerler, 2030-2050 yılları arasından her yıl artı 250 bin ölümle karşılaşacağımızı söylüyor. Daha öncesinde bu değerlendirmeleri 2100 yılı için yapıyordu. Bu ölümler kimleri kapsayacak diye baktığımızda bizim halk sağlığı açısından incinebilir, hassas gruplar diye dile getirdiğimiz grupların daha fazla etkileneceğini görüyoruz. Yaşlılar daha çabuk ölecekler, çocuklar beslenme yetersizliği nedeniyle ölecekler, ishal, sıtma her yıl beklenen ölüm oranlarının artmasına yol açacak. Saydığımız bütün bu olumsuzluklar aslında önlenebilir sonuçlar. Bu nedenle toplumların farkındalığının artması, hızlı adaptasyonu ve özellikle de dirençli toplumların oluşturulması bizim önümüzdeki dönemde en çok ilgileneceğimiz konular olacak.

Ben şehir sağlığı çalışıyorum, Dünya Sağlık Örgütünün 1987 yılında başlattığı Sağlıklı Şehirler projesini Türkiye'de yaygınlaştırmaya çalışan ve şehir sağlığı kavramını Türkiye'de oturtmaya çalışan bir uzmanım. Kentler ve kentlerdeki yerleşik sektörler büyük risk altında olacak. Bugün yaşadığımız süreçte de olduğu gibi sağlık sektörünün acil sağlık krizlerinden daha fazla etkilendiğine tanık oluyoruz. İklim değişikliği ile birlikte gelişmiş ülke, gelişmekte olan ülke kavramlarının ortadan kalktığını göreceğiz ve özellikle iklimin sağlık etkileri boyutunda ülkeleri direnç kazanmış ya da kazanmamış ülkeler olarak da sınıflandırmaya başlayacağız.

Bu değişimlerden tabii ki sadece bireysel sağlık etkilenmeyecek, sağlığın sosyal belirleyicileri dediğimiz ekonomi, eğitim, sosyal yaşam, sosyal ve toplumsal ağlar, sağlık ve sağlık hizmetleri, mahalleler, inşa edilmiş çevrelerin hepsi de etkilenecek.

Hastalıklar boyutunda baktığımızda ise sıcak dalgaları ön plana çıkıyor. Ani sıcak dalgaları ile oluşabilecek sağlık sorunları altta yatan kronik hastalıkları olan kişilerin yaşayacağı sorunları daha da artıracak. COVID-19 pandemi sürecinde yaşadıklarımızı bunun kanıtı olarak görmekteyiz. Kanıt deyince şu konuya değinmeden geçemiyorum; bugün şu iklim değişikliği şu etkiyi yaratır diyebileceğimiz kanıtlarımız zayıf. Sıra dışı hava olayları, su kaynaklarındaki değişim, deniz seviyesinin yükselmesi, soğuk hava dalgaları, hava kalitesindeki değişim, ultraviyole radyasyondaki artış bize her birisi ile ilişkili insan sağlığı sorunlarının oluşacağını gösteriyor. Bu değişimlerden tabii ki sadece bireysel sağlık etkilenmeyecek, sağlığın sosyal belirleyicileri dediğimiz ekonomi, eğitim, sosyal yaşam, sosyal ve toplumsal ağlar, sağlık ve sağlık hizmetleri, mahalleler, inşa edilmiş çevrelerin hepsi de etkilenecek. COVID-19 sürecinde de gördüğümüz gibi sadece bir kişinin etkilenmesiyle bu olay bitmiyor, o kişinin diğer kişileri de etkilemesi de söz konusu. Dolayısıyla toplum sağlığı da etkilenecek. Toplum sağlığında da yine yaş ve cinsiyet, şehirdeki yoksullar, yalnız yaşayanlar, toplu yaşam alanları, yoğun nüfus hareketlerinin olduğu yerler ve özellikle de enerji gibi yaşamın sürdürülmesini sağlayan bazı olanaklara ulaşamayan kesimlerin de hayatında çok büyük değişiklikler ortaya çıkacak.

Biz İklim Eylem Planları üzerinde çalıştığımız ilk dönemlerde iklim değişikliğinin sağlık etkileri dendiğinde, iklimin sağlık etkisi sıtmadır deyip geçebiliyorduk. Bugün geldiğimiz noktada sıtma hala görebileceğimiz tehlikelerden birisi ama sıtmanın 2050 yıllarındaki öngörülerine baktığımızda kuzeye doğru ilerleyen bir süreç görüyoruz. Buzulların erimesi ile altından önce verimli olarak görebileceğimiz toprakların çıkmasının yanı sıra zamanla o bölgelerde var olmayan ya da unutulmuş olan hastalıkların yeniden alevlenmesi ile karşı karşıya kalacağımızı tahmin ediyoruz. Ben hep sunumlarımda şunu örnek veriyorum, biz henüz Çigingunya dediğimiz hastalıkla tanışmadık, hiç duymadık ama bu kelime de bir gün gündemimiz olabilir. Şu anda

ise Çigingunya değil COVID-19'la birlikteyiz. Zamanla sağlık etkilerinin vektörel hareketleri yani bir hastalığı bir başka kişiye taşıyan aracıları ile ilgili tiplerin de değiştiğini göreceğiz. Bu tiplerin değişmesi ise hiç olmayan başka sorunların ortaya çıkmasına da neden olacak.

Mert Fırat

Çok güzel bir başlangıç oldu hocam, çok teşekkür ederiz. Şimdi Dr. Ümit Şahin ile birlikteyiz. Ümit Hocam, sizi de tanıyabilir miyiz?

Dr. Ümit Şahin

Herkese merhaba. Sabancı Üniversitesinde, İstanbul Politikalar Merkezinde İklim Çalışmaları Koordinatörü olarak çalışıyorum. Ben de temelde hekimim ve Didem Hoca gibi Halk Sağlığı uzmanıyım. Hem iklim değişikliğinin halk sağlığı etkileri bağlamında hem de başta azaltım politikaları olmak üzere iklim politikalarında yapılması gerekenler bağlamında yıllardır çalışıyorum.

Şu anda gündemimiz koronavirüs salgını haline geldi ve son zamanlarda dünya literatüründe yoğun bir şekilde bu salgın ile iklim krizinin paralelliği üzerine yazılar ve yorumlar çıkmaya başladı. Tabii bu salgın iklim değişikliğinden kaynaklanmıyor ama ikisi arasında çok ciddi paralellikler var. En başta söylediğiniz gibi küresel bir salgın olmasının da ötesinde benzerlikler var. Hatta bu anlamda iklim krizi ve COVID-19 pandemisi akraba sayılabilir. Sanırım bunu konuşmaya ihtiyacımız olacak.

Hem insan türü hem de son on bin yılın iklim istikrarı içinde bir şekilde yaşamını sürdüren tüm canlılar olarak bu derecede sıcak bir dünyada nasıl var kalacağımızı bilmiyoruz ve iklim değişikliğini durdurmak için pek bir şey yapmayarak çok ciddi bir risk alıyoruz.

Mert Fırat

İklim krizine fosil yakıtların yol açtığını biliyoruz. Dünya Sağlık Örgütüne göre dünyada her yıl yedi milyon insan hava kirliliğinden hayatını kaybediyor. Temiz Hava Hakkı Platformunun da yaptığı bir araştırmaya göre 2017 yılında Türkiye'de hava kirliliğinden yaşamını yitiren insan sayısı 50 binin üzerinde. Görünen o ki iklim krizi sağlığımızı büyük oranda riske atıyor. İklim krizi ile mücadele ederken gerek üretilen politikalarda gerekse uygulanan eylemlerde sağlık ne derece dikkate alınıyor?

Dr. Ümit Şahin

Son yıllarda bu konularda çok sayıda yayın yapan Lancet'in Sağlık ve İklim Komisyonu 2015'te bir rapor yayınladı ve iklim değişikliğinin 21. yüzyılın en büyük küresel sağlık tehdidi olduğu ilan etti. Bu ne demek? Didem Hoca'nın da anlattığı gibi eskiden bu iş daha çok bulaşıcı hastalıklar, özellikle de vektörle bulaşan hastalıkların yayılması bağlamında ele alınırdı. Bu da şu anda sıtma benzeri hastalıkların yoğun olarak görüldüğü subtropikal bölgelerin daha üst ve alt enlemlere kaymasıyla bundan sonra ılıman bölgelerde de görüleceği anlamına geliyor. Bu öteden beri konuşulan bir şeydir, hatta biliyorsunuz İngiltere 2040'larda sıtmanın yaygın olarak görüleceği bir ülke olarak düşünülür ve bunun üzerine hazırlıklar yapılır. Fakat iklim değişikliğinin 21. yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olması temelde bundan kaynaklanmıyor. Temel nedeni iklim krizinin, insanın ve diğer pek çok canlının yeryüzünde hayatını sürdürebilmesine olanak sağlayan fiziksel koşulları ortadan kaldırmasına dayanıyor.

Biliyorsunuz şu anda küresel sıcaklık artışı yüz yıl öncesine göre kıyasla bir dereceyi geçti hatta 1,2 dereceyi buldu. Yüz yıllık sıcaklık artışının 1,5 dereceyi geçmesi halinde çok ciddi sonuçların ortaya çıkmaya başlayacağını - ki zaten görüyoruz- ve bunların iyice ağırlaşacağını, 2 dereceden sonra neler olacağını ise çoğumuzun tahmin bile edemediğini söylüyoruz. Gidişat böyle devam ederse küresel sıcaklık artışı yüzyıl sonuna kadar dört dereceyi bulabilir. Büyük ihtimalle bu yayını izleyenlerin pek çoğu 2050'lerin başlarında 2 dereceyi görecek. İnsan türü henüz böyle bir sıcaklıkla, bu sıcaklıkta bir dünyayla karşılaşmadı. Dolayısıyla hem insan türü hem de son on bin yılın iklim istikrarı içinde bir şekilde yaşamını sürdüren tüm canlılar olarak bu derecede sıcak bir dünyada nasıl var kalacağımızı bilmiyoruz ve iklim değişikliğini durdurmak için pek bir şey yapmayarak çok ciddi bir risk alıyoruz. İşte sağlık meselesini bence öncelikle buradan ele almamız lazım. Yaşamla bağdaşmayan bir iklim değişikliği öncelikle sağlık krizi olarak ortaya çıkacaktır. Gıda, su ve salgın hastalıkların dahil olduğu üçgen içerisinde bir krizle karşı karşıya kalacağız.

Su deyince aklımıza sadece miktara bağlı bir olgu gelebilir, su kıtlığı olacak, yeterince içecek su bulamayacağız diye düşünebiliriz ama su kıtlığı temiz ve sağlıklı suya erişimin ortadan kalkması anlamına da geliyor. Bugün su kıtlığının olduğu yerlerde pek çok insan uzun mesafelerden taşıyarak su getirmeye çalışıyorlar, düzgün hijyen, sanitasyon şartları yok ve buna bağlı olarak gelişmiş ülkeler için sorun teşkil etmeyen suyla bulaşan ishalli hastalıklar bu ülkelerde çok yaygın. İklim krizi suyla bulaşan bu tür hastalıkların artmasına neden olacak.

Gıda ile ilgili de benzer bir durum var, tarımsal üretim çok azalacak ve buna bağlı olarak açlık ortaya çıkacak diye düşünüyoruz. Bu durum iklim değişikliklerinin, kuraklığın ya da aşırı yağışların sonuçlarından bir tanesi olabilir. Ancak tek sonuç bu değil, iklim değişikliğine bağlı gıda krizi sadece miktarı değil aynı zamanda gıdanın çeşitliliğini ve besleyici kalitesini de düşürüyor. Dolayısıyla bu da doğrudan doğruya sağlıkla ilgili bir sorun anlamına geliyor.

Ancak tıpkı bu pandemide gördüğümüz gibi iklim değişikliğine bağlı tüm sağlık sorunlarında hem sosyoekonomik hem de sağlık açısından kronik hastalığı olanların, ileri yaşta olanların ya da toplumun dezavantajlı gruplarının risk altında olduğunu söyleyebiliriz.

Hem gıda hem de su ile yaşayacağımız sorunlar bir anlamda sağlıklı, kaliteli, besleyici gıdaya ve temiz, sağlıklı suya erişimi ortadan kaldırıyor. Bütün bunlar iklim değişikliğinin halk sağlığı üzerindeki dolaylı etkileri olarak sayılabilir. Bir de doğrudan etkiler var ki Didem Hoca bunları da özetledi. Mesela aşırı sıcaklar, sıcak dalgaları çok ciddi düzeyde ölüme ya da kalp hastalıkları başta olmak üzere çeşitli hastalıkların artmasına neden olabiliyor. 2003 yılında Avrupa'da yaşanan meşhur sıcak dalgasında, yaklaşık bir buçuk aylık sürede, bazı çalışmalara göre 70 bin kişiye yakın insanın öldüğü tahmin ediliyor. Sıcak dalgalarının başta kalp hastalarını ve ileri yaştaki insanları etkilemek kaydıyla ne kadar çok can kaybına, erken ya da beklenmeyen ölümlere neden olduğuna dair çok sayıda çalışma var. Biz de birkaç ay önce yayınlanan bir çalışma yaptık ve İstanbul'da sıcak dalgalarına bağlı ölüm sayılarındaki artışa baktık. Bu çalışmada 2015, 2016 ve 2017 yıllarında toplam 14 gün süren üç aşırı derecede sıcak hava dalgası sırasında İstanbul'da beklenmeyen ölüm sayısının 419 olduğunu yani bu üç sıcak dalgası olmasaydı ölmeyecek olan 419 kişinin hayatını kaybettiğini saptadık.

Dolayısıyla sıcak dalgaları, vektörle bulaşan hastalıklar, yeni ortaya çıkabilecek virüsler yoluyla ortaya çıkabilecek salgınlar, gıda ve su ile yaşayacağımız sorunların hepsi iklim değişikliğinin 21. yüzyılın karşılaştığı en büyük sağlık tehdidi olduğu anlamına geliyor.

Tabii bunun hava kirliliği ile de bir bağlantısı var, onu isterseniz bir sonraki bölümde konuşabiliriz. Ancak tıpkı bu pandemide gördüğümüz gibi iklim değişikliğine bağlı tüm sağlık sorunlarında hem sosyoekonomik hem de sağlık açısından kronik hastalığı olanların, ileri yaşta olanların ya da toplumun dezavantajlı gruplarının risk altında olduğunu söyleyebiliriz.

İklim değişikliği ile birlikte gelecekte cinsiyetler arasındaki dengelerin bozulacağını göreceğiz. Buna konuyla ilgili planlamaların şimdiden yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Mert Fırat

Çeşitli araştırmalar bize ne yazık ki sağlık tehditlerinin herkesi eşit etkilemediğini gösteriyor. Ülkelerin ve bireylerin gelir düzeyleri bu anlamda kritik bir ayrım noktası. COVID-19 sürecinde de her bireyin fiziksel mesafeyi uygulamasının ekonomik açıdan mümkün olmadığı, el yıkamanın bile lüks olduğu toplumların olduğunu fark ediyoruz ne yazık ki. Çizmiş olduğunuz iklim krizi ve sağlık bağlantısı çerçevesinde gerek Türkiye gerekse dünya olarak nasıl bir tabloyla karşı karşıyayız? Bu soruyu iki konuğumuza da sormak istiyorum. Didem Hocam dilerseniz siz başlayabilirsiniz.

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz

İklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri dediğimizde az önce bahsettiğim sağlığın sosyal belirleyicileri meselesi var. İklim değişikliğinin en korktuğumuz yanı çok büyük eşitsizliklere neden olacak olması. Durum böyle olunca tüm klasik bilgileri bir tarafa bırakmamız gerekiyor. İklim değişikliğini anlatırken, şu anda yaptığınız her şeyi, tüm alışkanlıklarınızı geride bırakın diyorduk

ki bunu COVID-19 pandemisinde de gördük. Bu ne anlama geliyor? Siz çeşitli şişelerde, değişik markalarda suları tüketiyor olabilirsiniz ama lütfen çeşmenizden akan suyunuza da sahip çıkın. Var olanı elde tutmamız gerekiyor. Suya bile erişemeyen toplumlar söz konusu olduğunda var olanla olmayan arasındaki uçurum iklim değişikliğinin getirdiği etkilerle daha da derinleşecek.

Var olan suyu kullanamıyorsak, var olan havanın kalitesini koruyamıyorsak, var olan toprakları gıdaya, beslenmeye yönelik geliştiremiyorsak o zaman gelecekte büyük sağlık krizleriyle karşı karşıya kalacağız. Suyu olmayan, evinin içerisinde tuvaleti olmayan ya da gıdaya ulaşamayan toplumlar için nasıl endişe duyuyorsak bizim de şu anda onlardan hiçbir farkımız olmadığını düşünmemiz gerekir. Bu nedenle teknolojiye düşünerek yatırım yapmalıyız. Evet, teknolojiye yatırım yapalım ama erken uyarı sistemleri için, şu anda var olmayan hizmet modellerini geliştirmek için yatırım yapalım. Çeşmesinden akan suyu olmayanlara su şebekeleri kurmak için çaba sarf edelim fakat bu arada kuyu açmayı, kuyuyu dezenfekte etmeyi hiçbir zaman unutmayalım, bu eğitimleri tekrar tekrar verelim.

Büyük iklim olaylarında alt yapının felç olduğunu, ortadan kalktığını görüyoruz. O zaman biz tuvalet ve foseptik kuyularının nasıl açılacağını ve nasıl dezenfekte edileceğini de unutmamalıyız, bu bilgileri yeni nesillere anlatmalıyız.

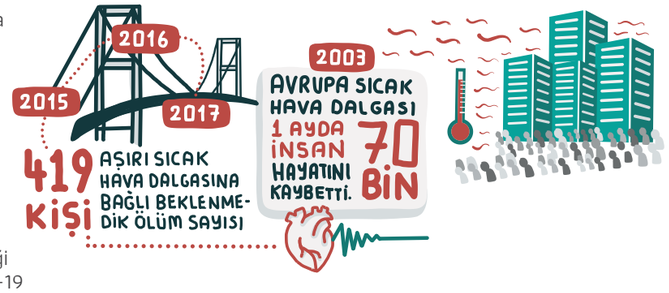

Biz eşitsizlikler bağlamında iklimin cinsiyetlere karşı nasıl bir pozisyon alacağını öğrenmek için bir literatür derlemesi yaptık ve ısı artışlarının insan cinsiyetlerine etkisini araştıran çalışmaları derledik. Çok kesin sonuçlar olmamasına rağmen bu durumdan kadınların daha çok etkileneceği vurgulanıyordu fakat COVID-19 pandemisine baktığımızda şu anki verilere göre daha çok erkeklerin erken dönemde öldüğünü görüyoruz. İklim değişikliği ile birlikte gelecekte cinsiyetler arasındaki dengelerin bozulacağını göreceğiz. Buna konuyla ilgili planlamaların şimdiden yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Şu anda hastanelerde, laboratuvarlarda ve sahada klinisyenler savaş veriyor ama zaman içerisinde halk sağlığı uzmanları da bu konuya baksın dendi. Bu öncelikle toplumun sağlığını göz önünde bulundurmalıyız anlamına geliyor. Toplum dediğimizde de evden başlayarak mahalle, site, şehir ve bölge olarak bakmak gerekiyor. Bu eşitsizlikler bölgeler hatta mahalleler arasında da ortaya çıkacak. İşte tam bu noktada, iklim ve sağlık ilişkisinde çok kullanılmayan ama Ümit Hoca'nın da bahsettiği gibi ekolojik çalışmalar dediğimiz küresel etkenlere ya da iklim değişiklikleri ile sağlık arasındaki bu kaba korelasyonlara çok dikkat etmemiz ve bunlar üzerinde çalışmamız gerekiyor. Coğrafi bilgi sistemleri dediğimiz sistemleri kullanmalıyız ve bir an önce onlara adapte olmalıyız. Sağlığı coğrafi bilgi sistemleri katmanlarının üzerine oturtmalıyız ki siz bana bu soruyu sorduğunuzda ben size *burada şu nedenle şunlar oluyor* diye yanıtlar verebileyim. Pandemi çıkmadan önce asistanımın tezi için eko kaygı üzerine çalışalım demiştik. İklim değişikliğinin getirdiği kaygı düzeyinin insanın diğer sağlık sorunlarına bakış açısını nasıl değiştireceğini, karar vericilerin kaygı düzeyinin aldıkları kararları nasıl değiştireceğini incelemek istiyorduk ki bir ara vermemiz gerekti. Herhalde bu çalışmalara da devam edeceğiz.

Mert Fırat

Evet, şimdi bu çalışmaların ne kadar değerli ve ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Aslında şu anda kurulamamış sistemlerin acısını çekiyoruz. Siz uzmanların yıllardır söylediği, yıllardır işaret ettiği konu şimdi karşımızda ve herkesin ilgi odağında.

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz

Mert, Ümit Hoca'ya geçmeden eklemek istediğim bir şey var. Bu konular üzerinde yıllardır çalışan, güncel takip eden bir uzman olarak bir sosyal kanıt havuzuna ihtiyacımız olduğunu belirtmek isterim. COVID-19 pandemisinde yaşadıklarımız, eve kapanma sürecimiz, sahada çalışanların, pandemi kurullarının Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun tecrübeleri o kadar büyük bir deneyim havuzu oluşuyor ki onları bir yere kanıt olarak toplamamız gerekiyor. Bu bizim çok büyük bir eksikliğimiz. Tıbbi kanıtları topluyoruz ama sosyal kanıtları toplayamıyoruz. Yapmakta olduğumuz bu yayın bile önemli bir kanıt.

Temiz Hava Hakkı Platformunun geçen sene yayınladığı raporda yaptığı modellemeye göre Türkiye'de 52 bin erken ölümün hava kirliliğinden kaynaklanmış olabileceği hesaplandı. Bu rakam trafik kazalarında ölen insan sayısının yedi katına denk geliyor ve bize bu krizlerin birbiri ile ne kadar akraba olduğunu gösteriyor.

Mert Fırat

Teşekkür ederiz Didem Hocam. Ümit Hocam çizmiş olduğumuz bu tabloya sizin eklemek istedikleriniz var mı?

Dr. Ümit Şahin

Evet, belki iki nokta ekleyebilirim. Öncelikle yaşadığımız salgın üzerinden hem eşitsizlikler hem de az daha önce değindiğimiz hava kirliliği meselesinin kesişim noktası olan bir örnek vereyim. Biliyorsunuz Türkiye'de en çok vaka görülen illerden bir tanesinin Zonguldak olduğu açıklandı ve kapsamlı önlem paketleri 30 büyük şehirle birlikte Zonguldak'ı da kapsayacak şekilde uygulandı. Neden Zonguldak? Zonguldak'ta kömür madenleri, çok sayıda termik santral ve ciddi bir hava kirliliği var. Hava kirliliğinin bu tür virüs enfeksiyonlarında ve özellikle alt solunum yollarını etkileyen hastalıklarda önemli bir risk faktörü olduğunu biliyoruz. Bu durum öncelikle kirli hava soluyan kişilerin bu tür virüsler de dahil olmak üzere dış etkenleri dışarı atmalarına yardımcı olacak koruma mekanizmalarının zayıf olmasıyla ilgili. Bireylerin savunma sistemleri zayıf olduğu için virüsler ve diğer partiküllere daha açık oluyorlar. Bunun da ötesinde COVID-19'un en çok kronik hastalığı olanları olumsuz etkilediğini biliyoruz. Hastalık, hipertansiyon, diyabet ya da KOAH gibi kronik tıkayıcı akciğer hastalığına sahip olanlarda daha ağır seyrediyor. Zonguldak, Kahramanmaraş, Soma, Aliağa gibi termik santralların fazla olduğu yerlerde partikül madde kirliliğinin daha yüksek olduğu bilinen bir gerçek. Partikül madde kirliliği en önemli hava kirleticisidir ve fosil yakıtların kullanılmasından kaynaklanır. Bu bize iklim krizi ile hava kirliliğinin nasıl bir akrabalık içinde olduğunu gösteriyor. Dünya Sağlık Örgütünün birkaç yıl önce ilan ettiği gibi fosil yakıtların kullanılması ile oluşan bu hava kirleticileri akciğer kanseri, KOAH gibi solunum yolları hastalıklarının da nedeni. Dolayısıyla Zonguldak gibi illerde hem madencilik hem de hava kirliliğinden dolayı bu hastalıklar daha yaygın.

Koronavirüs için değil ama ilginç bir araştırma var. Bu araştırma partikül maddelerin üzerinde virüs de taşıyabildiklerini gösteriyor. Partikül maddeler genellikle çok küçük olur. Özellikle iki buçuk mikrondan küçük olanlar akciğerin derinliklerine kadar girer ve aromatik hidrokarbonlar gibi toksinleri ya da ağır metalleri taşıyarak kana karışmasına ve hastalıklara neden olurlar. Bu partiküllerin taşıdıkları şeylerden bir tanesi de mikroorganizmalar. Çeşitli epidemiyolojik çalışmalarda Kuş Gribi virüsünün, RSV dediğimiz ve solunum sistemi hastalığına neden olan virüsün ve kızamık virüsünün partikül maddeler üzerinde uzun mesafelere taşınabildiği ve bu hastalıkların partikül madde kirliliğinin fazla olduğu yerlerde daha çok görüldüğü belirtilmiş. Hatta bir de koronavirüs salgını ile ilgili bir çalışma ön sonuçlarını yayınladı. Sonuçlar henüz çok net olmamakla birlikte bu çalışmaya göre İtalya'da partikül madde olarak hava kirliliğinin daha fazla olduğu yerlerde vaka sayısının daha yüksek olduğu ortaya çıktı. Temiz Hava Hakkı Platformunun geçen sene yayınladığı raporda yaptığı modellemeye göre Türkiye'de 52 bin erken ölümün hava kirliliğinden kaynaklanmış olabileceği hesaplandı. Bu rakam trafik kazalarında ölen insan sayısının yedi katına denk geliyor ve bize bu krizlerin birbiri ile ne kadar akraba olduğunu gösteriyor.

Bilimi dinlememek, bilimsel uyarıları göz ardı etmek ve aslında hiçbir şeyi değiştirmemekten yana olmak hem pandeminin hem de iklim krizinin ortak noktası olarak ortaya çıkıyor.

Son olarak şunu eklemek istiyorum, uzmanlar yıllardır bir pandeminin geleceği konusunda dünyayı uyarıyorlar. Özellikle 2003'te ortaya çıkan, daha kısa süren ve daha sınırlı bir coğrafyayı etkileyen SARS salgınından ve onu takip eden Kuş Gribi, Domuz Gribi salgınlarından sonra dünya ülkelerinin ciddi önlemler alması gerektiği konusunda uzun süre konuştular fakat hiçbir hükümet bu uyarıları ciddiye almadı. COVID-19 salgını çıktığında ise "Bu da nereden çıktı!" diye karşıladılar. Böyle bir salgının çıkmasını hiç beklemiyorlardı çünkü bilim insanlarını dinlemek gibi bir alışkanlıkları yoktu. Bunu bütün ülkeler için söylüyorum. Bu salgına karşı en iyi tepki veren ülkeler arasında gösterilen

Güney Kore ve Singapur'un yaşamış oldukları SARS ve MERS salgınlarında çıkarttıkları derslerden yararlandıklarını da okuyoruz. Aynı durum iklim krizi için de geçerli. Uzmanlar yıllardır iklim değişikliği ile başımıza neler geleceğini anlatıyor, toplumu, politikacıları uyarmaya çalışıyorlar. Ancak politikacılar ve toplum bu yaşam biçimini, fosil yakıt bağımlılığını, atmosferdeki karbondioksitin artmasını önlemek için yapılması gerekenlere kulak tıkıyor ve bunun gerekçesini ekonomi olarak gösteriyor. Tıpkı bugün daha yaygın karantina uygulamalarına karşı çıkanların gerekçesinin de ekonomi olması gibi. Bilimi dinlememek, bilimsel uyarıları göz ardı etmek ve aslında hiçbir şeyi değiştirmemekten yana olmak hem pandeminin hem de iklim krizinin ortak noktası olarak ortaya çıkıyor. Bir şeyleri değiştireceksek değiştirmeye buradan başlamamız daha doğru olabilir.

Mert Fırat

Çok teşekkür ediyorum. İzleyicilerimizden gelen sorulara baktığımda pek çoğunu cevaplamış olduğunuzu görüyorum. *"Sıcak hava dalgaları nedir, vatandaş bunu nasıl takip edebilir, kırılgan olan bireyler nasıl tedbir alabilir?"* diye gelen sorularımız var. Aslında bu konuya değindik ama tedbir kısmı ile ilgili bir şey söylemek ister misiniz Didem Hocam.

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz

Çok güzel olur. Meteoroloji bu olayı çok güzel takip ediyor, uyarılar yapıyor ve bu çok önemli. Ancak sıcak hava dalgası dediğimiz olay sadece dalgalar halinde gelen bir değişim değil, bu da var ama bu konudan bahsederken çok uzun süren sıcak saatler ve eş değeri olan soğuk hava dalgalarında da çok uzun süren soğuk günler ve gecelerden bahsetmek gerekir. Burada esas olan yapılacak bütün uyarıların yerel düzeyde bütün herkese, risk altında olan yaşlılara, çocuklara ve kırılgan gruplara zamanında ulaşması. Peki bu nasıl olacak? Herkes meteorolojinin internet sitesini mi açacak, Sağlık Bakanlığının sayfalarına mı bakacak, CDC'den mi takip edecek? Tabii ki bunu da yapabiliriz ama toplumunun ortalama eğitim düzeyine uygun, yerele göre farklılaşan düzeyde uyarı mekanizmalarının da kurulması lazım.

Bir şehre, örneğin Zonguldak'a gittiğinizde telefonunuza *"Zonguldak'a hoş geldiniz!"* mesajının altında *"Zonguldak'ta hava kalitesi indeksi şudur, güneşin ultraviyole radyasyon düzeyi şöyledir, Zonguldak şehrinde çeşmeden akan suları içebilirsiniz, Zonguldak iklimle dost bir şehirdir."* mesajları gelebiliyorsa o şehirde iklim değişikliği ile ilgili planlamalar yapılmıştır, yerel düzeyde bazı çabalar gösterilmiştir ve o şehir sağlıklı bir şehirdir diyebiliriz. Henüz bu düzeye gelmedik ama COVID-19 pandemisi bu düzeye gelmemizi hızlandıracak çünkü artık erken uyarıyı duymak istiyoruz ve duymak zorundayız.

Hem kentlerde hem de Türkiye ölçeğinde sağlık politikalarının oluşturulmasında koruyucu, önleyişi anlayışı yerleştirmemiz gerekiyor.

Mert Fırat

Türkiye'de iklim politikalarının sağlıkla bağlantıları hakkında neler söyleyebiliriz ve yerel düzeyde verebileceğiniz örnekler var mı?

Dr. Ümit Şahin

Sağlık meselesi iklim politikalarının adaptasyon kısmında daha çok yer alıyor. Halk sağlığı üzerinde, tarım ya da su kaynakları üzerindeki gibi etkileri olacağı için iklim değişikliğinin etkilerine uyumla ilgili bir konu olarak ele alınıyor. Fakat sağlık üzerindeki etkilerini hastalıklar üzerinden değerlendiremeyiz. Türkiye'de sağlık sistemi son yıllarda maalesef tamamen tedavi edici hekimlik yönünde ağırlık kazanmaya, hastanelere, tanı ve tetkik ile ilgili çalışmalara daha çok kaynak ayırmaya başladı. Geçmişte çok daha vurgulanan koruyucu sağlık hizmetleri, koruyucu hekimlik arka plana atıldı. Tabii COVID-19 salgını ilginç bir şekilde halk sağlığının ve epidemiyolojinin popülerleşmesine neden oldu ama Türkiye'deki sağlık sistemi içinde bunun kalıcı olacağını sanmıyorum. Bu anlayışı değiştirmemiz, hem kentlerde hem de Türkiye ölçeğinde sağlık politikalarının oluşturulmasında koruyucu, önleyişi anlayışı yerleştirmemiz gerekiyor. Yapılan çalışmalar, yapılan eylem planları vardır ama Türkiye'de özellikle iklim değişikliğinin sağlık etkileri üzerine çok ciddi bir çalışma yapıldığını düşünmüyorum. Açıkçası iklim politikaları anlamında da bir şey yapılmıyor. Biliyorsunuz Türkiye'nin iklim politikaları büyük ölçüde kaçak oynamak üzerine kurulu. Tabii farkındalık artırmaya yönelik çok çalışma yapılıyor. Toplumdaki farkındalığın artmasına rağmen yapılan bir şey yok. Öncelikle politikaların geliştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Yine sıcak hava dalgaları üzerinden

örnek verecek olursak, vatandaş bu konuda bilgi kazanabilir, nasıl önlem alacağını öğrenebilir ama bu önlemleri alabilmesi için meteorolojinin uyarılarından yola çıkarak Sağlık Bakanlığının, valiliklerin, yerel yönetimlerin bu bilgileri ulaştırması lazım. Bu uyarılar yayınlanmazsa siz bir sıcak dalgasının geldiğini nereden öğrenip de önlem alacaksınız. İşte bütün bunlar hem yerel yönetimler hem de merkezi yönetim için birer test aslında. Umarım bu salgında verilen mücadele iklim krizi ile ilgili gelecekte yaşayacağımız daha büyük sorunlara karşı nasıl davranmamız gerektiği konusundan bir ders olur.

Pek çok çalışma yapıyoruz ama onları raflara yerleştiriyor, politikalarımıza ve davranışlarımıza yansıtmıyoruz. Bunu bir an önce başarmalıyız. Yaşadığımız pandeminin bizim için bir test aşaması olduğunu kabul etmeliyiz.

Mert Fırat

Didem Hocam sizin bu konuyla ilgili söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Prof. Dr. E. Didem Evci Kiraz

Dünya Sağlık Örgütü bir şehri sağlıklı olarak niteleyebilmemiz için taşıması gereken kriterleri 11 başlık altında topluyor ve bu kriterleri yerine getirdiğini düşünen şehirlerin sağlık profillerini ve sağlık geliştirme planlarını istiyor. İşte bu noktada, şehir sağlığı profili oluşturulurken şehrin iklim değişikliğine dirençli olması, hazırlıklı olması, bir olayla karşılaştığında süreci doğru yürütebilmesi ve sonrasında hayatın hızlı bir şekilde normale döndürülmesi ile ilgili yerel planların da hazırlanması gerekiyor. Bu planların içerisinde tabii ki karbon ayak izi, hava kalitesi, ultraviyole indeksi gibi ölçümler olacak ama bütün bu ölçümlerin sağlık ile ilişkisinin de kurulması önemli.

Bu konuda Amerika'yı yeniden keşfetmemize gerek yok. Biz 1930 yılında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nu yani günümüzdeki adıyla Halk Sağlığı Kanunu'nu çıkarmış bir ülkeyiz. 1930'da çıkan bu kanun çerçevesinde illerde valilerin başkanlığında İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulları yani Halk Sağlığı Kurulları kurulmuş. Bu kurullar anayasa niteliğinde kararlar alabilecek kurullar. Benim şehrimin neye ihtiyacı var? Sağlığı değiştirmek için ne gerekir? İklimse eğer benim şehrimin tehdidi, bununla ilgili ne yapmalıyım? Bütün bu sorular için kendi şartlarıma, kendi insanımın özelliklerine göre orada karar verebilir ve rahatlıkla uygulamaya geçebilirim.

Bu aralar COVID-19 çalışmaları yaptığımız için 2017 yılında Dünya Bankası için hazırlanmış bir raporu okudum. Raporda Uluslararası Finansal Hazırlık Çalışma Grubu, Panik ve İhmal Yerine Sağlık Güvenliğine Yatırım Yapmak başlığı atmış ve Ulusal Düzeyde Pandemi Hazırlığının Finansmanı diye bir rapor hazırlamış. Merak edenler açıp okusunlar, çok ilginç bir rapor. Bugüne kadar yaşanmış olan pandemilerden yola çıkarak geçen sürede bu büyük olaylardan ders alınmadığını, pandemi hazırlık ve müdahale yatırımlarının yetersiz kaldığını belirtiyor. Ümit'in de söylediği gibi pek çok çalışma yapıyoruz ama onları raflara yerleştiriyor, politikalarımıza ve davranışlarımıza yansıtmıyoruz. Bunu bir an önce başarmalıyız. Yaşadığımız pandeminin bizim için bir test aşaması olduğunu kabul etmeliyiz.

Şimdi evlerimize kapanıyoruz ve ev dediğimiz de mikro bir çevre. Evin iklimlendirilmesi, doğal havalandırılması lazım. Biz doğal iklimlendirmesi olmayan bir ortamda COVID-19'un nasıl bulaşabileceği ya da kimlere temas edebileceğinden bahsediyoruz. Kendimizle çelişkilerimizi en aza indirmek için bize zaman tanındı. Yerel strateji ve eylem planlarının mahalle ve konuta indirgenerek gerçekçi düzeyde ve hızlı bir şekilde hazırlanması lazım. *Sağlık acilleri* dediğimiz olaylara hazırlanmak zorundayız. Hazırladığımız bir pandemi planımız vardı tabi ki ama bu süreçte bu planın simülasyonunu, denemelerini de yapmamız gerekiyor. Aynı şekilde iklim değişikliğinin sağlık etkileri için de denemelere başlamalıyız.

Dünya Sağlık Örgütünün "Risk Altında Dünya" adında bir raporu var. Raporda dünyayı sağlık acillerine hazır hale getirmek için yedi tane faaliyet öneriyor. Bunu başarmak için hükümet başkanları taahhütte bulunmalı, yatırım yapmalı, ülkeler, bölgesel kuruluşlar örnek teşkil etmeli, bütün ülkeler güçlü sistemler inşa etmeli ve temelde en kötüsüne hazırlıklı hale gelmeliyiz. Bunu nasıl başaracağız? Teşviklerimizle, koordinasyonumuzla, destekleyici mekanizmalarımızla, tüm kurumlarımızla ve toplumu bilinçlendirerek. Bilinçlenme için bu konuları hemen eğitime adapte etmeliyiz. Sadece ilköğretim, lise ve üniversitedeki derslerden bahsetmiyoruz, veriyoruz zaten o dersleri. Milli Eğitim Bakanımız çok güzel bir uygulama başlattı ve evde eğitim alan çocukların ailelerine de eğitim vereceğiz dedi. Bunun gibi örneklere ihtiyacımız var. Bir kanal olmalı ve bu kanalda tıpkı İklimce Sohbetlerde olduğu gibi konuyla ilgili güncel olan her şeyi tartışmalıyız.

Mert Fırat

Şimdi Güneşin Aydemir bizim için konuştuklarımızın bir derlemesini yapacak.

Güneşin Aydemir

Konuklarımız konuyu güzel özetlediler ve sistematik bir şekilde anlattılar. Bana çok fazla görev düşmeyecek. Bu akşamdan aklımızda kalsın demek için birkaç noktanın altını tekrar çizmek istiyorum.

Öncelikle şu an içinde bulunduğumuz COVID-19 salgınının iklim değişikliği ile olan akrabalığından bahsettik. Bu gerçekten çok önemli bir nokta. Didem Hocam yaşadığımız sürecin bizim için bir test olduğundan, Ümit Hocam ise ikisi arasındaki akrabalıktan bahsetti.

Her açıdan benzerlikleri var. Bilim insanlarının uyarılarına rağmen geleceğini biliyor olduğumuz bu gerçeğin ciddiye alınmamasından, şu an yaşamakta olduğumuz günlük yaşam değişikliğine ve yarattığı belirsizliklere kadar ciddi benzerlikler taşıyor.

Lancet İklim ve Sağlık Komisyonunun 2015 yılında iklim değişikliğini 21. yüzyılın en büyük sağlık problemi olarak ilan etmiş olması önemli bir bilgi. Havaların ısınması, ani iklim değişiklikleri, su krizi, gıda krizi iklim değişikliğinin sonuçları ama iklim değişikliğinin 21. yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olmasının temel nedeni, insanın ve biyolojik çeşitlilik dediğimiz dünyadaki canlı yaşamının daha önce hiç yaşamadığı bir sıcaklık değişimi ile karşılaşacak olması.

İklim değişikliğinin su ve gıda sistemlerimizi ciddi anlamda değiştireceğini biliyoruz. COVID-19 krizinde de gördüğümüz gibi çiftçiler ürünlerini ekemiyorlar, bir gıda krizi kapımızda ve bunun için önlemler alınıyor. Suyumuz zaten azdı, şu anda daha da fazla yükleniyoruz. Suya ve toprağa bir sürü kimyasal atık yükleyerek sorunu derinleştiriyoruz.

İklim değişikliğinin doğrudan etkileri arasında aşırı sıcak ve soğuk dalgalarının yaratacağı ölümler, COVID-19 benzeri salgın hastalıklar ön plana çıkıyor. Bilim insanları bu konularda uyarılar yapmaya devam ediyorlar ve ciddiye alınmayı bekliyorlar.

Bu sorunun sonuçlarını tahmin edebiliyor ve bu bilgiyi yayabiliyoruz ama esas olarak ne yapmamız gerekiyor? Didem Hocam bütün bunların bilinçli toplumların oluşturulmasıyla önlenebileceğinden bahsetti, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke tanımlarının dirençli ve dirençsiz toplumlar olarak değişeceği konusun altını çizdi.

Birey, ev-hane, mahalle, bölge, ülke bazında ne kadar dirençli olduğumuzun sorgulanması gerektiği söylendi. Sağlığın sosyal etkileri kavramından bahsedildi, bir bireyin sağlığının bozulmasıyla kademe kademe etkilenecek olan diğer çevrelerin ve toplumun sağlığını da düşünmemiz gerekiyor dendi.

İklim değişikliğinin dünyanın halihazırdaki eşitsizliğini daha da derinleştireceğinden bahsedildi ki şu anda COVID-19 salgın sürecinde de bu eşitsizliği gözlemliyoruz. Öncelikle halihazırdaki alışkanlıklarımızı gözden geçirmek durumundayız. Evde kalabilme şansımız varsa bu lükse sahip olmayan, eşitsizlikten payını almış kesimleri de düşünerek alışkanlıklarımızı nasıl değiştirebileceğimizi düşünmeli ve bilgilenmeliyiz. Hocalarımızın söylediği gibi ulaşabileceğimiz pek çok araştırma ve rapor var. Hem yaşadığımız krizden hem de iklim değişikliğinden en çok kentler etkileniyor ve kentlerde insanlar evlerinde oturuyor. Hazır vaktimiz varken, eğer sokak insanı değilsek, mülteci değilsek, sağlık çalışanı değilsek bunlara kafa yormamız gerekiyor.

Konuklarımız ayrıca teknolojiden, teknolojiye erken uyarı sistemlerinin dahil edilmesinden ve bunun çok önemli olduğundan da bahsettiler.

Tedavi edici hekimlik odaklı çalışan sağlık sistemimizi koruyucu sağlık çerçevesi ile ele almamız gerektiği vurgulandı. Didem Hocam sosyal kanıt havuzunun öneminden bahsetti. Şu anda akut bir şekilde yaşadığımız bu süreci kayıt altına almak ve gelecekte bu tecrübelerden faydalanmak için sosyal ve bilimsel bütün kanıtların toplanması gerçekten önem taşıyor.

Özetle şu an yaşadığımız süreci iklim değişikliği ile ilgili hazırlıklarımız için değerlendirmeliyiz. Bu dönem geçecek ama sonrasında rahatlamamalıyız, önümüzde çok karmaşık bir iklim değişikliği süreci var ve en çok etkilenecek olanlar da biz insanlarız.

Mert Fırat

Bütün konuklarımıza çok teşekkür ediyorum. Bir sonraki buluşmamızda İklimce Teknoloji başlığı altında konuşacağız. Hocalarımız teknoloji için çok değerli paslar attı bize. Bir sonraki dijital ortamdaki sohbetimiz 21 Nisan Salı günü gerçekleşecek. Gelecek sohbetimizde iklimce haberlerden uzak kalmamak için bizi sosyal medyada @iklim_ce ve @undpturkiye adreslerinden takip edebilirsiniz.

Bu akşamınızı bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ediyoruz iklimdaşlar, görüşmek üzere.

TEKNOLOJİ

Konuşmacılar

Serdar Kuzuloğlu
Teknoloji Yazarı

Zehra Doruk
Açık İnovasyon Derneği,
Hack'nBreak Eş Kurucusu

21 Nisan 2020

Açılış Sunumu

UNDP Türkiye İyi Niyet Elçisi

İklim krizi, COVID-19 krizi gibi, tüm ekonomik, çevresel ve sosyal sistemleri bir bütün olarak sorgulamamıza neden oluyor. Eşitsizlikleri artıran, kırılgan ve dezavantajlı grupların daha fazla etkilendiği bu krizlerin çözümünde teknoloji nasıl bir rol oynuyor?

Bir yandan yeni normallere alışmaya çalışırken bir yandan da salgın sonrasında daha eşitlikçi, iklim ve çevreyle uyumlu bir sistemin oluşturulmasında teknolojiden ne bekleyebiliriz? Teknolojiye erişimdeki eşitsizlik, diğer alanlardaki eşitsizliği nasıl derinleştiriyor? Kimseyi geride bırakmayacağımız bir mücadelede, açık, eşitlikçi ve ayak izi bırakmayan bir teknolojik atılım mümkün mü?

İklimce Teknolojiyi İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat moderatörlüğünde, Serdar Kuzuloğlu ve Zehra Doruk ile birlikte konuştuk.

Sevgili iklimdaşlarımız, İklimce Sohbetler buluşmalarında teknoloji üzerine düşünmek ve iklimce teknoloji hakkında konuşmak için bir aradayız. Bugün aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının hedefine ulaşması için sunulan çözümlerde yaratıcılık ve yenilikçiliğin önemine vurgu yapan, insanlığın macerasının bu iki kavram sayesinde sürdüğünü hatırlatan 21 Nisan Dünya Yaratıcılık ve Yenilikçilik Günü. Tekerleğin icadından internete uzanan büyük bir maceranın son adımlarındayız belki de. Bundan sonrasında atacağımız adımların ve yürüyeceğimiz yolların ancak iklimce bir rotada mümkün olacağına inanıyoruz.

Bugün Açık İnovasyon Derneği, Hack'nBreak Eş Kurucusu Zehra Doruk ve teknoloji yazarı Serdar Kuzuloğlu ile birlikteyiz. Her buluşmamızda olduğu gibi önce uzmanlarımızla sohbet edeceğiz, ardından sizlerden gelen soruları yanıtlayacağız. Son olarak UNDP İklim Değişikliği ve Çevre Portföyü Stratejik Danışmanı Güneşin Aydemir kısa bir değerlendirme için aramıza katılacak.

Siz de iklimce deneyimimize katkı sunmak istiyorsanız, iklimce söylemlerinizi Twitter ve Instagram'da #iklimcesöyle etiketiyle paylaşabilir, iklimce haberlerden uzak duramam diyorsanız bizi Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarından takip edebilirsiniz.

Zehra Hanım, Serdar Bey hoş geldiniz. Bugün bize katıldığınız için çok teşekkür ederiz. Önce sizleri tanımak, teknoloji ve yenilikçilik bağlamında yaptıklarınızı daha yakından öğrenmek istiyoruz. Zehra Hanım sizinle başlayalım, buyurun.

Geleceğimiz ise sorumlu üretim, sorumlu tüketim, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir tarım gibi kavramlar ile şekillenecek.

TEKNOLOJİ

KİMSEYİ GERİDE BIRAKMA

İKLİMCE TEKNOLOJİYİ NASIL DÜŞÜNEBİLİRİZ

YARATICILIK

YENİLİKÇİLİK

www

MERT FIRAT

İKLİMCE BİR ROTA

İKLİM-CE SOHBET-LER

Spotify

KARGOYU BİLGİSAYAR DEĞİL İNSAN GETİRİYOR.

TEKNOLOJİNİN ARKASINDA HALA ÇOK SAYIDA İNSAN EMEĞİ VAR!

DİĞER YANDAN BECERİ VE ARAÇLARA SAHİP OLAN VE OLMAYAN ARASINDAKİ EŞİTSİZLİĞİ ARTIRDI.

TEKNOLOJİK ARAÇLAR BÜYÜK BOŞLUKLAR DOLDURDU.

OKULA GİTMEDEN EĞİTİM

MARKETE GİTMEDEN ALIŞVERİŞ

OFİSE GİTMEDEN İŞ

SALGIN YILLARDIR KONUŞTUĞUMUZ OLASILIKLARI YAPABİLECEĞİMİZİ GÖSTERDİ.

SERDAR KUZULOĞLU

MARSHALL McLUHAN — İLETİŞİM BİLİMCİ

BİZ ARAÇLARIMIZA ŞEKİL VERİRİZ. ARDINDAN ONLAR DA BİZİ ŞEKİLLENDİRİR.

TEKNOLOJİNİN ÖRTTÜĞÜ 2 GERÇEKLER

İKLİMİ VE DOĞAYI UNUTTUĞUMUZ İÇİN BUNLARI YAŞIYORUZ

AÇ GÖZLÜ KAPİTALİZM

COVID-19 İLE UĞRAŞIYOR OLMAMIZIN 2 SEBEBİ VAR

BİZİM İÇİN ÖNEMLİ 2 ŞEY VAR:

KART LİMİTİMİZ

MARKET RAFLARI

KENDİ KENDİNE YETEBİLMENİN ÖNEMİNİ ANLIYORUZ.

BAZI HALI ALTINA İTTİĞİMİZ TEKNOLOJİK KONULAR VAR...

TEKNOLOJİK ATIKLAR

DÜNYA DIŞI YAŞAMI ORTA ÇAĞ KALİTESİNE GETİRMEK YÜZYILLAR ALACAK. BU DÜNYAYI GÖZDEN Mİ ÇIKARIYORUZ?

İKLİM, İNSANLARIN VAROLUŞUNDAN YOKOLUŞUNA KADAR TEK VE EN BÜYÜK ORTAK PAYDASI

TEKNOLOJİ BİZ ONDAN NE İSTERSEK BİZE ONU SUNAR

YA TEKNOLOJİ İLE PARLAK BİR İNSANLIK YA DA KARANLIK BİR GELECEK

İNSANLIK

İNSANLAR

ŞİRKETLER

KURUMLAR

İLETİŞİM

VERİ ANALİZİ

DONANIM

ÜLKELER ELLERİNDEKİ VERİYİ KULLANARAK AŞI VE SAĞLIK TEKNOLOJİSİ YARIŞINDA

UNDP

KAÇINCI AKILLI CİHAZINIZI KULLANIYOR-SUNUZ?

ESKİLERİNE NE OLDU?

E ATIK

DAHA UCUZ DİYEREK İNSANI SÖMÜRMEKTEN VAZGEÇİP MAKİNEDEN GÜÇ ALMAMIZ GEREK.

ATIK YÖNETİMİ YAPARAK, ATIL CİHAZLARI FIRSATA DÖNÜŞTÜRE-BİLİRİZ.

SADECE BEN KAZANIRIM ÇAĞI SONA ERDİ.

ORTAK AKIL ÇAĞI BAŞLADI.

GENÇLERİ ÇÖZÜME DAHİL EDİN!

YEREL BİR SORUNUN NASIL KÜRESEL BİR SORUN HALİNE GELDİĞİNİ GÖRÜYORUZ.

COVID ÖNCESİ CO_2

COVID SONRASI CO_2

KARBON AYAKİZİMİZ CİDDİ ŞEKİLDE AZALDI.

BU BİR FIRSAT OLABİLİR Mİ?

İMKANI OLMAYAN BİR ÖĞRENCİYİ HAYAL EDELİM...

eba

SALGIN SÜRECİNDE ÖĞRETMEN BUÇOCUĞA NASIL ERİŞECEK?

ZEHRA DORUK

TÜRKİYE'DE ÖĞRENCİLERİN

OECD

%60 TEKNOLOJİ ERİŞİMİ YOK.

TATİL DÖNEMİNDE ÖĞRENCİLER EĞİTİM MATERYALLERİNE ERİŞEMEDİLER!

TEKNOLOJİK EŞİTSİZLİKLERİMİZ DİJİTAL BİR UÇURUM GİBİ...

çizen Göksel Gürsel

Zehra Doruk

Davetiniz için çok teşekkür ederim, iklimdaşlar arasında olmak benim için bir mutluluk. Kendimi tanıtırken genellikle hayatımdaki önemli dönüm noktalarından bahsediyorum. Hayatımın en önemli dönüm noktası üniversiteyi ODTÜ'de okumak oldu. ODTÜ Fizik mezunuyum ve teknoloji ile orada tanıştım. Sonrasında iş hayatım da tamamen bu tanışıklık üzerinden şekillendi. Mezun olduktan sonra kariyerimin yaklaşık 15 yılını kurumsal şirketlerde eğitim sektörüne yönelik teknoloji projeleri geliştirerek geçirdim, büyük eğitim platformları kurdum, teknoloji ekiplerini yönettim. Hayatımdaki diğer bir dönüm noktası da altı yıl önce kurumsal hayata tamamen veda edip Urla'ya yerleşmek oldu. Bilim ve teknoloji alanlarındaki insanların bir araya gelmesinin yaratacağı toplumsal etkilere odaklanmanın öneminden hareketle burada Açık İnovasyon Derneğini kurduk.

Toplumsal yaşam modernleştikçe vahşi üretim, vahşi tüketim, vahşi tarım gibi kavramlar gündemimize girdi. Geleceğimiz ise sorumlu üretim, sorumlu tüketim, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir tarım gibi kavramlar ile şekillenecek. Bilim, teknoloji, tasarım, rasyonel ve toplumsal yapı insanların üretim ve tüketim süreçlerini iyileştirebilir ve optimize edebilir. Yine üç yıl önce Urla'da derneğimiz ve paydaşımız olan toplulukların ortak projeler yapabilecekleri, 1500'e yakın insanın on gün boyunca yaşadığı, öğrendiği ve öğrettiği "Open Campus [Açık Kampüs]" isimli bir projeye başladık. Burada her yaştan katılımcının, konularında uzman kişilerin ve mentorların yoğun ve özverili bir şekilde paylaşımda bulunduğu, kamp formatında etkinlikler düzenliyoruz. Bu etkinliklerden bir tanesi de biraz önce bahsettiğiniz Hack'nBreak. İlk Hack'nBreak etkinliğimizi 2015 yılında planladık. O dönemde ülkede karamsar ve kötü bir atmosfer vardı ve bizce tam da o günlerde yeni bir şey denemek, insanlara teknoloji ve bilimle geleceği dönüştürebileceklerini göstermek gerekiyordu. İlkini 2016 yılının Ağustos ayında bir üniversite kampüsünde gerçekleştirdiğimiz Hack'nBreak son üç yıldır Open Campus bünyesinde yapılıyor.

Bu sene başında Türkiye'nin bilim ve teknoloji ile kalkınabileceğine inanan; akademiden, kamudan, özel sektörden uzmanlarla ve farklı disiplinlerden kişilerden oluşan bir ekiple Bilimsel Araştırma, Geliştirme Kooperatifini kurduk. Açık İnovasyon Derneği ve Bilimsel Araştırma, Geliştirme Kooperatifi iş birliği ile bu yaz Open Campus'de pek çok etkinlik yapmayı planlıyorduk ancak şimdi hem tüm bu projeleri online mecralara taşımak hem de COVID-19 ile gündemimize giren birkaç projeyi hayata geçirmek için yoğun biçimde çalışıyoruz.

Serdar Kuzuloğlu

Ben de 25 yıl önce çocukluk hayalime adım atarak gazeteciliğe başladım. Çok güzel ama bir anlamda da hüzünlü bir dönemmiş. Teknolojinin öne çıktığı, dolayısıyla benim gibi hem gazeteci olmak isteyen ve teknolojiye meraklı kişiler için çok iyi bir zamanlamaydı. Ancak bir yandan da hızlı dijitalleşme sonucunda medyanın her anlamda gücünü kaybetmeye başladığı, eridiği, başka formlara dönüştüğü bir dönemdi. Bu nedenle o dönemi yeterince uzun yaşayamadığımı düşünüyorum. Gazete, radyo, televizyon, dergi, internet, aklınıza gelen bütün mecralarda birçok görev üstlendim. Ardından o dönemde çalıştığım medya grubunun dijitalleşme projelerinin başına geçtim.

Sonrasında kendi girişimimi hayata geçirmek üzere ajansımı kurdum. Benimle birlikte çalışan ve inanan bir ekiple birçok dijital projeye imza attık. Hâlâ elime geçen her fırsatta ve her mecrada içerik üretmeye devam ediyorum ve davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Bugün geldiğimiz noktanın iki sebebi varsa biri küreselleşmiş kapitalizm diğeri de teknolojinin gözümüzün önünden uzaklaştırdığı fakat bilmemiz gereken gerçeklerdir.

Mert Fırat

Bir önceki İklimce Sohbetlerde iklim krizinin COVID-19 salgını ile benzerliklerini masaya yatırdık ve iklim krizinin COVID-19 krizi gibi ekonomik, çevresel ve sosyal sistemleri bütün olarak sorgulamamıza neden olduğuna değindik. Sizler teknolojinin iklim krizi ile ilişkisini nasıl görüyorsunuz? Teknolojik ayak izimizin sosyoekonomik sistemlerimiz ve iklim krizindeki payı nedir?

Serdar Kuzuloğlu

Giriş konuşmanızı dinlerken *iklimdaşlar* kelimesini kullandığınızda, sanki büyük bir küme var da *iklimdaşlar* onun küçük bir alt kümesiymiş ve tıpkı Şirinler misali kendi aralarında ormanda yaşıyorlarmış gibi bir hisse kapıldım. Yani kaykay rulmanlarının ucuzlamasını isteyen aktivist bir grup ya da marul seçerler gibi de algılanabiliriz! En azından ben öyle olmadığımızı düşünüyorum. İklim insanlığın var oluşundan yok oluşuna kadar tek ve en büyük ortak paydası, bundan daha büyük bir ortak paydamız yok.

Takip ediyorsunuzdur, kimleri için heyecan ve ümit verici dünya dışı yaşam girişimleri var. Bu konunun altını biraz eşelediğinizde, dünya dışı yaşamı orta çağ kalitesine getirebilmemizin bile yüzyıllar alacak bir süreç olduğunu görüyorsunuz. Birileri gidecek, önce atmosferi ardından bitki örtüsünü oluşturacak, toprağı terbiye edecek, metabolizması oranın yer çekimine ve doğal şartlarına uyum sağlayacak, sonunda bir daha dünyada yaşayamayacak şekilde orada var olacaklar. Bu kuşaklar boyunca sürecek bir hayal. Üstelik içinde bu dünyayı gözden çıkarma endişesi de var. Yaşadığımız dünyayı artık geri dönülemez bir duruma getirdik, şimdi gidelim Ay'da bir koloni ya da Mars'ta bir uygarlık kuralım ve bütün dertlerimizi geride bırakalım, dünyada kalan sefiller de Mad Max tarzı bir yaşam sürsünler endişesini tetikliyor bende.

Teknolojinin farklı açıdan bakmamız gereken bir yanı da var. Şu anda iklimle ilgili bir konuyu sizinle konuşabilmemizi ve insanlara yayabilmemizi sağlayan şey teknoloji. Demek ki teknolojinin bu ve bunun gibi birçok alternatifsiz nimeti var. Ancak diğer yandan teknolojinin halının altında süpürdüğü çok ciddi meseleler de var. En basit ve iklimle en kesişen mesele ise hiç birimizin umursamadığı ve gündeme getirmediği elektronik atıklar. İnsanlar şu anda bizleri telefonlarından, tabletlerinden ya da bilgisayarlarından izliyor. Bir düşünsünler bakalım bu kaçıncı tabletleri, kaçıncı telefonları ya da kaçıncı bilgisayarları ve öncekiler ne oldu? Bir tanesini annenize verdiniz diyelim, bir tanesini hala oğlu aldı, öbürünü de kardeşin, peki sonra ne oldu biliyor musunuz? Hepsi, bizim ilginç bir dışlayıcı üslupla üçüncü dünya ülkeleri dediğimiz yerlerde yaşayan insanlara gitti ve o insanlar içlerindeki mikro gram ölçeğindeki altın ve gümüşleri çıkarabilmek için onları yaktılar, bu nedenle kanser oldular, ortalama ömürleri 25-35 yıl arasına yani 1800'lü yılların yaşam ortalamasına indi. Ne yüzünden? Biz yeni bir şeyler alma hırsında olduğumuz için! Yani teknolojinin nereden baktığınıza, nereden tuttuğunuza bağlı olarak çok farklı boyutları var.

Bugün geldiğimiz noktanın iki sebebi varsa biri küreselleşmiş kapitalizm diğeri de teknolojinin gözümüzün önünden uzaklaştırdığı fakat bilmemiz gereken gerçeklerdir. Örneğin biz etlere, sebzelere, meyvelere süpermarketlerin raflarında, pırıl pırıl ambalajları içinde ulaşıyoruz. İmalatçısı, ithalatçısı, dağıtıcısıyla o ambalajların üzerindeki bilgiler aracılığı ile tanışıyoruz. Bugünün çocukları portakalın ağaçta mı yoksa toprakta mı yetiştiğini, karpuzun nereden toplandığını bilmiyor. Bugünün modern yaşamının bağlı olduğu iki unsur var:

Kredi kartı limitimiz ve süpermarket rafları. Dolayısıyla doğadan koptuk, iklimden koptuk. İklim sanki Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütünün ya da bir grup sempatik, romantik çocuğun, aktivistin meselesi gibi kaldı.

Oysa bakın, bugün yaşadığımız dünyada birbirimizi parçalıyoruz süpermarket rafları için. Koronavirüs sebebiyle dünyanın neredeyse bütün ülkeleri önce kendi milletlerini doyurabilmek için gıda ihracatını yasakladı. Daha üç ay öncesinde kendi kendine yetmek kavramı hesapta yoktu, komik karşılanıyordu. Bugün ise kendi kendine yetebilmenin hem birey anlamında hem ulusal anlamda ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz. Bunu iklimi sadece bize ait bir ortam olarak gördüğümüz, vahşi yaşamın bütün alanlarına sızıp iç içe girdiğimiz ama musibetlerine hazır olmadığımız, savunmamızın olmadığı bir zamanda yaşıyoruz.

Ülkeler açık olan veriler üzerinden yerel kaynaklarını kullanarak yeni bir şeyi ya da var olan şeyin daha iyisini geliştirmek için birbirleriyle adeta yarış halinde. Keşke karbon emisyon oranlarını azaltarak iklim değişikliğinin etkilerini yavaşlatmak için de yarışa girsek fakat böyle bir dünyaya uyanmak şu an hepimiz için bir rüya gibi.

Mert Fırat

Zehra Hanım, siz nasıl görüyorsunuz teknolojinin ayak izinin sosyoekonomik sisteme etkisini?

Zehra Doruk

COVID-19 pandemisi şu an içinde bulunduğumuz krizlerden en önemlisi ve hayatımızı etkiliyor. Aslında yıllardır gözümüzü kapattığımız, başka birinin, başka bir kıtanın, ülkenin sorunu olarak baktığımız sorunların kadar hızlı bir şekilde bizim sorunumuz haline geldiğini de gösterdi. Birkaç ay önce Vuhan'da gönüllü karantinadaki insanları TV'lerden izliyorduk, şimdi bizler evimizdeyiz, camlardan dışarıyı seyrediyoruz. Dünyanın modern ulaşımı bu tür felaketlerin artık yerel olarak kalmayacağının, kısa bir süre içinde herkesin ortak sorunu haline geleceğinin canlı bir ispatı gibi. Virüs yarasadan insana geçtiyse dünyanın herhangi bir yerinde açlıktan yarasa yiyen bir insana bulaşma riskinin her zaman olacağını düşünebiliriz.

Afrika'da insanların açlık çekmesine, kutuplardaki buzulların erimesine, canlı türlerinin yok olmasına seyirci kalırsak bir gün hepsi tıpkı COVID-19 pandemisinde olduğu gibi insan türünü tehdit edecek etmenler olarak karşımıza çıkacaklar. Pandemi hepimize bunun hiç uzak bir ihtimal olmadığını gösterdi.

Aslında dünyadaki eşitsizlikler de tür olarak sonumuzu getirme potansiyelini taşıyor. Ülkelerin kapitalist sistem içindeki tavırlarını göz önünde bulundurursak COVID-19 bize böylesi bir sahneye ne kadar hazırlıksız olduğumuzu da gösterdi. Tüm ülkeler ortak yürüttükleri politikalarla bulaşmayı yavaşlatmak üzerine çalışıyor ve bunun için de bilim ve teknolojiyi kullanıyorlar. COVID-19 pandemisi üzerinden düşünürsek şu anda virüsün DNA analizini yaparak mutasyona uğrayıp uğramadığını araştırıyoruz. Global gen havuzları var, buraya yerelde bulaşan virüsün gen dizilimini gönderiyoruz. Tüm bu araştırmalar ve analizler üzerinden ilaçlar geliştiriyoruz, aşı Ar-Ge'leri yapıyoruz. Bir yandan da sağlık sistemlerini rahatlatmak için cihazlar geliştiriyor, koruyucu ekipmanlardan ventilatörlere kadar pek çok cihaz için hızlı üretim Ar-Ge'leri yapıyoruz. Bunların hepsi inanılmaz bir hızla gerçekleşiyor. Bu durum COVID-19 krizinde teknoloji ile ilgili önemli olduğunu düşündüğüm gözlemlerimden bir tanesi. Ülkeler açık olan veriler üzerinden yerel kaynaklarını kullanarak yeni bir şeyi ya da var olan şeyin daha iyisini geliştirmek için birbirleriyle adeta yarış halinde. Keşke karbon emisyon oranlarını azaltarak iklim değişikliğinin etkilerini yavaşlatmak için de yarışa girsek fakat böyle bir dünyaya uyanmak şu an hepimiz için bir rüya gibi. Ancak COVID-19 bize tam tersini söylüyor ve böyle bir hayalin gerçek olabileceğini gösteriyor. Hele ki elimizdeki teknolojilerle bunu yapmak aslında çok da uzak bir ihtimal gibi gözükmüyor.

Ben çözüm geliştirmek için teknolojinin sunduğu imkânları sonuna kadar kullanmak taraftarıyım. Kullandığımız bütün elektronik araçlar ve sahip olduğumuz teknik donanımların yanı sıra iletişim, veri analizi, veriler üzerinden senaryo oluşturma, projeksiyon yapabilme becerilerimizi de teknoloji sayesinde gerçekleştiriyoruz. Korona krizi, durduğumuz zaman karbon ayak izimizi de azaltabileceğimizin farkına varmamızı sağladı. Karbon ayak izimizi azaltmak için teknolojik alt yapımızı ve yeteneklerimizi kullanarak var olan sistemleri yeniden düşünebilir ve onları optimize etmek için çalışabilir ve bu durumu kalıcı hale getirebiliriz.

Kriz anları eşitsizlikleri ve kırılganlıkları çok derinleştiriyor ama teknolojiyi kullanarak bu eşitsizlikleri kaldıracak yöntemler geliştirmek de bizim elimizde.

Mert Fırat

Bir yandan da çeşitli nedenlerden ötürü tıpkı diğer kaynaklarda olduğu gibi herkesin teknolojiye erişiminin eşit olmadığını görüyoruz. COVID-19 salgını ve iklim değişikliği gibi krizlerin teknolojiye erişim eşitsizliğini, kırılganlığı derinleştirdiğini gözlemliyor musunuz?

Zehra Doruk

Eğitimci olduğumdan bahsetmiştim, bu soruya da eğitim perspektifinden yanıt vermek istiyorum. COVID-19 salgını nedeniyle bulaşma riskini azaltmak amacıyla bütün ülkelerde atılan ilk adımlardan birisi uzaktan eğitime geçmek oldu. Millî Eğitim Bakanlığı da bu süreci alt yapısı hazır olan EBA platformunun yanı sıra televizyon ve internet portalı üzerinden hibrit bir modelle yürütme kararı aldı. Gerekli yönergeleri öğretmenlere ve öğrencilere gönderdi. Televizyon yayını temel dersler için günde yarım saatlik programlarla ilerliyor. Bir ilköğretim öğrencisi her gün iki ders olmak üzere toplam bir saat televizyon dersi alıyor. Öğretmenler de EBA, Zoom ya da WhatsApp gibi teknolojilerle öğrencilere birtakım bilgilendirmeler gönderiyorlar. Peki ama öğretmen akıllı telefonu, bilgisayarı hatta EBA TV'yi izleyecek kalitede televizyonu bile olmayan bir öğrenciye nasıl erişecek? Bu sürdürülebilir bir durum değil.

Her çocuğa bir tablet ve internet bağlantısı vaadiyle başlayan FATİH projesinin başladığı dönemde bu proje için öneriler geliştiren bir ekibi yönetiyordum. Pilot proje kapsamında okullara akıllı tahtalar, öğrencilere tabletler dağıtıldı. Sonuçta değişen bir şey olmadı. OECD raporları ülkemizdeki öğrencilerin yüzde 6O'ının teknolojiye erişiminin olmadığını gösteriyor. Bu sadece ilkokul, orta okul ve lise dengi okulları kapsayan K12 için değil, üniversite eğitiminde de yaşanan bir problem. Üniversite öğrencileri arasında bilgisayarı olmayan, bilgisayarı ve akıllı telefonu olsa da her gün canlı bağlantıyla derslere katılmasına olanak sağlayacak internet erişimine sahip olmayanlar var. Teknoloji eşitsizliğinin yarattığı dijital uçurum bu tür kriz durumlarında ilk olarak öğrencileri ve öğretmenleri etkiliyor. Bunlardan bahsederken muhtemelen çoğumuz Güneydoğu ya da Doğu Anadolu bölgelerinde bir köy okulunu hayal ettik ama bu kadar uzağa gitmemize gerek yok, bu sorun yanı başımızda da var.

Dernek olarak İzmir'de iki yıl önce *"Dönüştür, Değiştir"* ismiyle bir pilot proje gerçekleştirdik. Amacımız atıl durumdaki bilgisayarları güncelleyerek bir okula bilgisayar laboratuvarı kurmaktı. Bir ilçenin Millî Eğitim Müdürlüğünden bilgisayar laboratuvarı olmayan okul bilgilerini bizimle paylaşmasını istedik. İki ya da üç okul ismi paylaşacaklarını beklerken elimize içinde onlarca okulun olduğu bir liste geldi. Sadece bir ilçeden bahsediyorum ve burası sanayinin yoğun olduğu bir yerleşim alanı. Bu kalabalık liste içinden çoğunlukla alt gelir grubundan öğrencilerin okuduğu bir okulu seçtik. Masaüstü bilgisayarlar için bir kampanya başlattık ve çok kısa süre içinde seksenin üzerinde kullanılmayan bilgisayar geldi. Bu bilgisayarları elden geçirdik, disklerini SSD disklerle değiştirdik ve hissedilir derecede hızlanmalarını sağlayarak kullanılabilir hale getirdik. Öğretmenler için de bir bilgisayar ayarladık ve açık kaynak sınıf yönetim sistemi kurarak bir laboratuvar oluşturduk. 21 bilgisayardan oluşan bu laboratuvar toplam 3.400 TL civarında bir bütçe ile tamamlandı. Öğretmenlerle hala iletişim halindeyiz, öğrencilerin okula devamını hissedilir şekilde etkilediğini söylüyorlar. Bu tarz deneyimleri daha da genişletmek ve şu an içerisinde bulunduğumuz kriz durumuna da uyarlamak mümkün.

Kriz anları eşitsizlikleri ve kırılganlıkları çok derinleştiriyor ama teknolojiyi kullanarak bu eşitsizlikleri kaldıracak yöntemler

geliştirmek de bizim elimizde. Bunu başarmak için istekli olmamız, elimizdeki teknolojilerin farkında olmamız ve teknolojik atıklarımızı bu eşitsizliği giderebilecek malzemeler olarak kullanabilmemiz gerekiyor.

Teknolojinin arka planında hâlâ azımsanamayacak miktarda insan gücü ve emeği var. Sahip olduğumuz teknolojik nimetler sizi yanıltmasın, biz eğitimi bilgisayar ve internetten değil, onları kullanarak bize ulaşan öğretmenlerimizden alıyoruz.

Mert Fırat

Serdar Bey, eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Serdar Kuzuloğlu

Bu dönemde teknoloji ile ilgili haberler yazan, içerik üreten birisi olarak senelerdir anlatmaya çalıştığım nimetlerin ve gelecek hayalinin zorla da olsa günlük hayatın standardı haline geldiğini gördük. Okula gitmeden eğitim alınabileceğini, markete gitmeden alışveriş yapılabileceğini, ofise gitmeden işlerimizi yapabileceğimizi, teknolojik araçların ne kadar büyük boşlukları doldurabildiğini öğrendik. Ancak bunlar teknolojiye erişimi olan ve kullanma becerisine sahip olanların meziyetleri. Bu süreç, dijital araçlara sahip olanlarla olmayanlar arasındaki farkı çok artırdı. Böyle kalmaya devam ederse bizim yıllar önce kapattığımızı sandığımız dijital uçurum daha da belirgin hale gelecek.

Konuştuklarımıza ek olarak şunu da söylemek istiyorum, tıpkı süpermarket raflarının bizden gizlediği iklim değişikliği gibi kullandığımız teknolojik nimetlerin arka planında da çok zor şartlarda çalışan insanlar var. Biz onları görmüyoruz, bilmiyoruz, bazen duyuyoruz, bazen kapımıza geliyorlar ve şu an olduğu gibi uzaklaşıyor, *"şuraya koy ve git"* diyoruz. Bu konuyla ilgili bir anekdot paylaşayım. Bir yapay zekâ şirketi fotoğrafını çektiğiniz faturalarınızın ve çeklerinizin otomatik olarak tanınmasını ve muhasebe sisteminize eklenmesini sağlayan bir uygulama geliştiriyor. Sonrasında şirketin bütün fotoğrafları alıp Hindistan'a gönderdiği, orada çalışan devasa bir insan ordusunun bu verileri tek tek elle işlediği ve şirketin bunu yapay zekâ çözümü olarak sunduğu ortaya çıkıyor. Çok sayıda yapay zekâ şirketi, dünyanın varlığını bile bilmediğimiz bir yerindeki ucuz işçi kullanımı ile ayakta kalıyor ve biz bunu hiç düşünmüyoruz. Mesela otonom araçlara "dur tabelası", "yeşil ışık" , "yaya geçidi" gibi görsellerle verilen yapa zekâ eğitimlerini bugün Afrika'da, ağırlıklı olarak Kenya'da çalışan ucuz işçiler yürütüyor.

Teknolojinin arka planında hâlâ azımsanamayacak miktarda insan gücü ve emeği var. Sahip olduğumuz teknolojik nimetler sizi yanıltmasın, biz eğitimi bilgisayar ve internetten değil, onları kullanarak bize ulaşan öğretmenlerimizden alıyoruz. Aynı şey ticaret ve başka birçok şey için de geçerli.

Bu çerçevede teknoloji ne çözüm sunabilir diye baktığımızda çok net bir cevabı var, teknoloji biz ne istiyorsak onu sunar. Burada beklentimiz teknoloji değil teknolojiyi kullanabilen insanların zihniyeti olmalı.

Mert Fırat

Küresel Kalkınma Amaçlarıyla her seferinde *"kimseyi geride bırakma"* diyoruz. İklim krizi mücadelesinde teknoloji ve inovasyon bize nasıl çözümler sunabilir?

Serdar Kuzuloğlu

Teknolojiye ait sevdiğim sözlerden biri diyor ki, *"Teknoloji bir araçtır ve doğası gereği insana hükmetme eğilimindedir."* İletişim Bilimci Marshal Mcluhan'ın da şöyle bir sözü var, *"Biz aletlerimize şekil veririz sonra aletlerimiz bize şekil verir."* Mesela kullandığınız kulaklık, tasarım olarak kulağınızın kıkırdağından ilham alıyor fakat onun uzaklığı sizin telefonunuzdan ne kadar uzak durabileceğinizi ya da telefonunuzun şarjı sizin elektrikten ne kadar uzak kalabileceğinizi belirliyor. Şu anda yayın yaptığımız platformun iki saatlik bir sınırı varsa, bu bizim ne kadar yayın yapabileceğimizi sınırlıyor. Yani biz önce teknik bilgimizle teknoloji adı altında bir şey yaratıyoruz, sonra onun sınırları da bizim sınırlarımızı oluşturuyor ve bunun üzerine bir kültür inşa ediliyor.

Bu çerçevede teknoloji ne çözüm sunabilir diye baktığımızda çok net bir cevabı var, teknoloji biz ne istiyorsak onu sunar. Burada beklentimiz teknoloji değil teknolojiyi kullanabilen insanların zihniyeti olmalı. Siz insanlığa dair iyi bir şey yapmak istiyorsanız teknoloji çok güzel şeyler yapar. Sizin böyle bir hassasiyetiniz yoksa, daha fenası insana yönelik bir hıncınız ve kendinize dair bir önceliğiniz varsa teknoloji yine muhteşem çözümler sunar size. İnsanlara hayatı zindan eder, mahremiyetlerini elinden alır, hayatlarını kabusa çevirir, nefes alamaz duruma getirir, istediğiniz her şeyi yapar.

Teknoloji bugün hayal edebileceğimiz neredeyse her şeyi yapabilecek kabiliyette, dolayısıyla bizim teknolojiden yana bir beklentimiz kalmadı. Bizim beklentimiz, insanların, şirketlerin ve ulusların üstünde, insanların değil insanlığın adına düşünen ve hareket eden yapıların çoğalması. Bu yapıların çok önemli olduğu bir döneme geliyoruz. Aksi takdirde ya çok parlak bir uygarlığa kavuşacağız ya da distopik filmlerdeki figüranlara döneceğiz.

Artık sadece tüketen, sadece ben kazanayım diyen insanların ve kurumların olduğu bir çağı geride bıraktık. Bu dönem sonrasında ortak akılla, kolektif bir bilinçle problemlere odaklanmamız gerekiyor.

Zehra Doruk

İklim krizi, COVID-19 krizi gibi olaylarda süreci teknoloji ve inovasyondan bağımsız düşünmek mümkün değil. Problemler küresel ve biz küresel çözümler için ortak akıl, iş birliği yani açık inovasyon felsefesi ile çözüm geliştirilmesinin gerekli olduğuna inanıyoruz.

Artık sadece tüketen, sadece ben kazanayım diyen insanların ve kurumların olduğu bir çağı geride bıraktık. Bu dönem sonrasında ortak akılla, kolektif bir bilinçle problemlere odaklanmamız gerekiyor. Disiplinler arasında diyalog ve iş birliği geliştirmeden yeni ve sürdürülebilir çözümler üretmek mümkün değil. Şu an gündemimizde pek çok heyecan verici yeni alan ve iş birliği fırsatı var, bunları çok iyi değerlendirmek gerekiyor.

Biz projelerimiz nedeniyle özellikle gençlerle yoğun bir iletişim halindeyiz. Hepsi birbirinden değerli, meraklı, yaratıcı. Yaratıcılıklarını diri tutmak, fikirlerini paylaşabilecekleri platformlar sunmak, onları her zaman çözüme dahil etmek ve onlara güvenmek gerektiğine inanıyoruz. Çünkü geleceğimizi onlar iyileştirecek.

Mert Fırat

"Yeşil düzende teknolojinin yeri nedir?", "Eve kapandığımız için hava kirliliği ciddi orana azaldı. Salgın bittikten sonra da bunu koruyabilmek için iklimsel ve teknolojik nasıl girişimler olabilir?", "Endüstri 4.0 ve iklim krizi ilişkisine değinebilir misiniz?". Bunlar izleyicilerimizden gelen sorulardan birkaçı.

Nefes alınabilir bir dünyanın maliyeti bu kadar korkunç sosyal patlamalara gebe bir ortam olmamalı.

Serdar Kuzuloğlu

Ben Endüstri 4.0, iklim değişikliği ve hava kirliliği ekseninden bir toparlama yapayım. Artık hepimiz için, tarımdan sanata kadar her alanda *"koronavirüs öncesi"* ve *"koronavirüs sonrası"* diye bir ayrım var ve sanırım bundan sonraki pek çok söylemimizde bu kalıpları kullanacağız. Koronavirüs öncesinde sahip olduğumuz bir gelecek hayali vardı, bu hayalin bir kısmı hâlâ geçerliliğini korusa da bir kısmı artık geçerli değil.

Fosil yakıtlardan uzaklaşılacağı çünkü fosil yakıtların bir nihayeti olduğu düşünülüyordu. Bu süreçte akla zarar olaylara şahitlik ettik, şu ana kadar gördüklerimiz yetmiyormuş gibi petrol eksi fiyatlara geldi çünkü her şey durduğu için petrolü depolayacak bir yer kalmadı. Yeniden çalıştırma maliyetleri çok yüksek olduğu için petrol çıkartma işlemini durduramıyorlar. Petrol alalım diye bize para verilen bir dönemi yaşadık ama günün sonunda sınırlı, sonlu bir kaynak. Dolayısıyla elektrikli araçlara yöneleceğiz ve bu karbon salımından başlamak üzere pek çok şeye etki edecek fakat elektrik üretiminin maliyeti ve tekniği de verimli sayılmaz. Koronavirüs öncesinde insanların, otonom ve paylaşımlı araç teknolojileri sayesinde araç sahibi olmaya ihtiyaç duymayacaklarını, bir araca

ihtiyaçları olduğunda otonom araçlara yöneleceklerini ya da paylaşımlı sistemlerle kiralayıp, kullanıp, bırakacaklarını düşünüyorduk. Ama bugünün dünyası artık öyle değil. Ben COVID-19 sonrasında araba satışlarının patlayacağını düşünüyorum, çünkü herkes kendi kendine yetme gibi bir paniğe kapıldı. Kendi arabam olsun, yeri geldiğinde başka bir yere gidebileyim ya da kendi malımı taşıyabileyim diye düşünüyorlar.

Bütün fabrikaların, araçların, havayollarının durmasının çevreye sağladığı olumlu etkiler ekseninden baktığımızda ise bunun çok yüksek bir maliyet olduğunu görüyoruz. Dünya, havamız değişecek diye böyle bir ekonomik maliyeti kaldıramaz. Bu tıpkı *"kırk katır mı, kırk satır mı?"* meselesine döndü ve bir ortasının olması lazım. Nefes alınabilir bir dünyanın maliyeti bu kadar korkunç sosyal patlamalara gebe bir ortam olmamalı. Daha ucuza daha fazlasına sahip olmak yerine daha sürdürülebilir şartlarda üretim yapanları destekleyebileceğimiz ya da onları sübvanse edecek modeller üzerine kafa yormamız gerekiyor. Bu da Endüstri 4.0 ve türevleriyle mümkün olacak. Tekstil sektörünü örnek olarak verirsek, insanları köle gibi çalıştırmak yerine işi makinelere devretmek bu işin çıkar yolu olacaktır. Biz daha ucuz ceket alacağız diye dünya böyle bir geleceğe mahkûm kalamaz. Bu çok akıl, mantık ve vicdan dışı olur.

Mert Fırat

Bir kişiyi bile geride bıraktığımızda nasıl bedeller ödeyeceğimizin küçük bir demosunu yaşıyoruz. Siz ne düşünüyorsunuz Zehra Hanım?

Yapmamız gereken şeyin bir yandan teknoloji ile yeni üretim modelleri geliştirirken diğer yandan temiz teknolojilerle yeni projelerin yaygınlaşmasını sağlamak olduğunu düşünüyorum.

Zehra Doruk

Durmak, hiçbir şey yapmamak, evimizden çıkmamak iklim krizine çözüm olabilecek gibi görünse de bu çok radikal bir çözüm olur. Bu maliyeti kaldırabilecek bir sisteme ve alt yapıya sahip değiliz. Böyle bir durumda dünya biter, zaten bu süreci bile ne kadar devam ettirebileceği meçhul. Dolayısıyla bizim farklı üretim modelleri, kooperatifçilik gibi, birlikte üretmek gibi, iş birliği ve açık inovasyon gibi yeni modeller üzerinde düşünmemiz ve yeni teknolojilere yönelmemiz, teknolojiyi bunun için kullanmamız gerekiyor. Aslında hayatımızda *"temiz teknolojiler"* diye bir kavram var. Daha az karbon emisyonlu, iklim krizine yanıt veren çözümler üreten teknolojilere odaklanmak, projeler geliştirmek, bunların desteklenmesini ve daha görünür olmalarını sağlamak önemli.

UNIDO'nun (Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı) temiz teknolojilerin yaygınlaştırılması ve bilinirliğinin artırılması amacıyla her yıl düzenlediği bir yarışma var. Açık İnovasyon Derneği olarak biz UNIDO ile iş birliği içinde oradaki projelerin görünürlüğünün artırılması, yeni projelerin ortaya çıkması, simbiyoz projeleri, atıkların değerlendirilmesi gibi projelerin yaygınlaştırılması için çalışıyoruz. Yapmamız gereken şeyin bir yandan teknoloji ile yeni üretim modelleri geliştirirken diğer yandan temiz teknolojilerle yeni projelerin yaygınlaşmasını sağlamak olduğunu düşünüyorum.

Teknolojiyi kullanarak ya daha sürdürülebilir, krizlere dayanıklı, dayanışmacı, sosyal, ekolojik ve kültürel açıdan daha adil bir toplum yapısına ulaşırız ya da korktuğumuz ve hatta şu anda içinden geçmekte olduğumuz gibi distopik bir geleceğe doğru evriliriz. Burada seçim bizim.

Mert Fırat

Ben şimdi sözü Güneşin Aydemir'e bırakıyorum.

Güneşin Aydemir

Çok teşekkürler, anlattıklarınızı keyifle dinledim ve pek çok not aldım ama sanırım hepsini madde madde sıralamakta güçlük çekeceğim. Serdar Bey, günümüz yaşamının iki temel bileşeninin kredi kartlarımız ve süpermarketler olduğunu, yaşadığımız krizin temel sebeplerinin ise küresel kapitalizm ve teknolojinin gerçekleri bizim gördüğümüz çerçevenin dışına itmesi yani gördüğümüz

şeylerin görünmeyen sonuçları hakkında çok kısıtlı bilgiye sahip olmamız olduğunu söyledi. Konuşmalarımız dönüş dolaşıp *"kendine yeterlilik", "sürdürülebilirlik", "üretim ve tüketim şekillerimiz", "yaşam biçimlerimiz"* kavramlarına odaklanıyor ve bireyin gücünün altını çizerek çözümün burada olduğunu söylüyoruz.

Program başlamadan önce yaptığımız kulis sohbetinde çocukların evlerde kaldığını ve bu durumdan hoşlandıklarını, dışarı çıkmaya bizim kadar meraklı olmadıklarını ve bu teknolojinin içine doğduklarını konuşmuştuk. Bu nedenle doğal süreçlerle aralarında bir kopukluk oluşuyor. Bu bize nasıl yansıyor? Hangi ürünün nasıl yetiştiğini, onun için ne kadar zaman harcandığını bilmiyor, süpermarket raflarında hep var olacağını düşünüyoruz. Teknoloji böyle düşünmemizi kolaylaştırıyor.

Teknolojiye erişimle ilgili bir eşitsizlik söz konusu. Türkiye'deki öğrencilerin yüzde 60'ının teknolojiye erişiminin olmaması oldukça dramatik bir rakam. Bugün eğitim o erişim üzerinden veriliyor ve bu durum çok büyük bir eşitsizlik yaratıyor.

Teknolojinin üretimi aşamasında da büyük bir eşitsizlik var. İşçiler düşük ücretlerle bu ürünleri üretiyorlar ya da dönüştürüyorlar. Bunun yanı sıra teknolojinin ciddi bir dijital ayak izi var. Bu ayak izini sadece teknolojik aletlerin dönüştürülmesi değil bütün hizmet sağlayıcıların çalışma modelleri de oluşturuyor. Gönderdiğimiz her emojinin bir dijital ayak izi var ve biz bunu bilmiyoruz.

Önümüzde pozitifler ve negatiflerden oluşan bir tablo var. Teknoloji bir yandan bizden ekolojik, sosyolojik, kültürel gerçekleri saklar, eşitsizliği artırır ve atık üretirken diğer yandan bütün iklimdaşlarımıza sözümüzü yayabilme imkânı da sunuyor. Aynı zamanda teknolojiyi farklı üretim biçimleri oluşturmak, dayanışma toplulukları, kooperatifler oluşturmak, kendine yeten üretim biçimlerini desteklemek amacıyla kullanma olanağımız var. Bu anlamda temiz teknolojileri, iklim krizine neden olan yaşam biçimimizi değiştirecek yeşil teknolojileri desteklememiz önem taşıyor.

Serdar Hocamın söylediği gibi teknoloji insana hükmetmeye meyilli bir araç. İnsan kendi eliyle kendine hükmeden bir ortam yaratıyor. Bu noktada farkındalığımızın artması önemli. Önümüzde tıpkı Matrix filminde olduğu gibi iki seçenek var: Teknolojiyi kullanarak ya daha sürdürülebilir, krizlere dayanıklı, dayanışmacı, sosyal, ekolojik ve kültürel açıdan daha adil bir toplum yapısına ulaşırız ya da korktuğumuz ve hatta şu anda içinden geçmekte olduğumuz gibi distopik bir geleceğe doğru evriliriz. Burada seçim bizim. Bu konudaki farkındalığımızı ve bilgimizi ne kadar artırırsak ve teknolojiyi nasıl kullanırsak öyle bir yaşama doğru adım atacağız.

Mert Fırat

Bugün bizlerle olduğunuz için her birinize çok çok teşekkür ediyoruz. Bir sonraki İklimce Sohbetlerde İklimce Göç konusunu konuşacağız. İklimce haberlerden uzak kalmamak için Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ya da @undpturkiye hesaplarımızdan bizi takip edebilirsiniz.

Konuşmacılar

Ege Arseven
E-Spor Oyuncusu

Burcu Esmersoy
Sunucu

Nuri Şahin
Milli Futbolcu

Açılış Sunumu

Dünya liderleri küresel sıcaklık artışını 1.5°C'nin altında tutmayı hedeflerken, dünyanın dört bir yanında iklim eylemine inanan bireylerin liderlerle bağlantı kurmasını hedefleyen Mission 1.5 oyunu, UNDP Türkiye'nin girişimiyle 21 Nisan gecesi tüm dünya ile aynı anda Türkiye'de de tanıtıldı.

E-spor oyuncusu Ege Arseven'in Twitch platformunda sunucu Burcu Esmersoy ve milli futbolcu Nuri Şahin ile beraber canlı yayında tanıtımını yaptığı oyuna www.mission1point5.org adresinden ulaşılabilir, konuklarımızın verdikleri mesajları yazımızdan takip edebilirsiniz.

KÜRESEL SICAKLIĞI 1.5 DERECE ALTINDA TUTMALIYIZ.

Mission 1.5 insanları iklim çözümleri konusunda eğiten ve görmek istedikleri eylemlere oy vermesini sağlayan bir mobil oyun.

GIDAYI PAYLAŞMAK, SORUMLU TÜKETİM YAPMAK ZORUNDAYIZ.

UNDP

YENİ NORMAL HAYATIMIZDA ACİLEN ÖNLEM ALMAMIZ GEREKEN BİRÇOK KONU VAR: İKLİM KRİZİ GİBİ

İKLİM KRİZİ RAPORLARLA KANITLANMIŞ OLDUĞU HALDE HAREKETE GEÇMEMEK ENDİŞE VERİCİ.

ACİL ÖNLEM ALMA ZAMANI

MISSION 1.5 AYNI ZAMANDA GENÇLER İLE HÜKÜMETLERİN İKLİM İÇİN BİRLİKTE HAREKETE GEÇMESİNE YARDIMCI OLUYOR.

MISSION 1.5°

ÇÖZÜM FİKİRLERİNİ UYGULAMA ZAMANI

HER ÜLKE TEHLİKE ALTINDA: KAÇACAK YER YOK.

EGE ARSEVEN

BURCU ESMERSOY

SALGIN BİZE ZAMANINDA HAREKETE GEÇMEDİĞİMİZDE NELER OLABİLECEĞİNİ GÖSTERDİ.

FARKINDALIK ÖNEMLİ AMA ŞİMDİ ÇÖZÜMÜN PARÇASI OLMA ZAMANI!

GÖNÜLLÜLER İLE KARAR VERİCİLERİ BİRLEŞTİRME ZAMANI!

EN BÜYÜK GÖREV GENÇLERİN: HAREKETE GEÇMEK!

NURİ ŞAHİN

Yandaki kodu tara ya da mission1point5.org/tr adresine girerek oyunu oyna, çözümün bir parçası ol!

SUSUZLUK YÜZÜNDEN OKULA GİDEMEYEN ÇOCUKLAR BENİ HAREKETE GEÇİRDİ.

çizen
Göksel Gürsel

Ege Arseven

Hoş geldiniz yayınımıza. Bugün çok değerli iki konuğumuz var, Burcu Esmersoy ve Nuri Şahin. Burcu Abla hoş geldin, nasılsın?

Burcu Esmersoy

İyiyim, teşekkür ederim. Bu arada aramızda konuştuğumuz için söyleyebilirim, Nuri'ye *ağabey* dediğin sürece bana da rahatlıkla *abla* diyebilirsin! Yayınına davet ettiğin için çok teşekkür ederim, çok gurur duydum. Çok ciddi bir meseleyi keyifle konuşmaya geldim.

Ege Arseven

Ben teşekkür ederim. Nuri Ağabey sen nasılsın, Almanya'da işler nasıl?

Nuri Şahin

Teşekkürler ben de iyiyim. Ben de seninle ve Burcu ile birlikte olmaktan memnun oldum. Burcu'nun da dediği gibi çok önemli bir konuyu güzel bir sohbetle konuşmaya geldik.

Ege Arseven

Biliyorsunuz ki koronavirüs salgını nedeniyle bir süredir hepimiz evlerimize kapalı kalmış durumdayız ve itiraf edelim en asosyal olanlarımız bile sosyalleşmeyi özlemiş durumda. Salgının sona ermesi ve normal hayatımıza geri dönmek için şüphesiz hepimiz sabırsızlanıyoruz. Yeni bir normale uyum sağlamak zorunda kalacağımız ortada ama gerçek şu ki o *normal* olarak nitelendirdiğimiz hayatta hiç de normal olmayan ve acilen önlem almamız gereken konular var. Bunların en başında da aslında bugüne kadar çoktan harekete geçmiş olmamız gereken iklim krizi geliyor. Salgın, zamanında harekete geçmediğimiz takdirde başımıza neler gelebileceğini de göstermiş oldu.

Biz de bu yayını bir dönüm noktası ve harekete geçme çağrısı olarak kullanmak istedik. Bugün ikisini de çok iyi tanıdığımız, kendi alanlarında çok başarılı iki konuğum var. Borussia Dortmund, Real Madrid, Liverpool gibi dünya devlerinde forma giymiş, Harvard Üniversitesinden mezun olarak göğsümüzü kabartmış milli futbolcumuz Nuri Şahin ki kendisi aynı zamanda ülkemizde de e-spor alanına yatırım yapan e-sporculardan biri. Diğer konuğum televizyon ekranlarındaki sunuculuk ve yapımcılık alanındaki başarısını dijital platformlara da taşımayı başaran ve spor sevgisini hepimizin bildiği Burcu Esmersoy. İkinize de teşekkür ediyorum.

Bu yayında bir araya gelme sebebimiz Birleşik Milletler Kalkınma Programının (UNDP) İklim Eylemi konusunda gençler ile hükümetler arasındaki kopukluğu gidermeyi amaçlayan Mission 1.5 oyunu. Burcu Abla seninle başlamak istiyorum. Dünya üzerinde iklim değişikliğinin etkilerini yaşamayan tek bir ülke bile kalmadı, bu bir gerçek ve gençler tehlikenin farkında. Sesleri giderek daha iyi duyuluyor ama alınan önlemler yeterli değil. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?

Acilen önlem alınmazsa, geriye dönüp baktığımızda bunların sadece başlangıç olduğunu tarih bize hatırlatacak. Açıkçası benim en büyük korkularımdan bir tanesi bu. Artık çözüm önerileri geliştirme değil, çözüm yollarını hayata geçirme ve harekete geçmenin zamanı olduğunu düşünüyorum.

İKLİM KRİZİ RAPORLARLA KANITLANMIŞ OLDUĞU HALDE HAREKETE GEÇMEMEK ENDİŞE VERİCİ.

Burcu Esmersoy

Sanırım içinizde yaşça en büyük ve gerçek anlamda abla olan benim. O yüzden kendimden şöyle bir örnek verebilirim, neredeyse 20 yıl önce dünyadaki doğal kaynakların tamamına yakınının 2050 senesinde kaybolacağından bahseden bir rapor yayınlanmıştı. Ben ve bana benzer pek çok aklıselim insan bu durumun ne kadar ciddi olduğunun farkına varabildi o dönem. Ben 20 senedir aklımdaki o bilgiyle yaşıyorum hâlâ. Tarih vermemize bile gerek yok, dünyadaki doğal kaynaklar bitecek ve kimse bunun farkında değil diye içimden çığlıklar atmaya başladım. Şöyle bir şey var, borsada bir sıkıntı olduğunda herkes kendini deliler gibi sokağa atıyor ama gelecekte bizi bekleyen, raporlanmış, belgelenmiş böylesine bir tehlike varken durumun farkına varamamış olmamız bana çok ilginç geliyor.

Dünyayı bir gemi gibi düşünürsek, hepimiz aynı geminin içindeyiz ve hayatta kalabilmek için birbirimize ihtiyacımız var. Bu gemiden inip başka bir gemiye binme şansımızın olmadığını hepimizin biliyor olması lazım. Gidebileceğimiz başka bir adres yok. Elimizde böyle bir veri, böyle bir bilgi varken hâlâ üzerinde yaşadığımız dünyaya bu kadar saygısız, düşüncesiz ve kötü davranıyor olmamızı anlayamıyorum. Mesela halka karşı sorumlu noktalarda oldukları halde küresel ısınmadan bahsederken, *ne ısınması hava soğumaya devam ediyor* diyenleri bile duyduk. Bu nedenle güvendiğimiz insanların her zaman doğru olmadığını, zamanın bu görevi artık gençlere verdiğini anlamamız gerekiyor. Anladığım kadarıyla biz dünyaya yeterince iyilik yapamadık, şimdi görev siz gençlere düşüyor. Greta'nın çığlıklarıyla başlayan bu süreç giderek daha çok duyulur oldu. En azından bir farkındalık yarattığını düşünüyorum.

Yine başa döneceğim, bahsettiğim raporda verilen 2050 tarihini duyduğumda, o yıllar geldiğinde ne yaparım, *Avustralya'ya mı yerleşsem yoksa Avrupa'nın daha yaşanabilecek bir bölgesine mi gitsem* diye düşünmüştüm: Şimdi geçtiğimiz yıl Avustralya'da yaşanan yangınları düşünün ya da Ukrayna'daki orman yangınlarını... Çernobil'i konuşuyoruz yine. Aslında kaçabileceğimiz bir yer yok ve bence biz bunun farkında değiliz. Bugün zaten pek çok kaynağın sıkıntısını yaşıyoruz. En azından içinde bulunduğumuz karantina döneminde, böyle bir hastalıkla yüz yüze olduğumuz bugünlerde pek çok sıkıntının farkına varmış olmamız gerekiyor ama hâlâ varamadığımızı fark ediyorum. Gıdamızı paylaşmak durumundayız, insanlar işlerini kaybediyorlar ve bu durumun ciddiyetinin farkında değiliz. Acilen önlem alınmazsa, geriye dönüp baktığımızda bunların sadece başlangıç olduğunu tarih bize hatırlatacak. Açıkçası benim en büyük korkularımdan bir tanesi bu. Artık çözüm önerileri geliştirme değil, çözüm yollarını hayata geçirme ve harekete geçmenin zamanı olduğunu düşünüyorum. Gıdamızı paylaşmak durumundayız, insanlar işlerini kaybediyorlar ve bu durumun ciddiyetinin farkında değiliz. Görmezden gelerek, erteleyerek de kendi sonumuzu hazırlıyoruz.

Ege Arseven

Çok teşekkürler bu güzel cevabın için. Nuri Ağabey, sen de özellikle doğa ile ilgili konularda aktif olarak çalışan, hatta pek çok sporcudan farklı olarak çözüm yollarını hayata geçirmek için çaba gösteren bir isimsin. Borussia Dortmund'dan takım arkadaşın Neven Subotic ile Etiyopya'ya gittin ve dünyanın en kurak bölgesinde su kuyuları açmak için bir süre kaldın, yani sadece maddi yardım yapmıyorsun, yapılması gerekenleri de yerinde yapıyorsun. Orada neler yaşadın, neler hissettin? Bir su kuyusu insanın hayatını nasıl değiştiriyor?

Elimizi taşın altında koymamız gerekiyor. Gönüllüleri ve karar verenleri birleştirme zamanının geldiğini düşünüyorum.

SUSUZLUK YÜZÜNDEN OKULA GİDEMEYEN ÇOCUKLAR BENİ HAREKETE GEÇİRDİ.

Nuri Şahin

Öncelikle Burcu'ya teşekkür ediyorum, sanırım ben de görevin düştüğünü söylediği gençler kulübüne katılıyorum! Etiyopya benim için inanılmaz bir deneyim oldu açıkçası. Oraya gitmeden önce çok farklı düşüncelere sahiptim. Her zaman yardımsever bir insandım ama oraya gidince, bize sadece altı saat uzaklıkla insanların nasıl yaşadığını ve bizim için ulaşması çok normal olan suya muhtaç olduklarını gördüm. Oradaki çocukların su yüzünden okula gitmediklerini öğrendiğimde harekete geçmek istedim. Döndüğümde ailemin, çocuklarımın ne kadar şanslı olduğunu bir kere daha fark ettim ve daha çok yardım etmeye karar verdim.

İlerde ben de çocuklarıma bırakacağım bir vakıf kurmak istiyorum.

Etiyopya dediğiniz zaman belki insanlara çok uzak bir yer gibi geliyor ama sadece altı saat süren

bir uçuştan sonra suya erişemeyen insanlar olduğunu görüyorsunuz. Bu nedenle orada beş tane su kuyusu açıyoruz. Üçü 2020'de, iki tanesi de 2022'de bitecek. Bu su kuyularıyla 30 bin kişi temiz suya erişebilecek.

Etiyopya benim hayatımda önemli bir dönüm noktası oldu. Burcu'nun da değindiği gibi farkındalık çok önemli. İnsanlar okuyor, izliyor ama artık harekete geçme zamanı. Elimizi taşın altında koymamız gerekiyor. Gönüllüleri ve karar verenleri birleştirme zamanının geldiğini düşünüyorum.

Ege Arseven

Çok teşekkürler. İsterseniz çok zaman kaybetmeden oyuna geçelim. Oyunumuzun adı Mission 1.5. Neden derseniz, amacımız küresel sıcaklık artışını 1.5 derecenin altında tutmak. Nuri Ağabey senin de dediğin gibi elimizi taşın altına koymak ve derhal eyleme geçmek zorundayız. Mission 1.5 tam da bu noktada aramızdaki kopukluğu kaldırıp, harekete geçmemizi sağlayacak bir proje.

İklim değişikliği hakkındaki en büyük uluslararası kamuoyu araştırması 2015 yılında yapılmış ve bu araştırmada 76 ülkeden 10 bin kişinin görüşleri alınmış. Dünya nüfusu ile kıyasladığımızda bu çok küçük bir oran. Mission 1.5 ise dünyada 20 milyon insana hükümetlerine yapmasını istedikleri şeyleri söyleme fırsatı veren farklı bir proje. Bu proje ile söylemek istediklerimizi bir simülasyon oyunu ile dile getireceğiz. Biliyorsunuz bugün 21 Nisan Birleşmiş Milletler Dünya Yaratıcılık ve Yenilik Günü, 22 Nisan ise Dünya Günü. Biz de bu yayında, yaratıcı çözümlerle iklim krizine çözüm arayan bir oyunu tanıtacağız.

MISSION 1.5 AYNI ZAMANDA GENÇLER İLE HÜKÜMETLERİN İKLİM İÇİN BİRLİKTE HAREKETE GEÇMESİNE YARDIMCI OLUYOR.

Siz de hazırsanız oyuna geçelim. www.mission1point5.org adresine girdiğiniz zaman sizi böyle, gayet basit bir arayüz karşılıyor.

Ana sayfada "Hakkında" başlığına tıklayarak Mission 1.5 hakkında daha detaylı bilgiye ulaşabilir, projenin amacı ve katılan organizasyonlarla ilgili tanıtım videosunu izleyebilirsiniz.

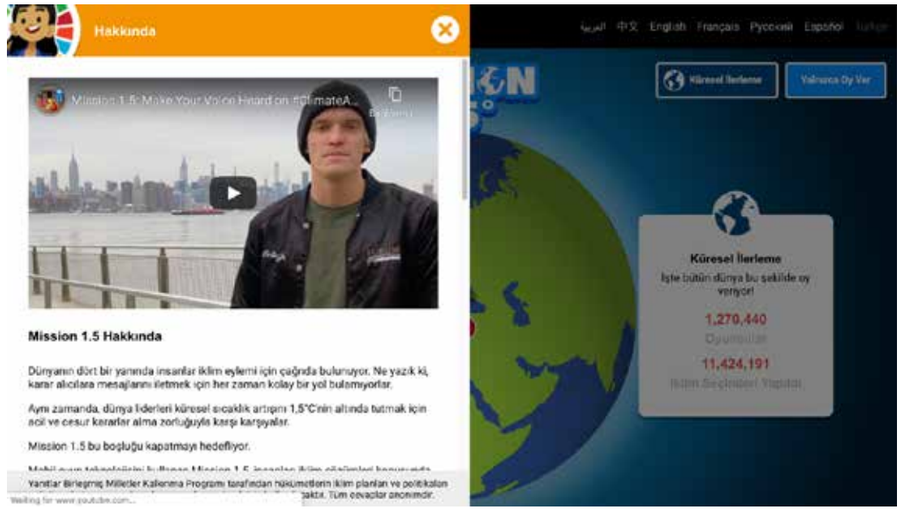

Oyuna başlamak için dünyayı döndürüyoruz ve ülkemizi seçiyoruz. Ben Türkiye'yi seçeriz diye düşünmüştüm, sizin farkı bir ülke tercihiniz var mı?

Burcu Esmersoy

Türkiye olsun.

Nuri Şahin

Bence de Türkiye.

Ege Arseven

Tamam, Türkiye'yi seçiyoruz. Ekranda buradaki oyuncular ve iklim seçimleri hakkındaki genel bilgileri görüyoruz.

"Oyna ve oy Ver" butonu üzerine tıkladığınız zaman ekran yükleniyor ve böyle bir ara yüzle karşı karşıya geliyorsunuz.

Oyunumuz farklı konu başlıklarından oluşuyor: “Yeşil Ekonomi”, “Çiftlikler Ve Gıda”, “Nakliye”, “İnsanları Koruma”, “Doğa”. Oyuna başlamak için yeşil okla gösterilen “Yeşil Ekonomi” başlığına tıklıyoruz ve karşımıza bir soru çıkıyor.

Her soru için üç yanıt seçeneği var. Seçeneklerden bir tanesi kesinlikle yanlış, bir tanesi kısmen doğru ve bir tanesi de tam doğru. İlk soruyu ben yanıtlıyorum, dünyanın düşük karbonlu bir ekonomi haline gelmesi için “Çalışanların temiz sektörlere geçmesine yardımcı ol” seçeneğini işaretliyorum ve 700 puanı cebime koyuyorum. Karşımıza hemen diğer sorumuz geliyor. Nuri Ağabey şimdi sana soruyorum. Bu soru için yanıtın nedir?

SALGIN BİZE ZAMANINDA HAREKETE GEÇMEDİĞİMİZDE NELER OLABİLECEĞİNİ GÖSTERDİ.

Nuri Şahin

Yeşil ürünlere ödüller ver.

Ege Arseven

Evet, yeşil ürünlere ödül vererek bir 700 puanı daha cebimize koymuş durumdayız. Burcu Abla sıra sende, bir sonraki soru için senin yanıtını alalım.

Burcu Esmersoy

Yeşil şirketleri tebrik et diyorum.

Ege Arseven

Yeşil temasından devam ediyoruz ve yeşil şirketleri tebrik ediyoruz. Her konu başlığı altında üç tane sorumuz var. Bu soruları cevapladıktan sonra karşımıza oyumuzu vermemiz için genel bir anket sayfası geliyor.

Bu sayfada bizim için uygun olan seçenekleri de işaretledikten sonra “Oyunuzu Verin” butonuna tıklıyoruz. Bu seçeneklerin hiçbiri size mantıklı gelmiyorsa “Yukarıdakilerden hiçbiri” seçeneğini de işaretleyebilirsiniz. Oyunuzu verdikten sonra ilk aşamayı geçmiş oluyorsunuz.

Oy verme aşamasından sonra ise karşınıza böyle bir ekran geliyor:

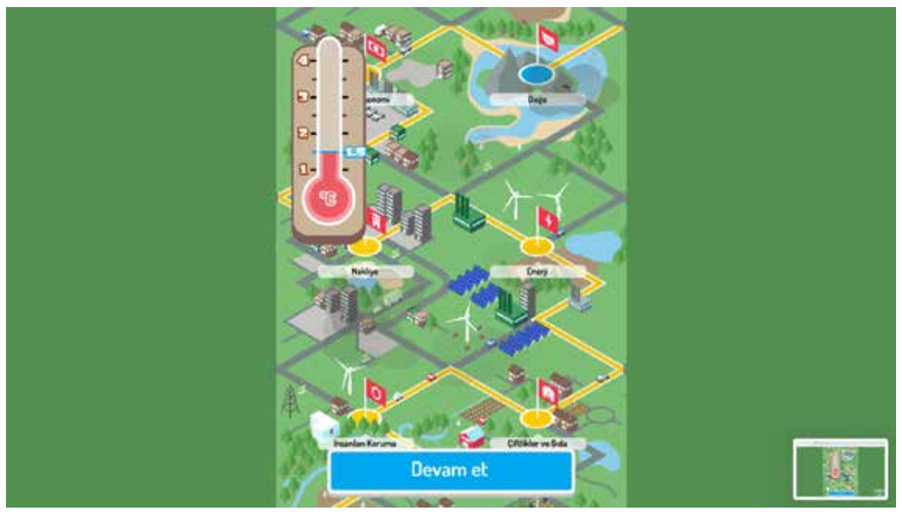

Amacımız dünyanın sıcaklığını 1.5 derecenin altında tutmak ve siz seçimlerinizle bunu başarıp başaramadığınızı görüyorsunuz. Oyuna devam etmek için sıradaki konu başlığına tıklamanız gerekiyor.

Sevgili gençler şimdi sıra sizde, www.mission1point5.org adresine girerek bu oyunu oynamanızı, arkadaşlarınızla paylaşmanızı, çevrenizde bu farkındalığın oluşmasına katkı sağlamanızı istiyoruz.

Burcu Abla ve Nuri Ağabey sizin eklemek istediğiniz şeyler var mı?

Küçük, büyük demeden insanlığın iyiliği için atılan her adım çok değerli bizim için. Sesimizi duyurabiliyorsak, bizim sesimizle insanlar dünyanın ne kadar değerli olduğunun farkına varıyorsa ne mutlu.

Burcu Esmersoy

Ben hem sana hem de UNDP’ye bize böyle yayına katılma şansı verdiğiniz için tekrar teşekkür etmek istiyorum. Biz elimizden geldiğince farkındalık oluşturmaya çalıştık. Hani sahildeki denizyıldızlarını tek tek denize atmaya çalışan bir adamın hikayesi vardır. İşte o denizyıldızlarından birini bile kurtarmak bir başlangıçtır aslında. Bizim de elimizden geldiğince yapabileceğimiz pek çok şey var. Evlerimizde olsak bile içinde olduğumuz tüketim çılgınlığının önüne geçelim, ellerimizi yıkarken suyu tasarruflu kullanalım, elektrik tüketimine dikkat edelim, elektrikli aletleri kumandasından değil ana tuşundan kapatalım. Çok küçük görünseler de böyle minik adımlarla bile iyi bir noktaya geleceğimizi düşünüyorum.

HER ÜLKE TEHLİKE ALTINDA: KAÇACAK YER YOK.

FARKINDALIK ÖNEMLİ AMA ŞİMDİ ÇÖZÜMÜN PARÇASI OLMA ZAMANI!

Nuri Şahin

Ben de hem sana hem de UNDP’ye çok teşekkür ediyorum. Küçük, büyük demeden insanlığın iyiliği için atılan her adım çok değerli bizim için. Sesimizi duyurabiliyorsak, bizim sesimizle insanlar dünyanın ne kadar değerli olduğunun farkına varıyorsa ne mutlu. Özellikle bugünlerde umarım küçük bir katkımız olmuştur bu yayınla. Biz elimizi taşın altına koymaya her zaman hazırız. Umarım gençlerimiz arkamızdan gelir.

Ege Arseven

İki konuğumuza da çok teşekkür ediyorum. Sevgili arkadaşlar unutmayın siz de sesinizi dünyayı yönetenlere duyurabilirsiniz. www.mission1point5.org adresine girip bu keyifli ve çok uzun sürmeyen oyunu oynayarak görüşünüzü paylaşabilir ve çözümün bir parçası olabilirsiniz. Burcu Abla’nın da bahsettiği gibi bazı alışkanlıklarınızı değiştirerek önlem almaya başlayabilirsiniz. Bilgisayarınız dahil evdeki tüm elektrikli aletleri fişlerinden çekerek kapatabilir, içecekleriniz için tek kullanımlık bardak ya da şişeleri kullanmaktan vazgeçebilir, elimizi çok sık yıkamamız gereken bugünlerde su israfından kaçınabilir, salgın tamamen bittiğinde toplu taşımayı kullanabilir, mümkünse bisiklete binebilir hatta yürüyebilirsiniz.

Bir hatırlatma yaparak bitirmek istiyorum. Bu akşam bizden kısa bir süre önce yayınlanan İklimce Sohbetlerde Birleşmiş Milletler İyi Niyet Elçisi Mert Fırat ve konukları iklim krizinde teknolojinin nasıl bir rol oynayacağını konuştular. Kaçırdıysanız, sosyal medyada @undpturkiye adresinden bularak dinlemenizi tavsiye ederim. Sonuçta biz de bu akşam yayınımızı teknoloji sayesinden gerçekleştirdik.

İklim eyleminin de içinde yer aldığı Küresel Amaçlar gündeminden haberdar olmak için UNDP Türkiye’yi Instagram, Facebook, YouTube ve Twitter’dan takip edebilirsiniz. Yayınımıza katıldıkları ve renk kattıkları için Burcu Esmersoy ve Nuri Şahin’e tekrar teşekkür ediyorum. Sağlıklı kalmayı unutmayın. Görüşmek üzere.

GÖÇ

Konuşmacılar

Prof. Dr. E. Fuat Keyman
Sabancı Üniversitesi Rektör Yardımcısı
İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) Direktörü

Özge Sönmez
Yuva Derneği Program Direktörü

5 Mayıs 2020

Açılış Sunumu

UNDP Türkiye İyi Niyet Elçisi

Bugün dünyada 70 milyon insan çeşitli sebeplerden ya ülkelerinin içinde ya da sınır ötesine göç etmiş durumda. Birleşmiş Milletler, iklim krizinin etkileri nedeniyle her yıl milyonlarca kişinin daha ülkelerinin sınırları içinde veya dışına doğru yerinden edileceğini ve karşılaştıkları eşitsizliklerin derinleşeceğini öngörüyor. Bu gelecek göç öngörüleri bağlamında dünyada en büyük mülteci nüfusunu ağırlayan Türkiye'yi neler bekliyor? İklim kaynaklı iç ve dış göçlerin sosyo-ekonomik sistemlerimize nasıl etkileri olacak? İklim krizi, bugünün ve geleceğin göçmenlerinin kırılganlığı ve dayanıklılığı için ne ifade ediyor?

İklimce Teknolojiyi İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat moderatörlüğünde, Prof. Dr. E. Fuat Keyman ve Özge Sönmez ile birlikte konuştuk.

Sevgili iklimdaşlar, hoş geldiniz. Bugün İklimce Sohbetlerde göç üzerine birlikte düşünmek, iklim krizinin göç üzerindeki etkisi kadar göçün iklim krizi üzerindeki etkisini anlamak için bir aradayız. Yazılı tarihimiz boyunca görülen en büyük göç dalgasıyla karşı karşıyayız. Bu dalgayı büyüten elbette yakın dönemimizde Ortadoğu'da yaşanan kriz.

İnsan hareketliliği tarih boyunca bu hızda ve bu yoğunlukta olmamıştı. İster afili beyaz yaka ismiyle "expat", ister "göçmen", ister "mülteci" olsun, insan nüfusu kesintisiz olarak kıta değiştiriyor. Bu hareketlilik bir yanıyla kültürlerarası geçişleri hızlandırdığı gibi diğer yanıyla içe kapanmacı eğilimleri gittikçe sertleştiriyor.

İnsan kuş misali bir gün orada bir gün buradayken, yolu yarattığı toz duman arasında türlerini sürdürmek için göçmeye mecbur hayvanların göç rotasıyla da kesişiyor ve bundan sebep iklim krizi ile birlikte göçmen kuşların, balıkların habitatları da tehlikeye giriyor. İklim krizi gibi büyük bir felaketle yüz yüze olan insanlık, fosil yakıtları kullanarak hareketliliğini sürdürmeye devam ediyor. İklim krizi hem kendi göçmenlerini yaratıyor hem de göçmenlerin karşı karşıya olduğu büyük eşitsizliği derinleştiriyor. Cemal Süreya'ya selam, göç yolu uzun, kuşlar uçamıyor artık...

Bugün Sabancı Üniversitesi Rektör Yardımcısı, İstanbul Politikalar Merkezi Direktörü Prof. Dr. E. Fuat Keyman ve Yuva Derneği Program Direktörü Özge Sönmez ile birlikte, bu derdimize nasıl şifa bulacağımızı "iklimce" konuşacağız ve her zamanki gibi "iklimce" düşüneceğiz.

Her İklimce Sohbetlerde olduğu gibi önce uzmanlarımızla sohbet ettikten sonra sizin sorularınızı alacağız. Ardından UNDP İklim Değişikliği ve Çevre Portföyü Stratejik Danışmanı Güneşin Aydemir aramıza katılacak ve hem günü özetleyecek hem de "iklimce" eklemeler yapacak.

İklimce Sohbetleri büyüten sizin katkılarınız. İklimce deyimlerinizi ve sözlerinizi #iklimcesöyle etiketiyle sosyal medyada paylaşabilir, iklimce haberlerden uzak kalmamak için Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarını takip edebilirsiniz.

Katılanlara çok teşekkür ediyor ve konuklarımıza dönüyoruz. Özge Hanım ve Fuat Bey, hoş geldiniz. Öncelikle sizleri tanıyabilir miyiz?

İKLİM KRİZİ KENDİ GÖÇMENLERİNİ YARATIYOR VE KARŞILAŞTIKLARI EŞİTSİZLİKLERİ ÇOĞALTIYOR.

İKLİM GÖÇMENİ

SAYISININ ARTMASINA SEBEP OLUYOR.

TEMİZ SU KAYNAKLARININ AZALMASIYLA
- HİJYENİK KOŞULLAR
- YERALTI SULARININ KİRLENMESİ

- KÖYDEN KENTE GÖÇ
- GEÇİM KAYNAKLARI
- GIDAYA ERİŞİM

TARIM ARAZİLERİNDE ARTIK TARIM YAPILAMAMASI GÖÇÜ DAHA DA TETİKLEYECEK.

GÖÇE DAYALI ÇEVRESEL KİRLENMEYİ ÖNLEMEK İÇİN YAŞAM ŞARTLARI İYİLEŞTİRİLMELİ.

MÜLTECİLERİ DEĞİL ONLARI YARATAN SEBEPLERİ ORTADAN KALDIRMALIYIZ.

İKİYE AYIRABİLİRİZ.

1 ÜLKELER ARASI GÖÇLER

2 ÜLKE İÇİ GÖÇLER

İKLİM KRİZİ — KÜRESELLEŞME PROBLEMLERİ DERİNLEŞTİRİYOR. — SALGINLAR

KİMLİK TEMELLİ YERİNDEN EDİLME MEVCUTKEN

ŞİMDİ İKLİME DAYALI

UNDP

BU PROBLEMLERİ TABANDAN BAŞLAYARAK ÇÖZEBİLİRİZ.

SİVİL TOPLUM — DEVLET — BELEDİYELER

COVID-19 İLE İKLİM KRİZİ ARASINDA PARALELLİKLER GÖRÜYORUZ.

FOSİL YAKITA DAYALI EKONOMİ → YEŞİL ENERJİ POLİTİKALARI

AŞIRI BİREYSEL TÜKETİM → DOĞA DOSTU SORUMLU TÜKETİM

İNSANİ EKONOMİ KRİZE GİRECEK

İŞSİZLİK — GIDA KRİZİ — YOKSULLUK

PROF. DR. E. FUAT KEYMAN

ÜLKELERİN ADİL BİR ŞEKİLDE SORUMLULUĞU PAYLAŞMALARI GEREKİYOR.

BİZ EVDE OTURABİLİRİZ. PEKİ YA MÜLTECİLER?

MÜLTECİLERİN ÇALIŞMA ŞARTLARINDA MASKE VE SOSYAL MESAFE OLABİLİRMİ?

1,5M

DEVLET KAPSAYICILIK KAPASİTESİNİ ARTIRMALI

KİMLİK ODAKLI DEĞİL GEREKSİNİM ODAKLI BİR SİYASET ANLAYIŞINA DOĞRU GİDİYORUZ.

ÜLKELER ÖZELLİKLE GIDA TEDARİKİNDE DAHA FAZLA YEREL KAYNAĞA YÖNELİYORLAR.

ÜLKESİNDE ARTIK DURAMAYACAĞI İÇİN GİRİŞ YAPMIŞ YA DA GEÇENLER

GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ

ÖZGE SÖNMEZ

KAVRAMLARI GÖZDEN GEÇİRELİM.

MÜLTECİ
HAKLI OLARAK ZULME UĞRAMAKTAN KORKTUĞU İÇİN ÜLKESİNE DÖNEMEYEN YA DA DÖNMEK İSTEMEYEN

GÖÇMEN
KENDİ RIZASIYLA EKONOMİK DURUMUNU İYİLEŞTİRMEK İÇİN GÖÇ EDENLER

SIĞINMACI
MÜLTECİLİK TALEBİNDE BULUNAN FAKAT HENÜZ STATÜSÜ KESİNLEŞMEMİŞ

1961 CENEVRE SÖZLEŞMESİ

YALNIZCA AVRUPA'DAN GELENLERİ MÜLTECİ OLARAK TANIMLIYORUM.

140 MİLYON KİŞİ GÖÇ ETMEK ZORUNDA KALACAK.

İNSANLIK TARİHİNİN EN BÜYÜK GÖÇ DALGASI İLE KARŞI KARŞIYAYIZ.

MERT FIRAT

GÖÇ

İNSAN NÜFUSU KITALAR ARASI YER DEĞİŞTİRİYOR.

İKLİM-CE SOHBET-LER

Spotify

çizen Göksel Gürsel

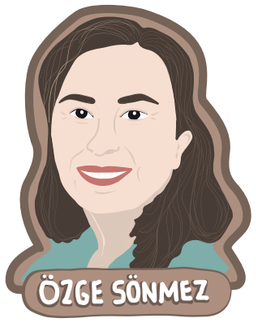

Özge Sönmez

Burada olduğum için ne kadar mutlu olduğumu paylaşarak söze girmek istiyorum. İklimdaşlarla olmak gerçekten çok keyifli. Yazılarından çok şey öğrendiğim Fuat Hocamla birlikte olmak da benim için ayrı bir mutluluk. Ben yaklaşık 15 yıldır farklı sivil toplum kuruluşlarında, ağırlıklı olarak eğitim alanında çalıştım. Şu anda Yuva Derneğinde Program Koordinatörü olarak görev yapıyorum. Bunun yanı sıra eğitim şampiyonlarından biri olarak Türkiye'de Malala Derneğini temsil ediyorum.

Yuva Derneğini 2010 yılında kurduk. Çevre ve yoksullukla mücadele konusunu birlikte ele alarak, sürdürülebilir çözümlerin geliştirilmesine katkı sunmaya çalışıyoruz. Halihazırda bir çevre eğitimi programı yürütüyoruz, yakın zamanda da bir iklim okuryazarlığı eğitim programına başlayacağız ve umuyorum ki daha fazla iklimdaşımıza katkı sunacağız. 2012 yılında Suriye'den Türkiye'ye kitlesel göçün başlaması ve hareketlenmesiyle birlikte Yuva Derneği göç konusunda da çalışmaya başladı.

Göçler sadece insani temelde değil, ekonomik, siyasal, sosyal, toplumsal psikoloji anlamında da önemli sonuçlara yol açıyor. Hepsiyle mücadele etmek zorundayız ama öncelikli olarak ele almamız gereken bunun insani bir facia ve büyük bir trajedi olması.

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Ben Ankaralıyım, Ortadoğu Teknik Üniversitesini bitirdim. Doktora ve doktora sonrası çalışmalarımı Kanada ve Amerika'da tamamladım. Türkiye'ye döndükten sonra Bilkent Üniversitesi ve Koç Üniversitesinde görev yaptım. Ardından Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezinin başına geçtim ve çalışmalarıma orada devam ediyorum. İstanbul Politikalar Merkezi içinde iklim, iklim değişikliği, yenilenebilir enerji en çok önem verdiğimiz alanlar. Son yıllarda odak noktalarımızdan birisi de mülteci sorunu, göç, iklim değişikliği ve küresel ısınma oldu. Bunların hepsi birbiri ile bağlantılı konular.

Bugün burada olmak ve iklimdaş olarak çağrılmak çok hoşuma gitti. Hem UNDP'nin hem de Yuva Derneğinin çalışmalarını biliyorum. Sivil Toplum Örgütleri Türkiye'nin istikrarının ve geleceğinin çok önemli aktörleridir. Buna hep inancım oldu. Bu nedenle beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim, Özge ve sizlerle olmak benim için de mutluluk.

Devletlerin isteseler de tek başlarına baş edemeyecekleri bir sorun hakkında konuşuyoruz. Devletlerin insan temelli bir yaklaşımla yerel yönetimlerle, yerel aktörlerle ve sivil toplumla kapsayıcı bir iş birliğine girmesi büyük önem taşıyor.

Mert Fırat

İki konuğumuza da sormak istiyorum, Türkiye'nin iklim krizinin tetiklediği göçlerden nasıl etkileneceğini düşünüyorsunuz?

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Bugün yaşamakta olduğumuz COVID-19 pandemisi ve iklim değişikliği

arasında paralellikler var. Yapılan çalışmalar küresel ölçekte yaşanan sorunların özünde iklim değişikliğinin yani bizim doğaya ve atmosfere vermiş olduğumuz zararların yattığını gösteriyor.

İstanbul Politikalar Merkezinde birlikte çalıştığımız Ümit Şahin'in bir programda paylaştığı iki fotoğraftan çok etkilenmiştim. Fotoğraflardan birisi çok sevdiğim Hollandalı Rönesans ressamı Brueghel'in Ölümün Zaferi tablosunu, diğeri de Avusturalya'yı kasıp kavuran orman yangınlarında bir araya gelip sığınmış olan insanları ve hayvanları gösteriyordu. Brueghel'in tablosunda insanların ve hayvanların yüzünde gördüğümüz dehşet ile Avustralya'daki insanların yüzlerindeki dehşet arasında büyük benzerlikler vardı. Tarih boyunca doğaya ölümle, zafer duygusuyla ve nemalanarak yaklaşmamız çok ciddi sorunlar yarattı. Son dönemlerde küreselleşme ile bu paralellik daha da hızlandı. Bizler küreselleşmenin bu tür sorunlara çözüm olacağını düşünürken, küreselleşme iklim değişikliği, göç ve salgın arasındaki bağlantıları daha da artırıyor.

Dünyada sadece iklim değişikliğinin yarattığı sorunlardan kaynaklanan göçler yok. Aslında göçleri ikiye ayırıyoruz. Birisi bir ülkeden diğerine olan göçler ve giderek artan bir şekilde gördüğümüz ülke içindeki göçler. 90'lı yıllardan beri Kürt sorunu temelinde gördüğümüz ve üzerinde çok tartıştığımız, İngilizce *"displacement"* kavramının karşılığı olan *"yerinden edilme"* ile ülke içinde bir yerden başka bir yere gitmek zorunda kalmak bu tür göçlere örnek olabilir. Şimdi de iklimle ilgili olarak bunu tartışıyoruz.

Göçler sadece insani temelde değil, ekonomik, siyasal, sosyal, toplumsal psikoloji anlamında da önemli sonuçlara yol açıyor. Hepsiyle mücadele etmek zorundayız ama öncelikli olarak ele almamız gereken bunun insani bir facia ve büyük bir trajedi olması.

Sorunun çözümünü sadece iktidara ve kurumlara bırakırsak başarılı olmamız mümkün değil. Mutlaka aşağıdan yukarıya doğru bir hareket olması gerekiyor. Benim *"üçgensel yönetim"* adını verdiğim, sivil toplum örgütleri, belediyeler ve devlet arasında kuvvetli bir iş birliği gerektiriyor. Devletlerin isteseler de tek başlarına baş edemeyecekleri bir sorun hakkında konuşuyoruz. Devletlerin insan temelli bir yaklaşımla yerel yönetimlerle, yerel aktörlerle ve sivil toplumla kapsayıcı bir iş birliğine girmesi büyük önem taşıyor.

İstanbul Politikalar Merkezinin *"Gelecek Hakkı"* adını verdiğimiz bir projesi var. Proje iklim eyleminin hak temelli bir zeminde tartışılmasını sağlamayı ve iklim eyleminde insan ile doğa hakları söylemini güçlendirme amacını taşıyor. Haklar sadece bize ait değil, doğanın da yaşam ve gelecek bağlamında hakları var. Bunu hem iklim ve göç arasındaki ilişkide hem de ülke içi göç hareketlerinde çok net olarak görebiliyoruz.

İklim değişikliği sonucu oluşan göçleri sosyal ve ekonomik koşullardan ayrı düşünemeyiz.

Özge Sönmez

Ben öncelikle konuşmalarımızda sıkça kullandığımız *"mülteci", "sığınmacı", "göçmen" ve "geçici koruma altında olmak"* kavramlarının hem uluslararası hukukta hem de Türkiye hukukunda nasıl tanımlandığından bahsetmek istiyoruz.

Mülteciler dili, dini, ırkı, siyasi görüşü ya da mensubu olduğu sosyal grup sebebiyle zulme uğrayacağından korktuğu için haklı olarak ülkesine dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişiler. Mültecilik talebinde bulunan fakat statüsü henüz kesinleşmemiş olan kişilere ise *sığınmacı* diyoruz. Sığınmacılar da ülkelerine geri gönderilemiyor. *Göçmenler* ise sosyal ya da ekonomik durumlarını iyileştirmek adına kendi rızaları ile başka ülkelere göç edenler için kullandığımız bir kavram.

Türkiye 1961 yılında imzaladığı Cenevre Sözleşmesi ile kendine bir coğrafi sınır tanımladı ve yalnızca Avrupa'dan göç eden kişileri mülteci olarak tanımlayacağını, bunların dışındakilere mülteci statüsü vermeyeceğini belirtti. Ancak üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek üzere *"şartlı mülteci"* olabilirsiniz. Suriyeliler için ise *"geçici koruma statüsü"* tanımlandı. Biliyorsunuz, Türkiye 2011 yılından beri kitlesel bir göç yaşıyor. Artık ülkesinde yaşayamayacağı için Türkiye sınırlarına giriş yapmış olan ya da geçmekte olan kişilere bu statü veriliyor. Bu statüye sahip olanlar da şartlı mülteci başvurusunda bulunamıyorlar.

Bu konuyla ilgili araştırmaları okumamamıza, makalelerde, konuşmalarımızda kullanmamıza rağmen henüz hukuki olarak tanımlanmış bir *"iklim mültecisi"* kavramı yok.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü istatistikleri Türkiye'ye göçle gelmiş kişi sayısını 4 milyon olarak veriyor. Birleşmiş Milletler de yılda ortalama 21 milyon kişinin iklim değişikliğine bağlı nedenlerden ötürü göç ettiğini açıklıyor. 2050 projeksiyonları ise, sınırsız isteklerimiz ve tüketimimizi sürdürerek yaşamaya devam etmemiz durumunda yılda 140 milyon kişinin iklim değişikliği nedeniyle göç etmek zorunda kalacağını söylüyor. Bazıları bunu çok karamsar bir senaryo olarak değerlendirse de aynı araştırma ülkelerin üzerlerine düşeni yapmaları, planlamalarını ve politikalarını Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda gerçekleştirmeleri durumunda bu sayının 100 milyona düşeceğini belirtiyor.

İklime bağlı göçleri tetikleyecek etkenlerden birisi tarım arazilerinin iklim değişikliğinden etkilenmesi, tarım yapılamaz hale gelmesi. Tarım yapılamaması gıdaya erişimi ve geçim kaynaklarını etkilediği için kırdan kente olan göçü artırıyor ki bu durumu bugün de yaşıyoruz.

İkinci etken ise iklim değişikliğinin su kaynakları üzerine olan etkisi. Su kaynaklarının azalması, temiz suya erişim ve yer altı sularının etkilenmesi iklime bağlı göçü tetikleyecek sebepler arasında. İklim değişikliği sonucu oluşan göçleri sosyal ve ekonomik koşullardan ayrı düşünemeyiz.

Mert Fırat

Şimdi bir önceki sorunun biraz daha detayına inmek istiyorum. Göçle ilişkili kırılgan gruplar iklim krizinden nasıl etkileniyor?

Devletlerin yavaş yavaş kimlik siyasetinden uzaklaşarak iş, sağlık, barınak, toprak, su gibi temel gereksinimlere odaklanan bir siyasi anlayışa yöneleceğini düşünüyorum.

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Bugün Türkiye'de, dokuz yıl önce Suriye'de başlayan savaşla beraber 242 kişinin ülkemize gelmesiyle başlayan ve zamanla sayıları 4 milyona ulaşan Suriyeli var. Bu sayıya Afganları, Iraklıları ve Afrika'dan gelenleri de eklersek 5 milyondan fazla mülteciye ev sahipliği yapıyoruz. Hukuki olarak mülteci diyemesek de Türkiye'nin nüfusunun yüzde 5'ini kendi rızası olmadan başka ülkelerden gelmiş insanlar oluşturuyor. Bu sayının İstanbul'da 500 bin civarında olduğunu düşünüyoruz ama bu envanteri tutmak kolay değil. Bu konu ile ilgili sivil toplum örgütleri belediyelerle birlikte çalışmaya başladılar.

Bu insanlar psikolojik sorunların yanı sıra eğitim ve işle ilgili büyük sıkıntı içerisindeler ve bunu yönetmek kolay değil. Biraz önce de söylediğim gibi devlet, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleriyle beraber kapsayıcı bir yaklaşım sergilemek, hiçbir aktörü dışarıda bırakmadan çalışmak zorundasınız.

İçinde bulunduğumuz COVID-19 süreci perspektifinden baktığımızda normalleşme ile ilgili adımların başlayacağını görsek de çalışmalarımız bize bu sağlık krizinin Eylül ayından itibaren gıda ve işsizlik krizleriyle birleşeceğini gösteriyor. Genç işsizliği konusunda da iyi bir durumda değiliz. Pandemi öncesi yüzde 23 olan genç işsizlik oranının yüzde 40'lara çıkabileceği söyleniyor. İşsizlik, yoksulluk ve gıda temelinde, yani insani ekonomi temelinde üçlü bir krize gireceğiz.

Bizler bu dönemde üzerimize düşeni yapıyor, evde kalıyor, işlerimizi evden yapıyor ve sosyal mesafeyi koruyoruz. Mülteciler, genç işsizler ve kayıt dışı çalışanlar açısından baktığımızda bu mümkün mü? Mültecilere, işsizlere, kayıt dışı çalışanlara *"evde kal"* ya da çalıştığın ortamda *"sosyal mesafeyi koru"* diyebilir misiniz?

20 yaş altına gelen sokağa çıkma kısıtlamasında bile 20 yaş altı çalışanları kapsam dışı bırakıyoruz, çünkü bu ekonominin bir meselesi haline geliyor. Temel gereksinimlerle ilgili çok önemli riskler dünyasına giriyoruz. Ben Fuat Keyman olarak evde oturabiliyor ve rahatça çalışabiliyorum ama Suriyeli mülteciler rahat değil, genç işsizler rahat değil, kayıt dışı çalışanlar rahat değil. Çalışmazlarsa işsiz kalacaklar ve bir güvenceleri yok. Bu nedenle birkaç krizle yüz yüze olduğumuzu düşünüyorum.

Yeni Zelanda, Güney Kore, Tayland, Malezya, Japonya, Singapur gibi COVID-19 ile mücadelede başarılı olan ülkelere baktığımız zaman devlet kapasitesinin çok önemli olduğunu görüyoruz. Devletlerin bu sorunla mücadele ederken gücünü ya da egemenliğini değil kapasitesini kapsayıcı olarak artırması, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, diğer kurumlar ve küresel aktörlerle birlikte çalışması ve bunu yaparken insan faktörünü yani gıda, işsizlik ve mülteci krizini birlikte düşünmesi gerekiyor. Devletlerin yavaş yavaş kimlik siyasetinden uzaklaşarak iş, sağlık, barınak, toprak, su gibi temel gereksinimlere odaklanan bir siyasi anlayışa yöneleceğini düşünüyorum. Bunun ufak çıkışlarını İskandinav ülkelerinde, Almanya'da ve bazı Güney Asya ülkelerinde görüyoruz. Bunlar çok ciddi sorunlar ve bence bundan sonra siyasetin temelini oluşturacaklar.

Koronavirüs bildiğimiz güç unsurlarına, tanklara, tüfeklere gerek kalmadan, hiç öngöremediğimiz bir şekilde dünyayı durdurdu. Virüs hepimizi şoke etti ancak şoktayız diye edilgen kalamayız. Şu anda Suriyelilerden, işsizlerden konuşmuyoruz ama normale dönüşle birlikte konuşmaya başlayacağız. En dezavantajlı gruplar dediğimiz mültecilerden, işsizlerden ve kayıt dışı çalışanlardan oluşan üçlü bir kıskaç var ve biz bu insanlara sosyal mesafeyi koruyun, maske takın diyemeyiz. Bu nedenle bu üçlü yapıda temel ihtiyaçları merkezine alan siyasetin, dünyanın ve küreselleşmenin gidişatını belirleyeceğini düşünüyorum.

Bu anlamda hem dünyada hem de Türkiye'de iklimle göç arasından çok ciddi bir bağlantı var.

Sadece Çin'e dayalı bir tedarik zincirinin de ne kadar yanlış olduğunu gördük. Bu nedenle tedarik zincirinde yerelin daha önem kazanacağı, her ülkenin kendi tarımına ve toprağına daha saygıyla yaklaşacağı, daha verimli ve çoğulcu bir yapıya doğru gidileceğini düşünüyoruz.

Mert Fırat

COVID-19 krizi nedeniyle küresel tedarik zincirlerinin kırılmasının bir gıda krizi yaratacağı da öngörülüyor. Özellikle Avrupa'da üretilen meyve ve sebzenin yıllık göçmen işçilerle sağlanması, şu anda hasat için uygun ortam olmaması ve göçmen işçilerin gelememesi ek bir gıda krizi doğuracak mı? Böyle bir kriz olması durumunda bizi nasıl etkileyecek?

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Çok güzel bir soru, evvelki gün Avrupa Birliği ile ilgili bir toplantıda da bunu konuşuyorduk. Avrupa Birliği gıda krizi olmasın diye Doğu Avrupa'dan işçileri Almanya'ya ve ihtiyaç olan diğer ülkelere taşıyor. Brexit ile Avrupa Birliği'nde ayrılmış olmasına rağmen İngiltere'de Romanya'dan işçi getirmesi için AB'ye başvurdu.

Tedarik zinciri kırılmaları böylesi sorunlar doğuruyor ama bu süreçte sadece Çin'e dayalı bir tedarik zincirinin de ne kadar yanlış olduğunu gördük. Bu nedenle tedarik zincirinde yerelin daha önem kazanacağı, her ülkenin kendi tarımına ve toprağına daha saygıyla yaklaşacağı, daha verimli ve çoğulcu bir yapıya doğru gidileceğini düşünüyoruz.

İklim değişikliği, aşırı tüketim ve aşırı neo-liberalizm ile doğayı yok ettiğiniz ve ekonomik milliyetçilik içinde kendi içinize kapandığınız zaman sıkıntı da çok büyük oluyor. O yüzden de belki çok konuşmayacağız, gazetelerde haberlerini okumayacağız ama gıda krizi yaşanmasın diye bazı ülkelerin işçilerini uçaklarla Almanya'ya, İngiltere'ye taşıyacaklar ve çalıştıracaklar. Böyle bir dünyada yaşıyoruz.

Koronavirüs bize sorumluluğun ne anlama geldiğini, geleceği sadece ekonomik kalkınma odaklı planlamanın değil doğayla ve farklı olanla birlikte yaşamanın da ne kadar önemli olduğunu gösterdi.

Mert Fırat

Bir yandan da mevsimlik işçilerin, mültecilerin sağlık ve eğitimlerinin ne kadar önemli olduğunu, dünyanın her köşesindeki insanların birbiriyle ne kadar bağlantılı olduğunu ve kimseyi geride bırakmamanın ne kadar değerli olduğunu da anlamış olduk.

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Türkiye'de mevsimlik işçi sistemi her zaman sorunludur. Bu konuyla ilgili olarak ilginç bir şekilde Suriyelilerle Kürtler arasında da bir gerilim var, çünkü sınıfsal yapıda daha ucuz emek oldukları için Suriyeliler tercih ediliyor. Bugün mevsimlik işçiler, kayıt dışı ekonomi ya da Suriyelilerle ilgili sorunları masanın altına süpürmenin, geriye bırakmanın sonuçlarını yaşıyoruz.

Bugün bizler sadece kendimizi korumak için değil aynı zamanda sorumluluk gereği, başkalarını da korumak için maske takıyoruz. Bunu yapmamız gerekiyor. Ama bir mevsimlik işçi, merdiven altında çalışan birisi ya da bir Suriyeli maske takabilir mi? Koronavirüs bize sorumluluğun ne anlama geldiğini, geleceği sadece ekonomik kalkınma odaklı planlamanın değil doğayla ve farklı olanla birlikte yaşamanın da ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Daha ne kadar öğreneceğimizi de göreceğiz.

Mert Fırat

İzleyicilerimizden gelen çok güzel bir soru var. En fazla göç veren ve alan ülkelere baktığımızda altında hangi nedenleri görüyoruz?

Prof. Dr. E. Fuat Keyman

Küresel mülteci akımlarına ve ülke içi yer değiştirmelere baktığımız zaman araştırmalar göçleri üç kategoriye ayırıyor. Birincisi terör, şiddet veya iç savaş nedeniyle güvenlik alanınızı tehdit eden tehlikeler sonucunda evinizi ya da ülkenizi bırakmak durumunda kalmanız sonucu oluşan göçler.

İkinci kategori iklim kaynaklı göçler. Etiyopya, Sudan, Bangladeş, Pakistan gibi ülkelerde yaşanan aşırı kuraklık, doğal afetler ya da temiz kaynaklara erişimle ilgili sorunlar sonucu oluşan göçler buna örnek olabilir.

Son olarak da yoksulluk ekseninde gerçekleşen göçler geliyor. Bugün dünyanın yüzde 47'si iki doların altında gelirle yaşıyor. Bu insanların temel gıda ve temiz çevreye erişimleri yok ve çok zor şartlar altında çalışmak zorunda kalıyorlar.

Göçten, insanların yaşadıkları durumlardan bahsederken, hepsinin birer yaşam olduklarının ve biricik olduğunun da altını çizmek istiyorum.

Mert Fırat

Özge Hanım, göç hareketlerinin iklim krizine, kaynak tüketimine ve kirliliğe etkisi var mı?

Özge Sönmez

Doğrudan mültecilerin etkisi üzerinden konuşmaktansa konuya nüfus yoğunluğu açısından yaklaşmak, atık yönetimi ya da çevresel diğer konuların yönetiminden konuşmak daha anlamlı olabilir. Mültecilerin bu sorunun kaynağı olduğunu söylemek doğru bir yaklaşım olmaz. Göçten, insanların

yaşadıkları durumlardan bahsederken, hepsinin birer yaşam olduklarının ve biricik olduğunun da altını çizmek istiyorum. Şu anda insan onuruna yakışan koşullarda yaşamıyorlar. Açıkçası onlar bu zor koşullar altında yaşarken çevresel kirliliğe katkı yaptıklarını konuşmak bana çok doğru gelmiyor. Tam tersine koşulların iyileştirilmesi gibi bir sorumluluğumuz var. Bunu başardığımız zaman o kirlilik de ortadan kalkacaktır.

Asıl sorumlu olan göç eden kişiler değil, bizim yaşam şeklimiz. Bu nedenle sorunu net olarak tanımlamamız, insanları mülteciliğe iten nedenleri ortaya koymamız gerekiyor.

Mert Fırat

Bireysel tüketim dinamiklerinin değişmesi yoluyla iklim değişikliğini önleme politikalarının göç üzerindeki etkisi nasıl olacak?

Özge Sönmez

Konuya iklim değişikliğinin nedenlerinden başlamak lazım. Göçün nedenlerine baktığımız zaman iklim değişikliğine sebep olan ülkeleri, onların yaşam şekillerini, uyguladıkları politikaları, fosil yakıtlara yapılan yatırımları görüyoruz. Dolayısıyla asıl sorumlu olan göç eden kişiler değil, bizim yaşam şeklimiz. Bu nedenle sorunu net olarak tanımlamamız, insanları mülteciliğe iten nedenleri ortaya koymamız ve şu iki soruyu sormamız gerekiyor: İklim değişikliğine ne yol açıyor ve bunu ortadan kaldırmak için bireysel olarak neler yapmalıyız?

Hayatımızı, yaşam pratiklerimizi daha doğa dostu, sürdürülebilir ve daha az tüketir hale getirirsek, daha yeşil, yenilenebilir enerjiye yatırım yapan ve fosil yakıtlardan uzaklaşan ülke politikalarına dönersek bireysel tüketim dinamikleri değişecek ve emin olun göçe olan etkisi azalacaktır. Bu sorunun cevabının altında ülkelerin çözüme dair nasıl adil bir paylaşım yaptıkları yatıyor.

Mert Fırat

Bütün konuştuklarımızı toparlamak için sözü Güneşin Aydemir'e bırakıyorum.

İklim göçünün nedeni iklim değişikliği, iklim değişikliğinin nedeni ise bizlerin yaşam biçimi, bu yaşam biçimini kurgulayan politikalar ve karar vericilerin seçtiği yollar.

Güneşin Aydemir

Kıymetli bilgilerinizi ve düşüncelerinizi bizimle paylaştığınız için hepinize çok teşekkür ediyorum. İşin içerisinde insan olduğu ve üstelik sosyolojik açıdan aşırı kırılgan bir gruptan bahsettiğimiz için göç çok katmanlı bir konu. Gelinen ülkedeki yaşam şartlarının daha iyi ya da daha kötü olmasının dışında yerinden yurdundan edilmiş olma halinin toplumsal ve psikolojik travmaya yol açan bir etkisi var. Bu inanlar geleneklerinden, köklerinden, atalarından, masallarından, hikâyelerinden de kopuyorlar. Mültecilerle yapılan röportajlara baktığımızda bireysel olarak depresyonda olduklarını rahatlıkla görebiliyoruz. Yaşam isteği olmayan, zorla ayakta duran bir insan topluluğundan söz ediyoruz. Ülkemizde dört milyonu Suriyeli olmak üzere yaklaşık beş milyon mülteciyle yaşıyor olduğumuzun farkındalığı da vicdanı olan insanlar üzerinde de sarsıntıya yol açıyor.

Özge'nin söylediği gibi iklim göçünün nedeni iklim değişikliği, iklim değişikliğinin nedeni ise bizlerin

yaşam biçimi, bu yaşam biçimini kurgulayan politikalar ve karar vericilerin seçtiği yollar. Uluslararası anlaşmalar uymamanın, verilen taahhütleri gerçekleştirmemenin sonuçlarını yaşıyoruz.

Bu noktada COVID-19 krizini bir simülasyon gibi düşünebiliriz. Bugün pandemi nedeniyle yerel işçiler, mevsimlik işçiler çalışamıyorlar, bu durum gıda üretimini etkiliyor ve bir gıda krizinden söz ediyoruz. COVID-19 süreci sistemdeki bütün riskleri gözümüzün önüne serdiği için farkındalığımıza olumlu bir etkisi de oldu.

Hukuki açıdan baktığımızda iklim mültecisi diye bir tanımın olmadığını öğrendik. Mültecilik meselesi ile ilgili bir okuryazarlık geliştirilmesi gerekiyor. Biz iklim mültecisi kavramını iklim değişikliği nedeniyle yerlerinden, yurtlarından ayrılmak zorunda kalan insanlar için kullanıyoruz. Yılda yaklaşık 21 milyon kişi bu nedenle evlerinden, şehirlerinden ya da ülkelerinden oluyorlar. Eğer devletler taahhütlerini yerine getirmezlerse tüm dünyada bu sayının 2050 yılına kadar 140 milyon kişiye ulaşacağı öngörülüyor. Bu, bir geçit ülkesi olan Türkiye'de de mülteci nüfusunun artacağı anlamına geliyor. Peki bu sayıların artması bize ne getirecek? Gıda, su ve sağlık üç önemli konu olacak. Az önce simülasyon benzetmesini yaptığımız COVID-19 süreci akıllanmamız ve gerekli önlemleri hızla devreye sokmamız için önemli bir uyarı.

Fuat Hocam, mevsimlik işçilere, kayıt dışı çalışanlara dikkat çekerek normalleşme sürecini bizim aldığımız önlemlerle geçirmelerinin zor olduğuna vurgu yaptı. Gerçekten de böyle olmayacak ve özellikle genç işsizliği artacak. En önemli krizlerden birisi bu.

Sınırlarımızı doğa belirliyor, suyun ve gıdanın tedariki, kullanım şekilleri atmamız gereken adımları şekillendiriyor. Fuat Hocamın belirttiği gibi doğa ve farklı olanla birlikte yaşamanın önemini kavradığımız bir kalkınma anlayışı büyük önem taşıyor. İklimce Sohbetlerin en önemli hedeflerinden bir tanesi de bu konuyu açmak ve savunucularını oluşturmak. Çok teşekkür ediyorum.

Mert Fırat

Bizlerle olduğunuz için her birinize çok teşekkür ediyorum. Bundan sonraki dijital ortamdaki sohbetimiz 21 Mayıs Perşembe günü gerçekleşecek ve İklimce Habercilik konuşacağız. Sohbetlerimizden uzak kalmak istemiyorsanız Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarından, bizleri takip edebilir, #iklimce ile bizlere fikirlerinizi, söylemlerinizi iletebilirsiniz. Sağlıkla kalın.

İKLİMCE SOHBETLER

HABERCİLİK

Konuşmacılar

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu
İletişim Akademisyeni

Barış Doğru
Yayın Yönetmeni
EKOIQ Dergisi, iklimhaber.org

21 Mayıs 2020

Açılış Sunumu

1980'lerden beri iklim değişikliğinin gerçekleştiği bilimsel çevrelerce duyurulmasına rağmen, medyanın odağına girebilmesi ancak 2000'li yılları buldu. Bunun altında belki uzun vadeli etkileri algılamakta güçlük çekmemiz, felaket tellallığı yapan söylemleri duymazdan gelmek istememiz, iklim krizinin öncelikli olarak etkilediği kırılgan grupların seslerinin duyurulamaması veya gündemi daha acil konuların meşgul etmesi yatıyor. İklim değişikliğine dair haber yapmayı diğer haberlerden farklı kılan öğeler nelerdir? İklim krizi farkındalığının artırılmasında ve eyleme geçilmesinde medyanın rolü nedir? İklim krizine dair haber yapmak habercilerin farklı yaklaşımlar ve söylemler geliştirmesini gerektiriyor mu? Çoğu zaman politik ve ekonomik konuların gündeme oturduğu dünyamızda iklim krizini odağa çekmekte nasıl zorluklarla karşılaşılıyor?

İklimce Haberciliği İyi Niyet Elçimiz Mert Fırat moderatörlüğünde, Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu ve Barış Doğru ile birlikte konuştuk.

UNDP Türkiye İyi Niyet Elçisi

Merhaba sevgili iklimdaşlar! Bugün İklimce Sohbetlerin ikinci sezonunun son bölümünde bir aradayız. İklimce Habercilik üzerine birlikte düşünecek, iklim krizinin haberlerdeki görünürlüğü ve habercilerin iklim krizi iletişimindeki rolü üzerine konuşacağız.

Medyanın toplumsal hayatı derinden etkileme ve köklü değişimleri destekleme yeteneğine sahip olduğunu, pek çok güçlü sosyal kampanyanın medya desteğiyle büyük dönüşümler yaratabildiğini biliyoruz. Toplumların kendi gelecekleri üzerine söz söylemek üzerine harekete geçtiği birçok anın başlangıcında o kritik mesele hakkında yapılan bir haber var. Yakın geçmişimizdeki GDO'lu ekmek katkı maddesi ya da Dilovası'nda yaşanan hava kirliliği ile ilgili haberler toplumu harekete geçirdi ve kamu denetimleri arttı. Dünyada da pek çok benzer örnek olduğunu biliyoruz.

İklim krizi insanların en temel meselelerden biri olmasına ve 1980'lerden beri bilimsel çevrelerin uyarılarına rağmen neden böyle bir etki yaratamadı? Nerede hata yaptık? Uzun vadeli etkilerini anlatamadığımız için mi yoksa haberleri başka türlü aktardığımız için mi? Bizler için ana akım medyanın gündemine girmek neden böylesine zor bir mücadele alanı oldu? Neden hâlâ birçok haberi iklimce vermiyoruz ya da veremiyoruz?

İklim krizi ile mücadelede habercilere kritik bir rol düşüyor. Aşık Mahsuni Şerif'e kulak verip, türküsünü iklimce söylersek, "Aman gazeteci gel bizim köye, iklimdaşların hallarını da yaz." diyoruz.

Bugün EKOIQ Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Barış Doğru ve İletişim Akademisyeni Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu ile birlikte haberciliğin nasıl iklimce yapılacağını konuşacağız. Her İklimce Sohbetlerde olduğu gibi önce uzmanlarımızla sohbet edeceğiz, ardından sizden gelen soruları alacağız. Son olarak UNDP İklim Değişikliği ve Çevre Portföyünün Stratejik Danışmanı Güneşin Aydemir bize katılacak ve kısa bir değerlendirme yapacak.

İklimce Sohbetleri büyüten, iklimce sözlüğümüzü geliştirmemizi sağlayan sizlerin iklimce deneyimlerinizi ve sözlerinizi sosyal medyada #iklimce etiketi ile dile getirmeniz. İklimce haberlerden uzak kalmamak için Twitter ve Instagram'da @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarından bizleri takip edebilirsiniz.

Şimdi konuklarıma dönüyor ve hoş geldiniz diyorum. Sizleri kısaca tanıyabilir miyiz?

HABERCİLİK

ÇÖZÜMÜN PARÇASI OLMAK İSTİYORUZ!

KAMU YARARINA HABERCİLİK

İKLİM İÇİN MÜCADELE EDERSEN NE OLUR?

FARKLI TOPLULUKLARIN KATILIMI

BAŞARI HİKAYELERİ

YERELE GLOBALDEN BAKMAK

OLUMLU ÇÖZÜMLERE ODAKLILIK

DUYGUYA DEĞİL BİLGİYE YÖNELİK

ÇEVRE BAHANESİ

ÇOCUKLARA YÖNELİK HABERCİLİK ÇOK ÖNEMLİ AMA YETERİ KADAR YOK.

UNDP

SESİ OLMAYANLARIN HAKKINI SAVUNMASI GEREKEN MEDYA GÜÇSÜZ DURUMDA

BARIŞ GAZETECİLİĞİ

BİRÇOK SOSYAL KAMPANYA MEDYA DESTEĞİYLE BÜYÜK DÖNÜŞÜMLER YARATTI.

MERT FIRAT

ÇEVRESEL İTİRAZLARA İDDİA DENİLEREK İTİBARSIZ HALE GETİRİLDİ.

HERKES KENDİ OLDUĞU ALANDAN ÇEVRE ALANINA BİLGİ ÜRETMELİ

İKLİM HABERLERİNİN 2 TÜR DİNLEYİCİSİ VAR

1 FELAKET DUYMAK İSTEMEYENLER

BARIŞ DOĞRU

GEÇ BİLE KALDIK

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE İNANMIYORUM

EKMEKTE GDO HABERİ

DİL OVASI HAVA KİRLİLİĞİ

NEDEN HABERLERİ İKLİMCE VEREMİYORUZ

MEDYANIN SAHİP OLMASI GEREKEN GÖRÜŞ İKLİM KRİZİNİN TÜM İNSANLIĞIN MECBUREN BAŞA ÇIKMASI GEREKEN BİR SORUN OLDUĞU

PROF. DR. YASEMİN GİRİTLİ İNCEOĞLU

İKLİM HABERCİLİĞİ MERKEZ YÖNETİMLERİN İDEOLOJİSİNE GÖRE ŞEKİLLENİYOR.

SİYASİ GÖRÜŞE BAĞLI OLARAK KONUYU ELE ALANLAR 2

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
☐ VAR
☑ YOK

SANDIK

BİZ GAZETECİLERİN ASIL AMACI: DOĞRU, ANLAMLI VE KULLANILABİLİR BİLGİ AKIŞI SAĞLAMAK

1980 YILINDAN İTİBAREN KONUŞULMASINA RAĞMEN İKLİM KRİZİ NEDEN BÖYLE BİR ETKİ YARATAMADI?

HAK VE SORUMLULUKLAR BİLDİRGESİ

GAZETECİ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ KAMUSAL FARKINDALIK YARATMALI

TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ

GEÇMİŞTEKİ ÇEVRESEL HAREKETLERİ ANLAT

İKTİDARI UYAR VE DENETLE

OKUYUCUNUN YAŞAMIYLA BAĞLANTI KUR

BİLİM DİLİNİ GAZETECİLİK DİLİNE AKTAR

GRETA THUNBERG

MEDYA İLHAM VEREREK İNSANLARI İKLİM İÇİN HAREKETE GEÇİRMELİ

EN ZORLANDIĞIMIZ KONU ÇEVRE ALANINDA DA UZMANLAŞAN BASIN ÇALIŞANI YOK.

DOĞRU BİLGİ YOKSA STK'LAR GİBİ ASIL AKTÖRLER HAREKETE GEÇEMİYOR.

İKLİMCE SOHBETLER

Spotify

çizen Göksel Gürsel

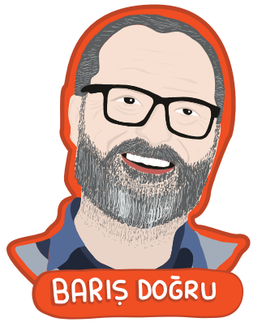

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Öncelikle bu akşam beraber olacağımız için teşekkür ederim. Ben 1984-2016 yılları arasında iki farklı devlet üniversitesinde, Marmara ve Galatasaray Üniversitelerinde görev yaptım. 2016 yılında kendi isteğimle emekliye ayrıldım. Son dört yıldır yurt dışında farklı üniversitelerde dersler ve seminerler veriyorum, STK'lar, vakıflar ve derneklerle çalışıyorum. Bana göre akademisyenlik sadece derslere girmek, makale, kitap yazmak, sempozyumlara katılmakla kısıtlı olmamalı. Yaşama, insana, toplumsal olaylara dokunabilmek çok önemli. Kanımca sosyal bilimler alanında çalışan bir akademisyenin, yurttaş ve aydın sorumluluğunu yerine getirebilmek adına hegemonya ideolojisinin ötekileştirdiği korumasız, kırılgan kesimleri ve konuları kapsayacak bir bakışa sahip olması, insan hakları ihlallerine, adaletsizliğe, çevre katliamlarına sessiz kalmaması, görmezden gelmemesi lazım.

Daha çok azınlıklar, LGBTI+ bireyler, korumasız kesimler, kadınlar, çocuklar, ayrımcılık ve nefret söylemi, nefret suçları ve medya üzerine çalışıyorum. Bu bağlamda ne yazık ki çevre ve iklim aktivizmi de tüm dünyada marjinalleştirilen edilen, ötekileştirilen bir konu.

İklim krizinin kökünde tıpkı işsizlik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, gelir adaletsizliği, genç kuşakların umutsuzluğu konularında olduğu gibi insanoğlunun her şeyi metalaştırmak suretiyle oluşturduğu, sermaye gerektiren kapitalist sistem yatıyor. Devletin ideolojik aygıtı olan medya da doğal olarak iklim krizini çok sorunlu bir şekilde ele alıyor.

Barış Doğru

Ben 1995 yılında Boğaziçi Üniversitesi, Sosyoloji bölümünden mezun oldum. Yüksek lisansımı yine sosyoloji alanında yaptım. Halen Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde Sürdürülebilirlik İletişimi üzerine doktora yapıyorum. Profesyonel olarak, üniversiteden mezun olduğumdan beri yayıncılık alanında çalışıyorum. 2010 yılında hep yapmak istediğim şeyi, ECOIQ dergisini hayata geçirdim. ECOIQ projesini Zülfü Dicleli ve maalesef erken yaşta kaybettiğimiz Ayşe Bilge Dicleli ile hazırladık. İkisinin de çok büyük katkıları var. Özellikle sürdürülebilir kalkınma alanında Türkiye'nin kendine özgü sorunlarını anlayacak analizler yapmaya çalıştık. 10 yıldır ECOIQ dergisinin yayın yönetmenliğini yapıyorum. Bunun yanı sıra son üç yıldır iklimhaber.org projesine başladık. ECOIQ sürdürülebilir kalkınma odaklı basılı bir yayın olarak ilerlerken, iklimhaber.org iklim krizinin ekonomisi, siyaseti ve bilimi hakkında Türkiye ve dünyadaki çalışmaları geniş kitlelerle buluşturmaya çalışan ve online yayın yapan bir platform. Yaptığımız işin gerçekten bir işe yaradığını hissetmekten daha değerli bir şey yok ve bu yolda devam ediyorum.

İklim haberciliğinde okuyucunun kendi yaşamıyla olan bağlantıları kurması, bunun anlaşılabilir bir şekilde, bilimsel, bütüncül çerçeveyle ve arka planının yapısal nedenleriyle aktarılması son derece önemli.

Mert Fırat

Yasemin Hocam, iklim değişikliğine dair haber yapmayı diğer haberlerden farklı kılan öğeler nelerdir sizce?

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Ortada küresel bir felaket var ve iklim krizi konusunda insanların en büyük eksiği bilgi ve perspektif. Medyanın iklim krizine dair anlaması gereken en önemli noktalardan birisi, bunun tüm insanlığı etkileyen ve herkesin birlikte hareket etmesini mecbur kılan bir sorun olduğu, hatta bu konuda harekete geçmek için geç bile kalındığı.

Benim de parçası olduğum, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Meslek İlkeleri İnceleme Komisyonunun son olarak 2019 yılının Nisan ayında güncellediğimiz Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'ne "Çevre ve İklim Değişikliği" başlığını ekledik. Bu başlık altında gazetecilerin; sürdürülebilir kalkınmanın ve temiz bir çevrede yaşamanın insanların yaşam haklarının temelinde yer aldığının bilincinde olması gerektiğini, iklim değişikliğinin olası nedenleri ve sonuçları hakkında halkı bilgilendirmenin ve kamusal farkındalık oluşturmanın yanı sıra bu konularda iktidarları uyarmaları, denetlemeleri ve güç odaklarının yönlendirmeleriyle hareket etmemeleri gerektiğinin altını çizdik.

İklim haberciliğinde okuyucunun kendi yaşamıyla olan bağlantıları kurması, bunun anlaşılabilir bir şekilde, bilimsel, bütüncül çerçeveyle ve arka planının yapısal nedenleriyle aktarılması son derece önemli. Geçmişteki çevresel olaylar, çevre politikaları ve çevre örgütleri hakkında bilgi sahibi olmak, güncel çevre sorunları ile ilgili bilgi almak ve bu bilgileri kolay anlaşılabilir şekilde kamuya iletebilmek gerekiyor.

Bir taraftan çok ütopik olmamak da lazım. Neden? Medyanın mülkiyet yapısından bağımsız bir iklim gazeteciliğini irdelemek son derece eksik ve yanlış olur. Medya patronlarına baktığımızda farklı alanlarda yatırımlar yaptıklarını görüyoruz. Maden, termik santral, doğalgaz, enerji yatırımları olan bir medyada bu haberleri görmeyi beklemek fazlasıyla naiflik olur. Ancak burada çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esası çok önemli çünkü katılım hakkı esası endişe, talep ve seslerin duyulmasını sağlıyor. Farklı sosyal sınıflardan, farklı düşüncelerden gelen seslerin ve görüşlerin duyulması, özellikle kent hakkında en doğru kararı vermenin ilk adımı.

Var olan bilgilerle, gerçekleşen doğa olaylarını açıklamanın bazı zorlukları var. Gazeteciler nelerin iklim değişikliğine bağlı olarak yaşandığını anlamakta ve yorumlamakta zorlandıklarını ifade ediyorlar. Burada bilimsel bilgi eksikliğinin yanı sıra bilim dilini gazetecilik diline aktarım zorlukları da var. Maalesef, farklı görüşlerin yer aldığı ve dengenin gözetildiği içerikler sınırlı. Habercilikte eyleme geçirme amacının olup olmadığı da önemli bir kriter. İklim değişikliği hakkında konuşma şeklimizi değiştirmek insanların harekete geçmesini sağlamak için çok önemli bir anahtar. Marka uzmanı Aaron Hall, iklim değişikliği konusunda insanların harekete geçmesini sağlamak ve davranışlarını değiştirmek için *"iklim kaosu", "küresel erime", "büyük çöküş"* gibi ilham verici alternatif terimler bulmak gerektiğini söylüyor. Greta'nın söylemlerinin medya aracılığı ile aktarılmasının pek çok insanı harekete geçirdiğini de unutmamak gerekiyor.

Peki iklim haberciliğinde ne gibi engeller var? Öncelikle halk ana akım medyadan eksik, bağlamından koparılmış ve genellikle resmî söylemler çerçevesindeki içeriklere erişiyor. Tehlikeleri giderebilecek projeleri hayata geçirmek için karar verici organın siyasi mekanizma olduğunu düşünürsek bu da çok ciddi bir engel oluşturuyor.

Küresel olarak baktığımızda son yılların popülist sağ hareketleriyle yükselen politik açılar iklim krizinin uydurma olduğunu, hatta bir komplo

teorisi olduğunu bile iddia edebiliyorlar. Hem politikacılar hem de büyük şirketler konunun üstünü örtmek, bilime şüphe düşürmek için çaba harcıyorlar. Medya mülkiyet yapısında çok seslilik olmadığı zaman egemen grupların ideolojisinin benimsendiğini sıklıkla görüyoruz. Üçüncü havalimanının inşaatı konusunda sağ görüşteki medyada hep aynı tip haberlerin sunulması buna çarpıcı bir örnek. Haberlerde çevresel itirazlar *"iddialar"* olarak verildi ve bu da konuyu itibarsızlaştırdı. Bunun yanı sıra bazı haberlerde olumsuz çerçevede *"çevreciler" ve "çevre bahanesi"* ifadelerine yer verildi. Bu da ne yazık ki ana akım medyanın çevre gazeteciliğine engel olan düşünce yapısının bir göstergesi.

İklim değişikliği konusundaki habercilikle ilgili yapılması gereken şeylerden birisi de konuyu mümkün olduğunda ekonomiyle, işletmeyle, eğitimle, antropolojiyle, sosyolojiyle, sporla, magazinle birbirine bağlamak. Bağlantılar olmazsa iklim değişikliğini hayatımızın içine koyamayız.

Mert Fırat

Çok teşekkürler. Barış Bey, iklim değişikliğine dair haber yapmayı diğer haberlerden farklı kılan öğeler hakkında sizin de görüşlerinizi alabilir miyiz? Yasemin Hanım konuya bir giriş yaptığı için ikinci sorumuzu da hemen sormak istiyorum. Uluslararası büyük medya kurumları iklim değişikliğine dair haberlerde *"iklim krizi"* söylemine geçtiler. Bir yandan mesajların dili ve yaklaşımı bakımından felaket tellallığından optimizm aşılamaya çekilme eğilimi var. Bu konuda sizlerin görüşleri, yaklaşımları ve uygulamaları ne yöndedir? Sizin ardınızdan Yasemin Hanım'dan da konuyla ilgili detaylı görüşlerini alacağım.

Barış Doğru

Yasemin Hoca iyi bir çerçeve çizdi. İklim haberciliği ile ilgili soruna geçmeden önce dünyada ve Türkiye'de haberciliğin çok zor durumda olduğunu söylemek lazım. Dördüncü kuvvet olması gereken yani sesi olmayanların, gelecek kuşakların haklarını savunması gereken medya çok güçsüz durumda. Tabii ki dünyada kurumsal yayıncılık yapan kuruluşlar var ama Türkiye'de bu konuda çok ciddi bir problemimiz var.

Çevre konularında habercilik yapmanın problemleri konusuna geldiğimizde karşımızda iki kategoride insan görüyoruz. Bir kısmı bu haberleri duymak istemiyor, diğer kısmı da duymak istiyor ama bunları kendi politik çerçevesinde almak istiyor ve normalleştiriyor. Muhalif kesim de dahil olmak üzere herkes yaşamına aynen devam etmek istiyor ve bu iki yaklaşım da insanları çok hareketsiz kılıyor. Birçok konuda muhalif olan kesimlerin iklim değişikliği ile ilgilenmemelerini anlamakta zorluk çekiyorum. Bu bir yandan iklim değişikliğinin kendine özgü yapısından da kaynaklanıyor. Aslında yaşadığımız pandemi iklim değişikliği ile ilgili sürecin çok hızlandırılmış bir versiyonuna benziyor. Ancak pandemide iklim değişikliğinin aksine hayat- ölüm ilişkisini kurmak çok daha kolay ama iklim değişikliği uzun vadeli bir süreç olmasına rağmen roket bilimi gibi çok karmaşık bir konu da değil. Bu nedenle biz hem ECOIQ'da hem de iklimhaber.org'da yapılması gerekenin doğru, anlamlı ve kullanılabilir bilgi sağlamak olduğuna inanıyor, dünyadaki ve Türkiye'deki bilgileri en iyi şekilde derlemeye ve aktarmaya çalışıyoruz. Doğru bilgi olmadığı zaman toplumu harekete geçirecek olan sivil toplum örgütlerinin ve aktivistlerin ellerinde düzgün bir argüman silsilesi kalmıyor. Asıl önemli olan felaket tellallığına kapılmadan doğru bilgiyi, doğru şekilde aktarabilmek. Açıkçası ben doğru aktarma konusunda ana akım medyaya çok güvenmiyorum. Biz kendimizi *"savunuculuk dergisi"* olarak konumlandırıyoruz. Yaptığımız haber ilk cümlesinden insanları korkutup kaçırır mı yoksa saf bir iyimserlik içinde miyiz sorularını sorarak, doğru bağlantılar kurmaya çalışarak her bir haber üzerinde tek tek düşünüyoruz.

İklim haberciliği konusunda yaşadığımız en önemli zorluklardan birisi de bu alanda yetişmiş insan olmaması. Türkiye'de gazetecilik eğitimi veren okullarda sorunlar var, üstelik işin usta-çırak ilişkisi ile öğrenildiği mekanizmalar da yok olmuş durumda. Hem gazeteciliği hem de çevre konularını bilen ya da kendini bu konularda yetiştirmek isteyen çalışma arkadaşları bulmakta zorlanıyoruz. Daha fazla genç haberciyi bu konuda yetiştirmek gerekiyor.

İklim değişikliği konusundaki habercilikle ilgili yapılması gereken şeylerden birisi de konuyu mümkün

olduğunda ekonomiyle, işletmeyle, eğitimle, antropolojiyle, sosyolojiyle, sporla, magazinle birbirine bağlamak. Bağlantılar olmazsa iklim değişikliğini hayatımızın içine koyamayız. Hayatımızın içine koyabilmemiz için diğer yaşam alanlarına, çalışma hayatına katmanız gerekiyor. Bu nedenle çözüm odaklı haberciliğin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir öğretmenin *"iklim değişikliği için yapacağımız bir şey yok"* demesi bana çok komik geliyor. Eğitim alanında pek çok şey yapabilir. Bir çalışan çalıştığı yeri dönüştürebilir. İklim değişikliği devasa bir problem ve bizler de bunun altında ezilen fanileriz düşüncesini ancak herkesin bulunduğu alanın bilgisini üretmesi ve dönüşümüne katkı sağlaması kırabilir.

İklim krizi marjinalleştiriliyor ve marjinal olanın ana akım medyada yeri yok.

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Barış Bey'in konuşmasında geçen çözüm odaklı gazetecilik ve *barış gazeteciliği* benim de üzerinde çalıştığım bir konu. Kendisi ana akım medyanın olmadığını söyledi, ana akım medyayı tanımı gereği büyük kitlelere ulaşması, kapsayıcılığı ve çok sesliliği açısından değerlendirirsek dediklerine katılıyorum. Ancak Açık Radyo, Yeşil Gazete, iklimhaber.org ve son yıllarda barış gazeteciliği konularında eğilen ve seminerler düzenleyen Bianet gibi yayın organlarımız var ve ben bu anlamda umutluyum.

Sorunuza gelirsek, The Guardian gazetesi 2019 yılının Mayıs ayında bundan böyle *"iklim değişikliği"* yerine *"iklim krizi"* terimine atıfta bulunacağını açıkladı. Halbuki Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres bu terimi 2018 yılının Eylül ayında yaptığı bir konuşmada kullanmıştı. *"Küresel ısınma"* yerine bu işin doğal bir süreç olmadığını, insan etkisiyle olduğunu anlatacak *"küresel ısıtma"* ya da *"balık stoku"* yerine balıkları metalaştırmayan ve canlı olduklarını hatırlatan *"balık nüfusu"* terimlerinin terminolojiye girmesi gerçekten çok güzel.

Bu yarı doğal yarı insan yapısı felaketlerin haberleştirilmesinde en önemli başlıklardan birisi felaket tellallığı yapma ilkesi. İklim krizi marjinalleştiriliyor ve marjinal olanın ana akım medyada yeri yok. Peki neler yapabiliriz? Öncelikle haberlerde farklı bakış açılarının, farklı kaynakların ve verilerin kullanılması gerekiyor. Olasılıkların sunumu da önemli. İklim değişikliği farklı toplulukları farklı şekillerde etkileyecektir ve benzer toplulukların birbirlerinden öğrenecekleri şeyler olabilir. Etkilenen insan çeşitlerini göstermemiz ama bunu yaparken bir kutuplaştırma, bizler, onlar hikâyesi üzerinden haberleştirmememiz ve kendimizi ideolojik yargılardan kurtarmamız lazım. Duyguya yönelik haberlerden ziyade bilgiye, karşılaştırmaya ve muhakemeye yönelik haberler yapılması önemli. Barış Bey'in de bahsettiği *"çözüm gazeteciliği"* iklim kriziyle ilgili haberlerde daha da önem arz ediyor. İnsanlar felaket haberleri yerine felaketi nasıl önleyebileceklerini, nasıl katkı sağlayabileceklerini öğrenmek istiyorlar. Kendilerinin birer *"kurban"* ya da *"kahraman"* olarak gösterilmesinden rahatsızlar. Başarı hikâyeleri insanlara iyimserlik ve umut veriyor. Yine özellikle aktivizmden ve gündelik kahramanlıktan çok etkileniyorlar. Bu konuda Greta'nın hikâyesi çok önemli bir örnek. Bu hikâye somut bir bireyle, Greta ve akranlarıyla başladı ama kolektif eylemlerle devam etti.

Türkiye'de yerel gazetecilik ABD ya da Avrupa'daki gibi gelişmiş değil ancak çevre ile ilgili konularda yerel gazetecilere de önemli görev düşüyor. Okuyucular yerel haberlerle ve insanlarla daha fazla ilgileniyorlar. Bütün bunların yanı sıra pozitif hikâyeleri anlatmak, *"iklim değişikliği ile mücadele edersen ne*

olur” mesajını vermek ve yurttaşların aktif birer katılımcı olmalarını sağlamak meselesi var. Amerika’da *“public journalism”* denilen ve Türkçeye *“kamu yararına habercilik”* ya da *“kamu odaklı habercilik”* olarak çevirebileceğimiz bu kavram, yerel deneyimlere küresel bir perspektiften vurgu yapmanın altını çiziyor.

Türkiye’de hep olumsuz haberler veriliyor ancak haberlerin olumlu çözümlere odaklanması ve popülizm tuzağına düşmemesi gerekiyor. Texas Üniversitesi ve Pennsylvania Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma, okurlara aşırı olumsuz haberler verdikçe kendilerini umutsuz hissettiklerini ve ilgisiz kaldıklarını; olumlu haberler okuduklarında ise hem daha iyimser hissettiklerini hem de bu haberleri aileleri ile paylaşma ve tartışma konusunda daha hevesli olduklarını söylüyor.

Biraz slogan gibi olacak ama ben *“başka bir iklim mümkün”* mesajını kullanabileceğimizi düşünüyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz çevreden, ekolojik koşullardan mutlu değiliz ve bu mesajın altında hem ciddi bir iyimserlik hem de bir direniş ruhu yatıyor.

Türkiye’de uzun yıllardır tematik habercilik yok. Sadece çevre konusunda değil, sağlık, kültür-sanat haberciliği için de durum aynı.

Mert Fırat

Çok teşekkürler. Şimdi izleyicilerimizden gelen soruları sizlerle paylaşacağım. *“Çocuklara bu konuların aktarılmasını nasıl sağlarız?”* diye sormuş bir izleyicimiz, yine bir katılımcımız *“9. sınıf müfredatından koskocaman bir iklim bilgisi ünitesi var ama iklim krizi ile ilgili tek bir cümle yok!”* demiş. Yine ikinize de gelen sorulardan bir tanesi de şu: *“İklim haberlerini takip eden bir okur kitlesi var mı?”* Ben kendi adıma bu haberleri takip eden pek çok insan tanıyorum ama yanıtları almak için konuklarımıza dönüyorum.

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Barış Bey’in de söylediği gibi Türkiye’de uzun yıllardır tematik habercilik yok. Sadece çevre konusunda değil, sağlık, kültür-sanat haberciliği için de durum aynı. Ben Marmara Üniversitesinde akademik kariyere başladığım zaman iklim haberciliği, çevre haberciliği öğretiliyordu, sonra hepsi çıkarıldı müfredattan. Bu eğitimler tabii ki daha çocuklar bilinçlenirken ilkokul döneminde başlayacak, üniversitede ise akademik seviyede içerikleri doldurulacak. Sayın katılımcının belirttiği gibi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kitaplarda bu konunun olmaması bir sorun. Önümüze küresel ölçekte bir kriz varken, dünyanın giderek felakete sürüklendiği söylenirken bu noktada emekleyip kalmak içler acısı. Aynı durum medya okuryazarlığı dersi için de geçerli. Düşününüz ki 6, 7, 8. sınıflarda bir sefere mahsus seçimlik ders olarak konuyor ve dersi sosyal bilgiler öğretmenleri veriyor. Türkiye’de olması gereken bazı şeyler var mı var, ancak ne şekilde incelenip işlendikleri ciddi bir sorun.

Çocuklarla yapılan iletişim çalışmalarının şöyle bir katma değeri var, büyüklerin davranışları zor değişirken çocuklara verdiğiniz bilgi aktarımları hayatlarında belli bir davranış modeli oluşturuyor ve ebeveynlerini de etkileyebiliyorlar.

Barış Doğru

Türkiye’de de dünyada da çocuklar bu konuda çok meraklı, öğrenmeye çok açıklar ve bilgililer. Çocuklarla yapılan iletişim çalışmalarının şöyle bir katma değeri var, büyüklerin davranışları zor değişirken çocuklara verdiğiniz bilgi aktarımları hayatlarında belli bir davranış modeli oluşturuyor ve ebeveynlerini de etkileyebiliyorlar. Çocuklar bu nedenle çok önemli ancak Türkiye’de çocuklara yönelik habercilik yok gibi bir şey. Eskiden bu daha kuvvetliydi. Mesela ben Milliyet Çocuk okumadan haftaya başlamazdım. Bu konuda çocuklar için hazırlanmış ne kadar internet sitesi olduğunu bilmiyorum ama bence sürdürülebilir kalkınma alanında çocuklara yönelik bu tür çalışmalar yapmak gerekiyor. Açıkçası bunu ne devletten ne de ana akım medyadan bekliyorum. Yine bizim gibi konuya emek verenlerin, kendini adamış çevrelerin, grupların birleşip yapacağını düşünüyorum. Birtakım kitaplar hazırladık ama belki bir internet sitesi bile yapılabilir. Dünyada bu konuda oyunlar geliştirenler var. Çocuklara yönelik iletişimin üzerine daha fazla düşünmek lazım.

İklim haberlerini talep eden okur var mı? Tabii ki var. Çok büyük değil ama çok etkili bir kitle. Mesela iş dünyasından tahmin ettiğinizden daha fazla talep var. Biz ECOIQ dergisini tasarlarken iş dünyasında dönüşüm yaratacak bir manivela olarak düşünmüştük. İşleri dolayısıyla bu konularla ilgilenenlerin ve sonrasında bunu bir hayat biçimi haline getirenlerin sayısı sandığımızdan daha fazla. EKOIQ da iklimhaber.org sitesi de çok iyi takip ediliyor.

Bazı kesimleri kahraman bazı kesimleri kurban gibi gösteren, yanlışları meşrulaştıran, haksızlıkları haklı hale getiren bir habercilikten değil, aksine her iki tarafa da söz hakkı veren bir habercilikten söz ediyoruz.

Mert Fırat

Bir izleyicimiz *“İklim değişikliği bir eşitsizlik sorunu. Bu bağlamda iklimce haber eşitsizliklerinin azaltılması için neler yapılabilir?”* diye soruyor. Nasıl bir dil kullanmalı, kimseyi geride bırakmamak için iklimce bakış açısıyla habercilik nasıl ele alınmalı?

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Nasıl bir dil kullanılmalı? Tabii ki *barış dili* diyoruz. Barış gazeteciliği diye bir terim var. Esasında yeni bir şey değil. 1964’lerde başladı, sonrasında pratiğe dökülmesinde Annabel McGoldrick önemli katkılar sağladı. Burada önemli olan var olan sorunların her yönüne dengeli bir şekilde yer vermek, iktidardan ya da farklı odaklardan gelen baskılar ve direnç nedeniyle habercilik yapamıyorsanız bypass yaparak ve yaratıcı yönünüzü kullanarak haberi verebilmek. Bazı kesimleri kahraman bazı kesimleri kurban gibi gösteren, yanlışları meşrulaştıran, haksızlıkları haklı hale getiren bir habercilikten değil, aksine her iki tarafa da söz hakkı veren bir habercilikten söz ediyoruz. Şu anda böyle bir haberciliğin olmadığında mutabıkız. Küreselleşmenin ivme kazanmasıyla birlikte ana akım medyanın artık haber yapamadığı, ötekileştirdiği ve çerçevenin dışında bıraktığı insanları haberin içine sokmadığı, sessizlerin sesi olmadığı bir ortamda bunu yapabilecek olan alternatif medya ve yurttaş gazetecileri büyük önem taşıyor. Mutabakat şart değil ama kamunun bilgi edinme hakkına hizmet etmek amacıyla var olan ana akım medyanın bir diyalog platformunda bir araya gelmesi gerekiyor. Umutsuzluğa kapılıp her şeyi alternatif medyaya yüklemek istemiyorum. Ana akım medya öldü demeyelim, orada da haberi yapabilen yapacak ve yapıyor.

Her şeyi gazetecilik çözemez. Bu politikacıların, sivil toplum kuruluşlarının ve konu üzerinde çalışan aktivistlerin görevi.

Barış Doğru

İklim adaleti çok önemli ve benim çok önemsediğim bir konu. İklim krizi diğer bütün felaketler gibi herkesi bir şekilde etkiliyor ancak yoksulları daha yoksul ve korunmasız hale getiriyor, kadınları, çocukları, engellileri daha çok etkiliyor ve toplumdaki eşitsizlikleri daha da artırıyor. Biz bu konuyla ilgili sık sık haber yapıyoruz. Hatta ben bununla ilgili bir çerçeve çalışma hazırlayarak eğitim de verdim. Ancak burada ufak bir müdahalede bulunacağım. Her şeyi gazetecilik çözemez. Bu politikacıların, sivil toplum kuruluşlarının ve konu üzerinde çalışan aktivistlerin görevi.

Bu bir mücadele alanıdır. Türkiye’de ve dünyada iklim değişikliğinden en çok etkilenenler iklim değişikliği hakkında en az bilgisi olan, aynı zamanda ürettikleri karbon ayak iziyle de en az sorumlu olan kesimlerdir. Politik bağlantılarının zayıflığı ve düşük eğitim seviyeleri nedeniyle bu konu onlara hiç ulaşmıyor. Siyasi grupların, sivil toplum kuruluşlarının, aktivistlerin bu konuda çalışma yapmaları gerekiyor. Biz medya olarak haberlerini yapabiliriz, konuyla ilgili dünyadaki gelişmeleri takip edebiliriz, analiz edebiliriz ve bilgi üretebiliriz. Ancak iklim adaleti konusunda gerçekten düşünmesi gerekenler sahada olanlar.

Paris Anlaşmasına imza atmamak iklim masasından, iklim müzakerelerinden kalkmak, orada söz hakkımızın olmaması demek.

Mert Fırat

Türkiye'nin Paris Anlaşmasının imzalamaması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Barış Doğru

Büyük bir hata ve plansız bir aklın ürünü olduğunu düşünüyorum. Sanırım imza atmayan son 7-8 ülkeden biriyiz. Sadece itibar açısından bile baksanız yapılmayacak bir şey bu. Acilen imzalanması gerekiyor. Üstelik imzalamak da yetmez, sonrasında yapmamız gereken pek çok şey var. İmza atmamak iklim masasından, iklim müzakerelerinden kalkmak, orada söz hakkımızın olmaması demek. Bu yapılabilecek bir şey değil ve hiçbir açıklaması yok.

Prof. Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu

Ben de katılıyorum. İmzalamamak, tamamen bir sağduyusuzluk. Bunun sonuçları da çok kötü. Neden çekiniliyor? Zaten birtakım anlaşmaları imzalıyor ve sonrasında gerekenleri yerine getirmiyoruz. Ama imzalamamak artı bir olumsuzluk katıyor. Umarız en kısa zamanda bu hatadan geri dönülür.

Mert Fırat

İkinize de çok teşekkür ederim. Şimdi sözü Güneşin Aydemir'e bırakıyorum.

Güneşin Aydemir

Merhabalar. Çok teşekkürler, çok güzel noktalara temas ettiniz. Şimdi vurucu noktaları işaret eden notlarımdan yola çıkarak konuşulanları toparlamaya çalışacağım.

Habercilik, bilmediğimiz diyarlardan, konulardan haber almak bizi birbirimize bağlayan bir alan. Dolayısıyla haberlerin doğru olması ve bizi harekete geçirmesi gerekiyor. Özellikle iklim konusunda buna çok ihtiyacımız var. Ana akım medyada egemen bazı gruplar var ve daha çok onların sesi duyuluyor. Zaten marjinalleştirilmiş olan iklim meselesi tıpkı ötekileştirilen diğer konular gibi ister istemez hep geri planda kalıyor. Çünkü bunların arkasında birtakım siyasi motifler, hatta bazı medya patronlarının iklim değişikliğine olumsuz katkıları olacak projelerde yatırımları var ve kasıtlı olarak bu konuda haber yapılmıyor. Haber yapılabilecek olsa dahi iklim haberciliği konusunda yetişmiş habercilerimiz de yok. Habercilerin yetişmesinde önemli bir etkisi olan usta-çırak ilişkisi diğer pek çok meslekte olduğu gibi bu sektörde de ortadan kalktı. Sadece iklim konusunda değil, kadın hakları, cinsiyet eşitliği, engelli hakları gibi bütün eşitsizliklerin hakim olduğu diğer konular üzerinde çalışmak isteyen hevesli haberci sayısı da çok az.

İklim krizi dünyadaki herkesi ilgilendiren ve birbirine bağlayan bir mesele. Bizim *iklimdaş* dememizin ve iklimdaş terminolojisi üretmemizin nedeni de bu zaten. Dolayısıyla medyanın kendi sürekliliği açısından da bu konuya ilgi duyması gerekiyor. Ancak ilgi duyduğu zaman da ya bilim dilini haber diline çevirmekte zorluk çekiyor ya konuyu bir komplo teorisi olarak etiketliyor ya da felaket haberi şeklinde veriyor. Halbuki iklim haberciliği çerçevesinde hem bilgiyi doğru şekilde ve duygusallığa kapılmadan aktarmamız hem de umut aşılamamız gerekiyor. Bu konularda çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının, insanların başarı hikâyelerini, umut veren hikâyelerini yaymamız gerekiyor.

Gazetecilerin işinin doğru bilgi sağlamak ve bilgiyi anlamlı bir şekilde aktarmak olduğunun altı çizildi ve ana akım içinde çeşitliliğin olması gerektiği söylendi. Şu anda alternatif medyada Açık Radyo, Yeşil Gazete, Sivil Sayfalar, İklim Haber, ECOIQ gibi oluşumların olduğu ve bunun ümit verdiğinden bahsedildi. İklim haberlerini talep eden ve takip eden bir kesimin olduğunu da biliyoruz. Gerek katılımcılarımızın sorularından gerek iş dünyasının ilgisinden bu haberlerin ulaşacağı insanlar olduğunu görüyoruz.

İklim adaletinin çok önemli bir konu olduğundan bahsettik. İklim krizi var olan eşitsizlikleri daha da derinleştiriyor ve bundan en çok etkilenen kesimler konu hakkında en az bilgiye ulaşanlar ve ilgisiz olanlar. Bu nedenle habercilerin bu konuda da farkındalığa sahip olması gerekiyor. Burada yerel gazeteciliğin ve yurttaş gazeteciliğinin önemi ortaya çıkıyor.

İklim haberciliğinde kullandığımız dilin ve terimlerin yeni bir bakış açısıyla değişmesi gerekiyor. Yasemin Hanım'ın verdiği *"balık stoku"* yerine *"balık nüfusu"* ya da *"küresel ısınma"* yerine *"küresel ısıtma"* terimlerini kullanmak çok güzel örneklerdi. Haber dilindeki bu değişiklikler önce algımızı değiştirecek, sonrasında ise davranışlarımızı etkileyecek.

Eğitim sisteminde iklim krizine yer verilmemesi ile ilgili gelen soru çerçevesinde ben de şunu ekleyebilirim. Geçmişte iklim krizi ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin işlendiği bir müfredat politikası güdülmüştü. Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalarda kriz ve felaket bilgileri yerine doğanın işleyişi, nasıl hayatta kalırız gibi konuları vermek gerektiği söyleniyor.

Son olarak iklim krizinin bir ekolojik kriz olmaktan çok sosyolojik bir kriz olduğunu söylemek istiyorum. Doğanın kendini onarma kapasitesinin yüksek olduğunu biliyoruz. Bu insanın bir sorunu ve sosyal bilimcilerin iklim krizi konusuna daha çok ilgi göstermesi gerekiyor.

Mert Fırat

Yasemin Hocam, Barış Doğru, Güneşin Aydemir, hepinize İklimce Sohbetlerin ikinci sezonunun son bölümünde bizlerle olduğunuz için çok teşekkür ederim. Gelecek sohbetlerden ve iklimce haberlerden uzak kalmamak için @iklim_ce ve @undpturkiye hesaplarını Twitter ve Instagram'da takip etmeye devam edin. Gelecek İklimce Sohbetlerde birlikte olmak dileğiyle.

twitter	@iklim_ce / @undpturkiye
instagram	@iklim_ce / @undpturkiye
facebook	@IklimceSohbetler / @undpturkiye